

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΟΙ ΥΦΑΝΤΑΙ ΤΗΣ ΑΝΣΗΣ.

ΔΙΩΓΜΑ

Περί τὸ δεῖλι θεριῆς ἡμέρας τοῦ ἔτους 1500
 νεανίας λιτὴν ἐργάτου φέρων ἐνδυμασίαν καὶ μικρὸν
 ἄμα καὶ μόνην σκευὴν ἐκ τῶν ὤμων τοῦ ἐξαρκῶν,
 ἀπέβη πλοίου ἄρτι συστέλλοντος τὰ Ἰστία εἰς τὴν
 προκυμαίαν τῆς Βέργης, τότε πρωτιεύσης τῆς Νορ
 βηγίας Ἡ ἀπὸ τοῦ λιμένα εἰς τὴν πόλιν ἀγούσα
 ἦτον θορυβώδης καὶ πολυάνθρωπος, διότι ἡ Βέργη ἦ-
 τον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν τῶν ἐπιστημοτέρων
 ἀμπορείων τῆς βορείας Εὐρώπης. Κατ' ἀρχὰς ὁ ἕ-
 νος ἠκολούθησε τὸν ῥοδὸν τῶν πολυαγγέλων ἀνθρώπων,
 Ἰππων καὶ ἀμαξῶν. Ἀλλὰ βαθμηδὸν τὸ βῆμα του

ροδίστατο μᾶλλον ἀβέβαιον καὶ τὸ βλέμμα του ἐ-
 ξέρραζε διταγμὸν. Μετ' ὀλίγον δι' ἀπαιτήσας πρὸς τὰ
 δεξιὰ στενωπὸν ἤεις ἀποκλίνουσα τῆς ὁδοῦ, διέσχισε
 τοῦς ὑψηλοῦς, τὸν λιμένα περικλείοντας, βράχους,
 εἰσῆλθε μηχανικῶς εἰς οὐτήν, ὡς ἄθροπος εἰς θύ-
 πῳα διέθουσις εἶναι ἀδιάφορος, καὶ σύνουσις ἐδραυ-
 πόρει, ὡς ἐκ τῆς σκιῆς περιμέλων ἂν ἀντλήτη ἀπό-
 φρασιν περὶ τοῦ περαιτέρω προαίτου.

Πρὸ τινῶν στιγμῶν ἐδαδίζε κατὰ τοῦτον τὸν πρό-
 πον, ὅταν ἤκουσε φωνὴν ὀξεῖαν, καὶ εἶδε μεταξὺ τῶν
 βράχων ἄρρωσαν, καὶ ἀπὸ κρηνοῦ εἰς κρημνὸν ὡς
 ὕψιναν ῥιπτομένην, γράϊαν μορφῆς ἀπαιτίου, ἧς οἱ
 βόστρυχοι λυτοί, καὶ συτρεφόμενοι περὶ τὴν κερα-
 λὴν τῆς, ἐδίδον αὐτῇ ἐλφρασιν φοβερὰν, ἧς νεκρικὴ
 ἦν ἡ ὄψις καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τεταμένοι ἀγρίως, ἧς δὲ
 ἐναγωνίως χειρονομούσα, ἐκραύγαζε μεγαλοφώνως:
 Εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς τὴν θάλασσαν!
 Ὁ νέος, ἐκπεληγμένος, ἐσάθη ἐνώπιον τῆς γυναι-

κός ταύτης, ἢν ἐξέβαλεν ὡς φρενοβλαβή. Ἀλλὰ στρέψας τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης ὁ εἰδένους ὁ ξηρὸς δακτύλος τῆς, εἶδεν ὑπὸ τοὺς πόδας του ὡς ἀνθρωπίνην μορφήν φερομένην ὑπὸ τῶν κυμάτων, καὶ ἄνισον καὶ τελευταίαν πρὸς αὐτὰ παλίουσαν πάλην. Ἐν τῷ ἄμα, ὁ τολμηρὸς νεανίας ἄνευ δευτέρας σκέψεως ἀφῆκε τὸ δέμα του κατὰ γῆς, ἀπεδύθη τὸν μανδύαν του, καὶ ἀπὸ τοῦ βράχου ἐφ' οὗ ἵστατο, καὶ δεξιὸς κάθετος κατήρχετο εἰς τὴν θάλασσαν, ἐβρίθη εἰς αὐτήν, καὶ βυθισθεὶς, ἐγένετο ἀφαντος. Ἀλλὰ μετὰ μίαν στιγμήν ἐφάνη ἀναδύς, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν του ἀποσειῶν τὸ ὕδωρ, μ' εὐρώ στους βραχίονας σχίσας τὰ κύματα μέχρι τοῦ πνιγομένου ἀνθρώπου, ἤρπασεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων, καὶ διὰ μόνης βοηθούμενος τῆς μιᾶς του χειρὸς, ἐφθασεν εἰς τὴν παραλίαν μετὰ τοῦ φορτίου του, καὶ τότε πρῶτον εἶδεν ὅτι ἦτον αὐτὸ νέα κόρη, ἣτις ἐβρίθη σχεδὸν ἡμιθανὴς εἰς τὸ ἕδαφος. Ἐδῶ ἡ γραιία τὴν περιέμενε, ἐξακολουθοῦσα καθ' ὅλον τὸ διάστημα νὰ τρέχη ἄνω καὶ κάτω ὡς λέαινα ἐντὸς τοῦ κλωθοῦ τῆς, νὰ ἐκτείνῃ τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ νὰ ὠρῆται ἀνάρητους κραυγὰς. Ὅταν δὲ τὴν εἶδε σωθεῖσαν, τὴν περιέβαλεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, ἐκλαίει καὶ ἐγέλα, ἐπήδα περὶ αὐτήν, καὶ ἐγρυζε σχεδὸν ὡς κυνάριον παραφερόμενον ὑπὸ τῆς χαρᾶς, καὶ τὴν ἐκάλει ὀνομαστί:

— Δουϊδέκη, ἐξύπνα Δουϊδέκη, ἀνοίξε τοὺς ὀφθαλμούς σου, περιστέρα μου. Ἐγὼ εἶμαι, ἡ Γρουμβρίγη εἶμαι, εἶμαι ἡ μάμη σου. Ἀνοίξε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ γνώρισέ με. Ἀνοίξε τὰ χεῖλη καὶ διμήλησέ με.

Καὶ πάλιν ἐκλαίει καὶ ἐγέλα, κυμαίνουμένη μεταξὺ παραφόρου χαρᾶς, καὶ μεταξὺ ἀπαρκαυθῆτος ἀπελπισίας. Ὅταν δὲ ἡ νέα Δουϊδέκη ἠνείωξε τῶντι τοῦ ὀφθαλμοῦ, καὶ ἐκτείνασα πρὸς αὐτήν τὴν χεῖρα,

— Μίμη! εἶπε μὲ ψευρισμὸν ἀθροῦν, τότε ἡ γραιία ἐξέπεμψε μεγάλην φωνήν, καὶ ἔπεισε περνήσας κατὰ γῆς, ὡς ἂν ὄλαι τῆς αἰ δυνάμεις, εἰς ὑπέροχτον βαθμὸν ταθεῖται μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης, εἰ-

χον ἐξαίφνης λυθῆ, ὡς ἂν τὸ συνέχον αὐτὰς ἐλατήριον εἶχεν ἐνδῶσει διὰ μιᾶς ὑπὸ τὴν ἰσχυράν τῆς συγκίνησιν. Ἡ δὲ Δουϊδέκη, ἄμα συνελθοῦσα, ἔλαβε

τὴν ἀδρανῆ τῆς μάμης τῆς χεῖρα καὶ τὴν ἐπίλησε, καὶ, πρὶν ἐγερθῆ, ἀνακαθίσασα εἰς τὰ γόνατα, ἀπέτεινε, ἐγκαρδίον προσευχὴν πρὸς τὸν θεόν, τὸν πέμψαντα αὐτὴν ἀνελπίστως σωτηρίαν. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἦτον ἀνεκφράστως ὠραία, καὶ ὁ νέος, τινὰ θέματα μακρὰν τῆς ἰστάμενος, τὴν ἐθεώρει πλήρης ἐκστάσεως ὅταν τὰ μακρὰ χρυσὰ βλέφαρά τῆς ἐκάλυπτον τοὺς γλαυκοὺς ὀφθαλμούς τῆς, προσηλωμένους εὐλαβῶς εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐσκίαζον τὰς παρειὰς τῆς λευκοτέρας χιόνας ὅταν, τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, ἀνύψου εὐγνώμονα τὴν καρδίαν τῆς πρὸς τὸν οὐρανόν, εἰς τὴν φαντασίαν του, ἰσχυρῶς πεπληγμένην ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου συμβάντος, ἐφαίνετο ὡς καθαρὸς ἄγγελος συνομιλῶν μετὰ τῶν ἀδελφῶν του, ἡ δὲ γραιία, ἣτις πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς ἐκειτο, καὶ τὴν περιέβαλλε διὰ τῶν βραχιόνων καὶ διὰ τοῦ βλέμματός, ὡς τις τῶν μυθικῶν ἐκαίνων δρακόντων, οἵτινες συνεσπειρωμένοι περὶ θησαυρὸν, τὸν φυλάττουσι ζηλοτύπως.

Πρῶτῃ ἀνοπήδησεν ἡ προσδύτις.

— Αἱ! νὰ ἰδῶμεν, εἶπε μὲ φωνὴν τραχεῖαν, οὐδὲν διατηροῦσαν τῆς πρώτης τῆς ταραχῆς νὰ ἰδῶμεν πότε τέλος πάντων θὰ μάθης νὰ περιπατῆς. Πρέπει ἴσως νὰ σὲ φέρω εἰς τὰς ἀγκάλας μου, ὡς θρέψω εἰς τὰ σπάργανα; Ἀρχετὸν βάρος μὲ δίδουν τὰ γεροντικά κόκκαλά μου.

— Μὴ ὀργίζεσαι, μάμη, εἶπεν ἐγειρομένη ἡ Δουϊδέκη ἐν ὠραίῳ ὄστρακον εἶδα εἰς τὴν ἄκραν τοῦ βράχου καὶ ἐκυψα νὰ τὸ λάβω ὁ βράχος ὅμως ἦτον ὑγρὸς καὶ ὠλισθηρὰ. Κατ' εὐτυχίαν εὐρέθη ὁ ἀγαθὸς οὗτος κύριος καὶ μ' ἔσωσε μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του.

— Ὁ Κύριος οὗτος, εἶπεν ἡ καλέσσα ἑαυτὴν Γρουμβρίγη, ἔπρεπε νὰ σ' ἀφῆσιν νὰ μάθης νὰ ὀφραεῖς κοιλύδια, ὅταν σὲ φωνάζω νὰ ἐλθῆς πλησίον μου. Ἐμπρός! Ἄς ὑπάγωμεν! Εἰς τὴν κατάστασιν ὅπου εἶσαι, ὁμοιάζεις ἡ ἴδια κοιλύδιον. Ἡ θάλασσα ῥέει ποταμῆδὸν ἀπ' ἐπάνω σου. Ἄλλο δὲν εἶμαι τώρα εἰμὴ ν' ἀποθάνω, καὶ νὰ ἔχωμεν καὶ αὐτὰ τὰ τρεχάματα. Περιπάτει.

Ἀλλὰ τὴν διαταγὴν ταύτην εὐκολώτερον ἦτορ εἰς τὴν γραιίαν νὰ τὴν δώσῃ παρὰ εἰς τὴν ἐγγόνην τῆς νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ. Ἀπὸ τὸν φόβον, ἀπὸ τὸν ἀγῶνα, ἀπὸ τὴν συγκίνησιν, ἐκλονεῖτο ὅλη ὡς κάλαμος, καὶ δὲν ἠδύνατο βῆμα νὰ προχωρήσῃ ἡ Γρουμβρίγη ἤθε τότε εἰς βοήθειάν τῆς, καὶ τῆ ἔδοσε τὸν βραχίονα, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς οἱ πόδες ἔτρεμον, καὶ ἐπρόδιδον ὀλιγωτέραν ἀδιφορίαν ἀρ' ὅσην ἠθέλον οἱ λόγοι τῆς ν' ἀποδείξωσιν. Ἡ Δουϊδέκη ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν ὄμιον τῆς γραιίας, καὶ αὐτῆς τὰ γόνατα ἐκάμπτοντο πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ τὸ πρόσθετον τοῦτο βάρος.

Τότε ὁ νεανίας, ὅστις μακρόθεν ἰστάμενος, εἶχε τοὺς ὀφθαλμούς ἀνασπᾶστος προσηλωμένους ἐπὶ τῆς κόρης, ἐπλησίασε. Καὶ τοὶ δὲ δυσχεροῦς κατὰ τῆς γραιίας διὰ τὸν ἀπότομον τρόπον καθ' ὃν ὠμίλησε πρὸς τὴν χαρίεσσαν κόρη, ἠρώτησιν ὅμως ἀμροτέρας ἂν τολμᾷ νὰ ταῖς προσφέρῃ τὴν

βοήθειάν του. Ἡ Γρουμβρίγη, χωρὶς ν' ἀποκριθῆ, ἔλαβεν ἀποτόμως καὶ διὰ σπαρτωδικῆς κινήσεως τὸν βραχίονά του, ἡ δὲ Δουϊδέκη δειλῶς ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ ἄλλου τὴν κρινόμενον χεῖρά τῆς, ἣς ἡ ἐπαρὴ τὸν κατήστησεν εὐδαιμονέστατον. Ὁδηγὸς τῆς πορείας ἐγένετο ἡ γραιία, ἣς ὄλα τὰ κινήματα ἤλεγγον ἐξακολουθοῦντε ἀκόμη τὸν νευρικὸν ἐρεθισμὸν τῆς προλαβούσης σκηνῆς δι' ἀπωσιζμένων δὲ ὁδῶν καὶ διὰ σκοτεινῶν παρόδων ἔφθασεν εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως ἐμπρὸς πλαιῖς οἰκίας, μετρίας τὸ μέγεθος, καὶ ἐμπρὸς τῆς θύρας αὐτῆς ἀφῆκε τὸν βραχίονα τοῦ ξένου ἐπίσης ἀποτόμως, ὡς τὸν εἶχε λάβει. Μετ' αὐτὴν δὲ ἀφῆκε καὶ ἡ Δουϊδέκη τὸν ἄλλον. Βλέπουσα δὲ τὸν νέον χαίρειά τῶντα καὶ ἐτοιμαζόμενον ν' ἀπέλθῃ χωρὶς ἡ μάμη τῆς νὰ τῷ ἀποτείνῃ τὸν λόγον,

— Δὲν θέλει ὁ κύριος ν' ἀναπαυθῆ μίαν στιγμήν; τῷ εἶπε διατάζουσα.

— Σὰς εὐχαριστῶ, πρέπει νὰ ὑπάγω, ἀπεκρίθη αὐτὸς μὲ φωνὴν καὶ βλέμμα πρὸς τὴν γραιίαν ὡς ἂν ἔλεγε,

— Πῶς νὰ δεχθῶ χωρὶς αὐτὴ ἡ στρίγλα νὰ μὲ εἰπῆ τίποτε;

— Τί λόγος εἶν' αὐτὸς; ἀνέκραξεν ἡ Γρουμβρίγη μετὰ τὴν συνήθη δυσάρεστον καὶ ὀξεῖαν φωνὴν τῆς. Δὲν θὰ ὑπάγῃς ἐλπίζω νὰ περιφέρῃσαι ὡς βάτραχος, ὅλος ἐθρεγμένος, εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Βέργης; οὔτε θ' ἀναχωρήσῃς ἀπὸ τὴν θύραν μου, ὡς ἂν σ' ἐδιώξαμεν, χωρὶς νὰ θερμανθῆς εἰς τὴν ἐστίαν μας.

Αἱ λέξεις αὗται, πολὺ εὐγενεῖς καὶ χαρίεσται δὲν ἦσαν δεδαίως, ἦσαν ὅμως πάντοτε πρόσκλησις, καὶ ὁ νέος τὸσαῦτα εἶχεν ἐπιθυμίαν νὰ παρατείνῃ τὴν διαμονὴν του πλησίον τῆς Δουϊδέκης, ὥστε τὴν ἐδέχθη προθύμως, καὶ εἰσῆλθε μετὰ τῶν δύο γυναικῶν εἰς πρόσγειον αἰθουσαν, ἣς λαμπρὸν πῦρ ἐθέρμαινε τὴν ἐστίαν. Ἡ γραιία ἐν τῷ ἄμα ἀνοίξασα κιβώτιον εἰς μίαν κείμενον τῶν γωνιῶν τῆς αἰθούσης, ἐξήγαγεν ἐξ αὐτοῦ ὀλόκληρον ἐργάτου ἐνδυμασίαν.

— Ἴδου, εἶπεν εἰς τὸν ξένον, νὰ ἐνδυθῆς, ὡς νὰ στεγνώσουν τὰ ἐνδύματά σου εἰς τὴν φωτιάν ὑπαγε καὶ σὺ Δουϊδέκη ν' ἀλλάξῃς.

Αἱ δύο γυναῖκες ἐξῆλθον ὁμοῦ, ὁ δὲ νεανίας ἔσπευσε ν' ἀπαλλαγῆ τῶν διαβρόχων του ἐνδυμάτων, καὶ κρεμάσας αὐτὰ ὑπὲρ καπνοῦ, ἐκάθησεν ἐν τῇ νέᾳ του στολῇ παρὰ τὴν ἐστίαν, ἠδονικῶς θερμαινόμενος, καὶ ἀναλογιζόμενος τὴν παράδοξον τύχην, ἣτις τόσον ἀνελπίστως τῷ ἐπρομήθευσε γνωριμίας καὶ στέγην, ἐνθυμούμενος ὅμως συγχρόνως ὅτι ἡ παρούσα του εὐτυχία ἤθελε διαρκέσει μόνον στιγμής, καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα ἤθελε πάλιν μείνει ἐγκαταλελειμένος εἰς ἀμηχανίαν.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελογεῖτο, εἰσῆλθε πάλιν ἡ Γρουμβρίγη, ἔφερον ἐμπρὸς του τράπεζαν, καὶ τὴν ἔστρωσε. Κατόπιν δ' εἰσῆλθεν ἡ Δουϊδέκη, ἀλλάξασα τὰ ἐθρεγμένα φορέματα, καὶ ἐνδεδυμένη μετὰ χάριν πολλήν. Ἐκράτει δ' εἰς χεῖράς τῆς, καὶ ἀπέθεσεν εἰς τὴν τράπεζαν μέγα λείβητα ζέοντος ζύθου μετ' ἀρωμάτων.

— Δὲς εἰς τὸν κύριον αὐτὸν ἐν ποτήριον νὰ θερμανθῇ ἡ καρδιά του, εἶπεν ἡ γραιία εἰς τὴν Δουϊδέκην, νὰ λη-

σμονήτῃ πόσον δυσχερῶς ἐλούσθη πρὸς χάριν σου. Πίε καὶ σὺ, νὰ ἐλθῇ ἡ ὄψις σου εἰς τὸν τόπον τῆς, νὰ μὴ ἔχωμεν φροντίδας καὶ ἀσθενείας.

Τοῦ ζύθου τῷ δὲ ἀνάγκην δὲν εἶχεν ἡ καρδιά τοῦ νέου διὰ νὰ θερμανθῇ, διότι τὴν στιγμήν ἐκείνην ἔκαιεν ὅλη καὶ ἐπαλλεν. Ἐπρόνοι δ' αὐτὸς ὅτι οὔτε ἡ Δουϊδέκη ἐπερίμενε ἀπὸ τὸ θερμὸν ποτὸν νὰ τῇ ἐπαναφέρῃ τὴν ὄψιν τῆς, διότι ἀρ' οἴτου ἐπέστρεψε, συνελθοῦσα ἀπὸ τὸν κίνδυνον καὶ μετὰ τὰ νέα ἐνδύματα, αἱ δύο παρειὰς τῆς ἐθαλλον ὡς δύο ῥόδα μαῖου, καὶ τὸ κάλλος τῆς ἦτον εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ ἤδη τόσον ἀνώτερον τοῦ προτέρου, ὅσον ἐαρινὴ αὐγὴ εἶναι ὠραιότερα φθινοπωρινῆς ἐσπέρας. Ὅταν δὲ προέγε καὶ τῷ προσέφερε τὸ ἀρίστον ποτὸν, μετὰ τὴν Ἡθὴν μὲν δὲν τὴν παρέβαλεν ὁ νέος ὀδοιπόρος, ὡς εὐλόγως ἠδύνατο, διότι περὶ τῆς Ἡθῆς οὐδὲν οὐδέποτε ἤκουσεν, ἀλλὰ λαμβάνων τὸ ποτήριον ἀπὸ τὰς χεῖράς τῆς, ἔλαβε μετ' αὐτοῦ ὡς ἐξ ἀπροεξίας καὶ τοὺς μικροὺς τῆς δακτύλους, καὶ ἦτον προθυμότερος νὰ φέρῃ αὐτοὺς εἰς τὰ χεῖλη του ἢ τὸν εὐωδιάζοντα ζύθον, ἂν ἡ νέα δὲν ἀπέσυρεν ἐρυθριῶσα τὴν χεῖρα.

— Εἰς ὑγίαν σου ξένε, εἶπεν ἡ Γρουμβρίγη προπίνουσα· εἶσαι νέος ἀξίος καὶ γενναῖος. Ἐλπίζω ὅτι δὲν διηλθες δι' ἐσχάτην φοράν τῆς θύρας μου τὸ κατώφλιον. Ποῦ κατοικεῖς; ποῦ ἔχεις νὰ διευθυνθῆς ἀπ' ἐδῶ;

Ἡ ἐρώτησις αὕτη ἐπανήγαγε τὸν νέον εἰς σειρὰν ἰδεῶν, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐντελῶς μακρυνοῆ.

— Ποῦ κατοικῶ; εἶπε, ποῦ ἔχω νὰ διευθυνθῶ; Καὶ ἀφ' οὗ ἐζιώπησεν ἐπὶ μίαν στιγμήν, συστῆλως τὰς ὀφρῦς,

— Τὸ ἀληθές, ἐπρόσθεσεν, εἶναι ὅτι δὲν ἠξέυρω.

— Πῶς δὲν ἠξέυρεις; ἠρώτησεν ἡ γραιία ἐκπληττομένη.

— Εἶμαι ξένος, ἀπέβην τοῦ πλοίου τὴν στιγμήν καθ' ἣν μὲ εἶδατε, καὶ δὲν γνωρίζω κανένα εἰς τὴν πόλιν ταύτην.

— Δὲν ἔχεις σύστασιν εἰς κανένα;

— Σύστασιν; εἰς κανένα δὲν ἔχω. Εἶμαι ὑφαντῆς, καὶ προστάτην δὲν ἔχω· ἔμαθα ὅτι ὅστις θέλει νὰ προέλθῃ εἰς τὴν τέχνην, πρέπει νὰ ἦναι μέλος τῆς Ἀνοης, καὶ ἐρχομαὶ νὰ καταταχθῶ εἰς τὴν Ἀνοιν.

— Νὰ καταταχθῆς εἰς τὴν Ἀνοιν! ἀνεκάγχασεν ἡ γραιία· μὲ ὀλίγα ἐφόδια ἐξῆλθες, φίλτατε, ν' ἀλιεύσῃς χρυσὰ ὀψάρια! Ἡ θύρα τῆς Ἀνοης δὲν ἀνοίγεται εἰς ὅποιον μόνον τὴν κτηπήσῃ. Χρειαζοῦνται κόποι καὶ προστασία· χρειάζεται ἰσχυρὸς ἀνάδοχος, ὅστις νὰ δώσῃ τῆς Ἀνοης τὸ βάπτισμα. Πόθεν εἶσαι;

— Ἀπὸ τὴν Γάνδην τῶν Κάτω Χωρῶν.

— Αἱ! τῷ ὄντι ἀπὸ τὴν Γάνδην! Καὶ τ' ὀνομάσου, ἂν θέλῃς νὰ τὸ εἰπῆς;

— Ὁσκάρ ὀνομάζομαι.

— Ὁσκάρ τί;

— Σειγβρίτ.

— Αἱ! Σειγβρίτ! Ὁσκάρ Σειγβρίτ. Καὶ ἡ ηλικία σου, εἰπέ με τὴν ηλικίαν σου, ἀνέκραξεν ἡ προσδύτις διαίως ἀναπηδῶσα.

— Δεκαέννάς ἐτώων, ἀπεκρίθη ὁ Ὀσκάρ, βλέπων αὐτὴν μετ' ἐκπλήξεως.

— Καί εἶσαι καλὸς ὑφαντής;

— Ἀναλαμβάνω νὰ συγκριθῶ πρὸς τοὺς ἀρίστους ἐργασταζάρχας.

— Ὁσκάρ Σειγβρίτ, ἀερώνησεν ἡ Γρουμβρίγη, ἐκτείνουσα πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα· ὁ οἶκός μου εἶναι εἰκός σου τοῦ λοιποῦ. Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀνάδοχος σου, καὶ σ' ὑπόσχομαι ὅτι ἡ Ἄνοση θὰ σέ δεχθῆ.

— Ἄλλὰ, κυρία... τὸταύτην ἐνόλησεν, ... ὑπε-
πρόβλεπεν ὁ νέος, στερούμενος συγχρόνως ὑπὸ χα-
ρᾶς ὅτι προσκαλεῖτο νὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν
ἐκείνην, ἣτις εἶ; αὐτὸν ἐφαίνετο τότε προτιμωτέρα
τοῦ παραδείσου.

— Μὴ μὲ πονοκεφαλῆς μὲ τὰς ἐνοχλήσεις. Αὐτὴ
εἶναι, σοὶ λέγω, ἡ κατοικία σου. Ὑπαγε, Δουιδίκη,
ἐτοιμασέ τον τὸν πράσινον θάλαμον. Καὶ σὺ καθῆσε
ἐδῶ καὶ ἀκουε.

Νομίζεις ὅτι μοὶ δρέλεις εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν
φιλοξενίαν μου; Ἐγὼ σοὶ μίμω ἐκαντοπλασίως
χρωστικός, διότι τὴν δέχεται, καὶ ἔχεις, ἂν θέλη-
σῶ; δι' αὐτὴν πλουσίως νὰ μ' ἀνταμψῶ. Εἶσαι
ἀπὸ τὴν Γάνδη; καὶ ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τὴν Γάνδη.
Εἶσαι ὁ Ὀσκάρ Σειγβρίτ; εἶσαι ὁ υἱὸς τοῦ Ροδόλ-
φου Σειγβρίτ. Ἐγνώριζα τὸν πατέρα σου· ἦτον
εἰς τῶν πλουσιωτέρων καὶ εἰς τῶν ἐντιμωτέρων
ἐμπόρων, εἰς τῶν ἐπισημοτέρων δημοτικῶν ἀρχόντων,
ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος, καὶ ἐπὶ πᾶσιν χρόνον
νομιζόμενος ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων. Ἐγνώ-
ριζα καὶ τὸ οἶκόν του. Ἦτον μέγας καὶ εὐπρεπής,

ὕψηλός καὶ ὠραίος, φθονητὴ κατοικία ἀνέσεως. Ἄλλ
ὁ πατήρ σου ἀπηγγονίσθη ὡς ἄτιμος, καὶ ἡ οὐτία του
διηρπάγη, καὶ ὁ οἶκός του κατηδαρίσθη ἐκ θεμελίων.

Τὸν πατέρα σου εἰς τὴν ἀγχόνην ἐγὼ τὸν ἔφερα, τὸν
οἶκόν του ἐγὼ τὸν κατέστρεψα. Ἐγὼ ἐβράδιουρησα νὰ
συκοφαντηθῆ ὡς ὑπεξαιρέτας ἔγγραφα ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα,
ὡς προδότας τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως, ἣς ἐπροτίτατο.

Τὰ φαινόμενα ἦσαν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐγὼ, ἣτις ἐγνώριζον
καὶ ἠδυνάμην ν' ἀποδείξω τὴν ἀθωότητά του, ἐσιώπησα.
Τυφλὸν δικαστήριον τὸν κατέδικασε, καὶ τυφλωτέρα
τοῦ ἔχλου ὀργὴ κατεδάρισε τὸν οἶκόν του, ἐδήμεισε
καὶ διήρπαξε τὴν περιουσίαν του.

Ὁ Ὀσκάρ εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἀνεπήδησε, καὶ
προσῆλωσε φρίκης βλέμμα εἰς τὴν γυναῖκα ταύτην,
ἣτις τῷ ἐφαίνετο ὡς τι δὴν καταχθόνιον, ὡς τις χαί-
ρέκακος ἔμπουσα.

— Καὶ μοὶ τὸ λέγεις, ἀνέκραξεν· εἰς ἐμὲ δὲν συ-
στέλλεται, δὲν φοβίται νὰ εἰπῆς τὴν ἀποτρόπαιον
ταύτην διήγησιν. Ἄφες με νὰ φύγω χωρὶς νὰ στρέ-
ψω καὶ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν, καὶ εὐχου' νὰ λησμονήσω
ὅτι μοὶ εἶπες.

Ἄλλ' ἡ γραία ἔθισεν ἐπὶ τοῦ βραχιονός του τοὺς
ὀστεώδεις δακτύλους τῆς

— Μὴ φεύγῃς, τῷ εἶπε, καὶ καταστρεῖλον τὴν
κατάραν ἣτις κρέμαται εἰς τὰ χεῖρά σου. Ἀκουσόν με
ὡς τέλους, καὶ τότε ρίψε τὴν εἰς τὴν πολιάν κερα-
λὴν μου, ἢ κρίνε ἂν δὲν σ' ἔσπειλεν ἡ πρόνοια διὰ νὰ μοὶ
δώσῃ πρὶν ἀποθάνω τὴν συγχώρησιν ἣν ἐπικαλοῦμαι.

Ἡ πατρικὴ σου οἰκία κατηδαρίσθη λοιπόν. Ἄλλ'
ὅταν διέπρεπε μία τῶν ὠραιωτέρων τῆς Γάνδης, καν-

οπτριζομένη εἰς τὸ στιλπνὸν ὕδωρ τῆς μεγάλης διό-
ρυγος ἣτις σχίζει τὴν πόλιν, διηρχόμενι συνεχῶς
ἐμπρὸς αὐτῆς μετὰ τῆς Μαργαρίτας μου, μετὰ τῆς
ὠραιᾶς μου Μαργαρίτας, μετὰ τῆς δυστυχοῦς ἀπο-
θανούσης μου θυγατρὸς. Ἄ! ἡ Μαργαρίτα μου ἦ-
τον ἡ ἀγαλλίασις, ὁ σκοπὸς, τὸ ἐντρυφήμα τῆς ζωῆς
μου· ἦτον ἡ ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου. Ἀπὸ δύο μέρη
σὺγκείται ἡ καρδιά μου· τὸ ἐν ἐπλάταν οἱ ἄγγελοι,
τὸ ἄλλο οἱ δαίμονες. Το πρῶτον ἦτον ὄλον πλήρες
ἀπὸ τὴν ἀγάπην, ἀπὸ τὴν λατρίαν τῆς κόρης μου,
καὶ ὅταν ἐκείη ἔταφην συναπεθανε κ' ἐκεῖνο μαζί τῆς

Συνεχῶς λοιπὸν διηρχόμενι μετὰ τῆς Μαργαρίτας
ἐμπρὸς τῆς πατρικῆς σου οἰκίας, καὶ σχεδὸν πάντοτε
ὅταν διηρχόμεθα ἴστατο παρὰ τὴν θύραν νέος εὐπρε-
πῆς, πλουσίως ἐνδεδυμένος, καὶ μᾶς ἔχαίρετα φιλο-
σπονέστατα. Μετ' ὀλίγον εὗρει ἀφορμὴν τινα νὰ συν-
δίεση μεθ' ἡμῶν γνωριμίαν. Ἐπειτα ἤρχισε νὰ μᾶς
συνοδεύῃ εἰς τοὺς περιπάτους, ἔπειτα νὰ μᾶς ἐπισκέ-
πηται συνεχῶς καὶ πάντοτε συνεχέστερον, καὶ τέλος
κατήχησεν ἀνεξάλειπτος ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου. Τὴν
Μαργαρίταν μου ὠνόμαζεν ἀναφανδὸν μνηστῆν του,
καὶ τῇ ἔδωκε καὶ ἔλαβε παρ' αὐτῆς λόγον αἰωνίας
ἀγάπης. Ἐν ἔτος δῆρκεσεν ἡ εὐδαιμονία τῆς θυγα-
τρὸς μου. Μετὰ τοῦτο δὲ ὁ μνηστῆρ τῆς, ὁ Ροδόλ-
φος Σειγβρίτ, ἀπεδήμησε διὰ συμφέροντα τῆς οἰκίας
του, δι' ὑποθέσεις ἃς ἔπρεπε νὰ ρυθμίσῃ, ὡς εἶπε,
πρὸ τοῦ γάμου των. Ἀπῆλθε λοιπὸν, καὶ ἐπὶ ἐν
ἔτος δὲν ἐφάνη πλέον, ἐπὶ ὄλον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἡ
κόρη μου ἔθρηνη σιωπηλῶς. Τέλος μίαν ἑσπέραν
διηρχόμεθα παρὰ τὴν διόρυγα, ἐμπρὸς τῆς ὠραιᾶς
πατρικῆς σου οἰκίας, καὶ εἶδαμεν αὐτῆς ὅλα τὰ
παραθύρα ἐρρασιμῶς ἀνοικτὰ, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξεγεί-
το ὡς λάβρον καὶ ἠχηρὰ μουσικῆς συμφωνίας.

— Τί τοῦτο; ἠρώτητα τινὰς τοῦ περιχίνοντο
ἔχλου.

— Δὲν ἠξέυρεις; ἀπεκρίθησαν ὁ πλούσιος Ρο-
δόφος Σειγβρίτ νυμφεύεται τοῦ δημάρχου τὴν
κόρην.

Τὸ ὄνομα τοῦτο ἤχησεν ὡς βροντὴ εἰς τὴν ἀκοήν
μου, ὡς κερυνὸς εἰς τὴν καρδίαν τῆς κόρης μου.
Ὡς ὑπὸ δρεως τρωθῆτα ἀνεστέρησε, καὶ ὠρατῆς
πρὸς τὴν διόρυγα. ὅπου θὰ ἐβρίσκετο, ἂν παρὰ τὸ
χεῖλος αὐτῆς δὲν ἐπιπτε λεποθυμητὴν εἰς πᾶς
ἀγκάλας μου. Ἄφνου τὴν ἔφερα εἰς τὴν οἰκίαν
μου, καὶ τὴν ἐβρίψα ἐπὶ τὴν κλίνην τῆς. Ὅλοι οἱ
δαίμονες ἐκυρίευσαν τὴν καρδίαν μου. Τὴν νύκτα
ὄλον περιεφερόμην ὡς φρενητώτα εἰς τὸν κοιτῶνά μου
πρὶν δι' ἀσπὴν εἰσελθεῖν εἰς τῆς θυγατρὸς μου.

— Μαργαρίτα, τῇ εἶπα, ἐγέρθητι, φανοῦ ἀνδρεία.
Ὁ Ροδόφος Τρουιθουδὸς ἠξέυρεις ὅτι σὲ ἀγαπᾷ.
Εἶναι πτωχός, ἀλλ' εἶναι καρδιὰ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ.
Ἦρεται νὰ τὸν νυμφευθῆς.

Ἡ δυστυχὴς ἐξεβόλη· εἰς δάκρυα, καὶ βροθῆσα
κῆρα τῆς κλίνης τῆς, ἐρίλει τὰς χεῖράς μου καὶ
τοὺς πόδας μου.

— Φόνευστόν με, μητρερ, φόνευστόν με, ἐφώναξέ.

— Ἄνοσησί παιδαριώδεις ἀνέκραξα! Δὲν θὰ σέ
φονεύσω· δὲν θέλω ὅμως νὰ γίνωμεν τῆς πόλεως ἡ

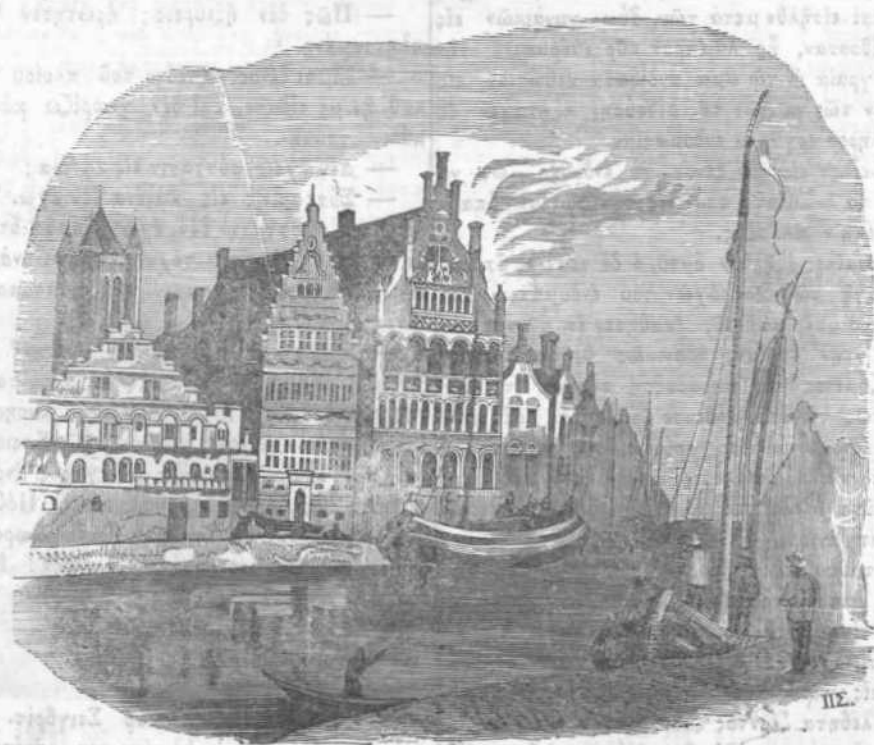
χλεύη καὶ ὁ περίγελως, δὲν θέλω νὰ μᾶς περιφρονῆ
ὁ αὐθάδης. Πρέπει νὰ τῷ δείξωμεν ὅτι ἡμεῖς τὸν
περιφρονοῦμεν, ὅτι ἂν μᾶς ἐγκατέλιπε, δὲν εἴμεθα ἐγ-
καταλειμμένοι. Θὰ νυμφευθῆ τὸν Ροδόφον, τὸ
θέλω!

Ἡ Μαργαρίτα μου ἦτον ὡς ἀρνίον ἡμερον· ἡ θέλησίς
τῆς ὅταν ὠμίλου ἦτον ὡς κηρίον εὐλαστον· καὶ τότε δὲν
ὠμίλου, τότε ἐφρύαπτον, τότε ἠπέλου, τότε διέτατ-
τον. Ἡ δυστυχὴς, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν σιωπῶσα, καὶ
πρὶν λήξῃ ἡ ἑβδομάς, εἶχε νυμφευθῆ τὸν Ροδόφον Τρου-
ιθουδ. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου τῆς τὸ μερίδιμα
εἶχεν ἀπολιθωθῆ εἰς τὰ χεῖλη τῆς, ἡ ὠχρότης εἰς
τὰς παρειὰς τῆς. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς δὲν ἔκλειον ἀλλ'
ἦταν ἐρυθροὶ πάντοτε. Πολλάκις ἔβλεπε χωρὶς νὰ
θλέπῃ, ἤκουε χωρὶς νὰ ἀκούῃ, καὶ ὅταν ἐπεριπάτει
ἐφαίνετο νεκρὰ μᾶλλον ἢ ζῶσα. Ὁ οὐζυγός τῆς τὴν
ἠγάπα περιπαθῶς· ἀφιέρωσεν ὄλην του τὴν ζωὴν
εἰς θεραπείαν τῆς· ἐγκατέλιπεν ὅλα του τὰ συμφέ-
ροντα διὰ νὰ τὴν ἐπιμελήται. Ἄλλ' αἱ φροντίδες του
ἀπέθνησαν μάταια ὄλα, καὶ βαρεῖα μελαγχολία τὸν
κατελαμβάνεν ὅσω ἔβλεπεν αὐτὰς ἀτελεσφορήτους.

Μίαν ἡμέραν ὁ Ροδόφος ἀπὸ τὸν περιπάτον ὅπου τὴν
εἶχε πείσει νὰ τὸν συνοδεύῃ τὴν ἔφερε σχεδὸν ἡμι-
θνή εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ καθίσας αὐτὴν εἰς τὴν κλί-
νην τῆς, ἔμεινεν ὄλην τὴν νύκτα πλησίον τῆς κλίνης.
Τὴν δ' ἐπαύριον ἐξῆλθεν ἀπὸ πρωίας, καὶ τὴν ἑσπέραν
ἄλειε· εὗρον τὸ σῶμά του εἰς τῆς πόλεως τὴν διόρυ-
γα ἐμπρὸς τῆς πατρικῆς σου οἰκίας. Εἰς τὸ γρα-
ρεῖόν του δὲ εὗρομεν ἐπιστολὴν λέγουσαν· «Ἀποθνή-
σκω· περιττὸν νὰ εἰπῶ τὴν αἰτίαν εἰς τὴν ἀγαπητὴν
Μαργαρίταν. Ἡ ὑπαρξίς μου θὰ πάσῃ νὰ πιέξῃ
τὴν ὑπαρξίν τῆς. Ἀποθνήσκω, καὶ πάντοτε τὴν λα-
τρεύω.» Μετὰ ταῦτα ἔμαθον ὅτι εἰς τὸν περιπάτον
ἐκείνον ἡ Μαργαρίτα εἶχεν ἀπαντήσῃ, κατὰ πρώτην
σορὰν ἂν οὐ τὴν ἐγκατέλιπε, τὸν Ροδόφον με τὴν
γυναϊκά του. Ἡ κόρη μου ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης
δὲν ἀνέκυψε πλέον. Μετ' οὐ πολὺ ἐξέπνευσε, δοῦσα
πρῶτον ὑπαρξίν εἰς τὴν Δουιδίκην. Ἐξέπνευσεν ἐκεί-
νη, ἣτις ἦτον ἡ μόνη ἀγάπη, ἡ μόνη παρηγορία μου
εἰς τὴν γῆν. Ἐξέπνευσε, καὶ ὁ κόσμος μεταβλήθη πέ-
διξ μου, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένεν εἰς κηλίδα αἵματηράν, καὶ
ὁ ὕπνος εἰς θάνατον, καὶ ἡ ζωὴ εἰς κατάραν, εἰς νε-
κροταρεῖον εὐού, καὶ ἀπὸ τὴν καρδίαν μου μίαν μόνην
κρυφὴν ἐξῆλθε, κραυγὴ βλασφημίας κατὰ τοῦ αἰτίου
τῶν συμφορῶν μου, κατ' ἐμοῦ καὶ κατὰ τοῦ πλάστου
μου· καὶ ἡ γλῶσσά μου παραφερομένη ἐξέμεισε τὴν
συκοφαντίαν, καὶ ἐκδίχησιν διψῶσα, εἶδα τοῦ ἀθώου
τὴν τιμωρίαν καὶ ἐσιώπησα. Ρίπτεις ἀκόμη τὴν ψῆ-
σον τῆς καταδικῆς; Ἀποράσισον περὶ ἐμοῦ. Δέγο-
μαι τὴν ἀπόφασίν σου ὡς ἀποκάλυψιν θείου θε-
πισματος.

— Ὁ ἀναμάρτητος ἐξ ἡμῶν ἃ· ρίψε τὸν λίθον,
εἶπεν ὁ Ὀσκάρ, κλίνων τὴν κεφαλὴν μετὰ ταπεινό-
τητος. Ἦν ὄνοματι τοῦ πατρός μου, ὅστις ἀναμφι-
βόλιως ἐν τῷ καλλητέρῳ κόσμῳ ὅπου εἰπάγει
ἀναγνωρίζει ὅτι σὲ ἠδίκησε, σὲ συγχωρῶ, καὶ ἀλιπίσω
ὅτι καὶ ὁ Θεὸς θέλει τὸν συγχωρῆσαι.

— Σ' εὐχάριστῶ, τέκνον, ἀνέκραξε σκιρτήσασα
ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς.

Ὁ οἶκος τοῦ Σειγβρίτ ἐν Γάνδη.

ὑπὸ χαρᾶς ἢ πρεσβύτις· μ' ἐσυγχώρησε· αὐτὴ σου ἢ λέξις ἐξηγόρασεν ὅλον τὸ παρελθόν μου. Ἐχυσες εἰς τὴν καρδίαν μου βάλαμον, δι' ὃ διψῶ πρὸ τοσοῦτων χρόνων. Ἐσβυσες τὰς φλόγας τῆς κολάσεως αἰτινας μ' ἐζῶνον πανταχόθεν. Εἰς τὸ ἐξῆς ἤτηχος θ' ἀπέλθω ὅταν ὁ θεὸς μὲ καλέσῃ, καὶ δὲν θὰ φοβηθῶ ν' ἀπαντήσω ἐκεῖ τὸν πατέρα σου. Ὅα τῶ εἰπῶ· Μαχαρία ψυχὴ, μὴ ὀργίζεται· μ' ἐσυγχώρησε ὁ υἱὸς σου. Ἐν μόνον μοὶ μένει ἀκόμη ἐπὶ τῆς γῆς, νὰ καταθέσω εἰς χεῖρας ἀξίας τὴν Δουιβέκην μου. Αὕτη εἶναι ἡ πολυτίμητος παρακαταθήκη, τί λέγω; εἶναι ἡ ἀπαράλλακτος εἰκὼν τῆς κόρης μου. Ἡ Μαργαρίτα μου ἀνέζησεν εἰς αὐτὴν, καὶ τὸ κενὸν τῆς καρδίας μου αὐτὴ τὸ ἐπλήρωσεν. Αὐτῆς ἡ ἀγάπη, καὶ ἡ γαλήνη ἦν ἔφερες εἰς τὴν συνειδήσίν μου, εἶναι δι' ἐμὲ ἀρκούσα μερὶς εὐτυχίας διὰ τὸ ἐπιλοιπὸν τῆς βραχείας ζωῆς μου.

— Καὶ τώρα, ἐξηκολούθησεν ἡ Γρουμβρίγη μετὰ μικρὰν διάλειψιν, διὰ νὰ μ' ἀποδείξῃς ὅτι ἡ συγχώρησις εἶναι πλήρης καὶ εὐκρινής, θέλεις δεχθῆν νὰ μείνῃς εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ἐδῶ θέλεις ὑποστῆ τὰς δοκιμασίας σου, καὶ, ἂν εἶναι ἀνάγκη, θὰ σοὶ τὰς εὐκολύνωμεν. Ἐγὼ εἶμαι ἡ ξενοδόχος τῆς συντεχνίας τῶν ὑφαντῶν, οἵτινες μὲ καλοῦσι μητέρα των, καὶ τίποτε δὲν μοὶ ἀρνοῦνται ποτέ. Ἐγὼ θὰ σὲ εἰσάξω εἰς τὴν συντεχνίαν.

Ἡ προσφορὰ αὕτη τῆς Γρουμβρίγης δὲν ἦτον μικρὰ, διότι πολλὰς τῶν ὄντι εἶχε δυσκολίας ἢ εἰσαγωγῆ εἰς τὰς συντεχνίας τῆς Ἀνοῆς. Ἡ Ἀνοῆ ἦτον σύστημα ζηλοτύπων, ἀποκλειστικὸν καὶ ἀρχαῖον. Ἡ πρώτη του σύστασις ἀναβαίνει εἰς τὴν δεκάτην ἤδη ἑκατονταετηρίδα. Τότε διάφοροι παράλιοι πόλεις τοῦ βορείου Ὀκεανοῦ ἐνόησαν τὸ ἀξίωμα, ὅτι ἡ ἔνωσις διδὲν τὴν δύναμιν, ἀπετίλεσαν ἐμπορικὴν ἀμφοικτονίαν, ἧτις ἡ Ἀνοῆτικὴ ἢ παραθαλασσία (Ans See) ἐπεκλήθη, καὶ κατὰ τὸ τέλος τῆς δεκάτης τετάρτης ἑκατονταετηρίδος ἤδη περιέκλειεν ὅχι ὀλιγωτέρας τῶν ἐξήκοντα πόλεων, διηρέτο εἰς ἐπαρχίας, εἶχε διαφόρους πρωτεύουσας, τὴν Βέργγην μὲν ἧτις ἦν ἡ κεφαλὴ τοῦ δεσμοῦ, τὴν Δανσίγγην, ἧτις ἐλέγετο *Προουικὴ*, καὶ εἶχε ἀξίωμα ἀρχιερατικῶς ἢ ῥήτορος τῆς Ἀμφοικτονίας, τὴν Βραουνβείγγην, ἧτις ἦτον ἡ *Σαξωνικὴ*, καὶ εἶχε τίτλον Ἀρχιερατικῶν, Κολωνίαν τὴν *Ρηνικὴν*, ἧτις ἦν ἡ *Ταμίας*, καὶ Λυβίαν τὴν *Βαρδαλικὴν*, ἧτις ἦν ἡ ἔδρα τῶν τριετηρίκων γενικῶν συνελεύσεων. Τοσαύτην δὲ δύναμιν προσεκτέησάντο ὁ δεσμὸς, ὥστε ἐν ἀρχῇ τοῦ 16 αἰῶνος καὶ στρατεύματα εἶχε καὶ στόλους, καὶ κατὰ τῶν ἰσχυροτέρων μοναρχῶν ἐπολέμει, καὶ μεγάλην εἶχε ῥοπήν ἐπὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου. Πᾶσα σχεδὸν ἡ ἐμπορικὴ δραστηριότης τῆς βορείου Εὐρώπης ἐν αὐτῷ συνεκεντροῦτο, καὶ ἐκτός μὲν αὐτοῦ οὐδεὶς μεγαλέμπορος ἢ μέγας βιομήχανος ἐδύνατο νὰ προκόψῃ, ἐν αὐτῷ δὲ ὁ μὲν εὐ πράττων εὕρισκε πᾶσαν προόδου καὶ ἐπιδόσεως ἀφορμὴν, ὁ δὲ δυστυχῶν πᾶσαν περίθλαψιν καὶ ἐπικουρίαν.

Ἄλλὰ τοιαῦτα χορηγῶν πλεονεκτήματα ὁ δεσμὸς, ἐννοεῖται ὅτι ἦν ἀποκλειστικὸς, καὶ οὐχὶ εὐκόλως εἰς ἕκαστον προσιτὸς, ἀλλ' ἐδέχετο μόνους τοὺς παρο-

σιδαντας ἐγεγύους συστάσεις, καὶ ὑποστάντας δυσκόλους δοκιμασίας.

Τὰς πρώτας νὰ τῶ παρέξῃ καὶ τὰς δευτέρας νὰ τῶ διευκολύνῃ ὑπεσχέθη ἡ Γρουμβρίγη εἰς τὸν Ὀσκάρ. Ὁὕτω λοιπὸν ἐδέχθη ὁ νέος νὰ ἐκλέξῃ ἀντὶ ἄλλου ξενοδοχείου τὸ τῆς Γρουμβρίγης, συλλογιζόμενος μὲν καὶ ὅτι θαυμασιῶς ἠγγίζεν εἰς τὸ τέρας τῶν πόνων του, εἰς τὴν παραδοχὴν του ἐντὸς τῆς Ἀνοῆς, ἀλλ' ὁμολογητέον, πολὺ περισσότερον συλλογιζόμενος τοὺς ὠραίους ὀφθαλμοὺς τῆς Δουιβέκης, ἧς πλησίον εὕρισκε μυρίας ἀφορμὰς ὅπως μὲν ἀδιακόπως.

Ὀλίγην ὥραν μετὰ τὰ ἐκτεθέντα συμβάντα εἰ ὑφανταί, σχολάζαντες ἀπὸ τὰ ἐργαστήρια, ἤρχισαν νὰ συβρέουν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς γραίας, καὶ αὕτη εἰς τοὺς ἐπιστημοτέρους τῶν εἰσερχομένων παρουσίαζε τὸν προϊστάμενόν τῆς ὡς ὁμότερον ἐπληυν. Ὅλοι τὸν ἐδεξιοῦντο φιλοφρόνως, πλην μόνου ἐνὸς νέου, ὁχοντος εὐγενὲς τὸ ἀνάστημα, ξανθὴν δὲ τὴν κόμην ὡς καὶ τὸν μακρὸν μύστακα, ἀλλ' εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, μεγάλους ἄλλως καὶ ὠραίους, ἐκφρασίαν τινα ὑπεροφίας ἢ προπετίας. Ὁ ἐργάτης οὗτος, Χριστιανὸς καλούμενος, ὅταν ὠδηγήθη ὑπὸ τῆς Γρουμβρίγης εἰς τὸ γρῶρεϊον ὅπου ὁ Ὀσκάρ συνωμίλει μετὰ τῆς Δουιβέκης, ἐκλίνε πρὸς αὐτὸν ἐλαφρῶς τὴν κεφαλὴν, ψυχρῶς ἐδῶκε τὴν χεῖρα μετὰ τινος οἰκειότητος εἰς τὴν κόρην, καὶ ἐμακρύνθη.

Ὁ τρόπος οὗτος, καὶ πρὸ πάντων ἡ χειραψία, δισηρέστησε τὸν Ὀσκάρ· καὶ ὁσάκις ἔκτοτε ἔβλεπε τὸν Χριστιανὸν εἰσερχόμενον, ὅπερ ἐγένετο συνεχίστατα, δὲν ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ εἰδὸς τι ἐνδομύχου ξινοχωρίας, ἧς δὲν ἦτον ἐντελῶς ἀδύνατος ἢ ἐξήγησις, ἰδίῳ δὲ νέος ὑφαντῆς εἰς τὰς ἐπισκέψεις του κατὰ προτίμησιν εἰς τὴν Δουιβέκην ἀπετίετο, καὶ ἠρέσκετο παρατείνων τὰς μετ' αὐτῆς συνδιαλέξεις του, ὀγληρὸς γινόμενος εἰς αὐτὴν, ὡς ἐπεθύμει, καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἐπίστειεν ὁ Ὀσκάρ.

Οὕτω τινὲς ἐβδομαδες παρήλθον, διὰ τὸν Ὀσκάρ δὲ ἐτῶν ἀνάξισι, καὶ ἀδύνατον τῶ ἦτον νὰ ἐνόησῃ πῶς ἦτον ποτὲ καιρὸς καθ' ὃν δὲν ἐγνώριζε τὴν Δουιβέκην, καθ' ὃν δὲν τὴν ἠγάπα. Τέλος ἡ Γρουμβρίγη τῶ εἶπε μίαν ἡμέραν·

— Τώρα ἐγνώρισες τὴν πόλιν καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ συντεχνία τῶν ὑφαντῶν σ' ἐγνώρισε καὶ σὲ εὐνοεῖ. Εἶναι καιρὸς νὰ ὑποστῆς τὰς δοκιμασίας σου. Προδίδεσθαι τοὺς *Συνδίκους*· ἔλθε μετ' ἐμοῦ.

Καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸν *Συνδικεῖον* τῶν ὑφαντῶν. Ἐκεῖ εἰς μεγάλην αἴθουσαν ἐκάθητο ἐν ἡμικυκλίῳ ἐπὶ ὑψηλῶν θρονίων οἱ *Σύνδικοι* ἢ συγχλητικοὶ τῆς συντεχνίας, προεκάθητο δὲ ὁ *Συντεχνιάρχης*, ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἐργαστασιάρχων, γέρον πολὺς, ἔχων αὐστηρὰν τοῦ προσώπου τὴν ἐκφρασιν καὶ βραχεῖαν τὴν λέξιν.

— Πρόσελθε, νεόφυτε, εἶπε σοβαρῶς πρὸς τὸν Ὀσκάρ. Ἀπὸ τοὺς παῖδας τῆς Ἀνοῆς ἀπαιτεῖται καθαρά, διαγωγή ἀμειμπτος, σῶμα σιδηρῶν, ψυχὴ ἀκατάβλητος, τέχνη ἀνυπέβλητος. Ὅλ' αὐτὰ καυχᾶσαι ὅτι τὰ ἔχεις;

Ὅσα δὲν ἔχω θὰ τ' ἀποκτήσω. Ἡ θέλησις θ' ἀνα-

πληρώσῃ τὴν δύναμιν, ἀπεκρίθη ἀκαταπλήκτως ὁ νέος.

— Εὐγε, ἐπιθύρησαν οἱ *Σύνδικοι*.

— Εἶσαι γνήσιος υἱὸς ἐντίμων γονέων; ἐξηκολούθησεν ἐρωτῶν ὁ πρύτανις. Οἱ γονεῖς σου δὲν ὑπέστησαν ποτὲ ἀτιμωτικὴν καταδίκην;

Ὁ Ὀσκάρ ἐγένετο ὠχρὸς ὡς τὸν τεῖχον, καὶ σκοτοδινητῶν ἐκινδύνευσε νὰ πῆσῃ ὡς κεραυνόβλητος εἰς τὴν γῆν. Ἄλλ' ἡ Γρουμβρίγη προελθοῦσα ἀμέσως,

— Εἶναι γνήσιος υἱὸς ἐντίμων γονέων, εἶπε μὲ πῆν ὀχύτεραν φωνὴν τῆς. Ἐγὼ ὀρκίζομαι περὶ τοῦτου. Ὁ πατὴρ του ἔπεσε θύμα τυφλῆς μανίας τοῦ ὄχλου καὶ κακοτρόπου συκοφαντίας· ἀλλ' εἶναι ἀθῶος.

Οἱ *Σύνδικοι* ἐκίνησαν τὴν κεφαλὴν.

— Δὲν μὲ πιστεύετε, κύριοι! εἶπεν ἡ γραία. Κατηγορήθη ὅτι ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὰ δημοτικὰ ἀρχεῖα τῆς Γάνδης ἐπίσημον καὶ πολλοῦ λόγου ἀξίον ἐγγράφον ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως καὶ πρὸς ἴδιον ὄφελος. Λάβετε τὴν κατηγορίαν. Τὸ ἐγγράφον τοῦτο, ὄχι ἐκεῖνος, ἐγὼ τὸ ἀφῆρεσα. Λάβετε τὴν ἀπόδειξιν.

Καὶ λαμβάνουσα ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς δύο παλαιὰ χαρτία, τοῖς τὰ ἐνεχείρισε.

— Μὴ ἐρευνᾶτε, ἐξηκολοίθησε, διὰ τί καὶ πῶς ἐπράξα τὴν ὑπεχθίρεσιν ταύτην. Ὅστις εἶχε δικαίωμα νὰ τὸ μάθῃ, τὸ ἔμαθε, καὶ μ' ἐσυγχώρησεν.

Ὁ *Συντεχνιάρχης* ἀνέγνω τὰ ἐγγράφα ταῦτα, καὶ τὰ μετέβιβασεν ἐπιτα εἰς τοὺς *Συνδίκους*, εἵτινες τὰ παρετήρησαν μετὰ προσοχῆς. Μετὰ μικρὰν δὲ σύσκεψιν,

— Ὀσκάρ Σειγβρίτ, εἶπεν ὁ *συντεχνιάρχης*, σήμερον θὰ ὑφάνῃς μίαν ὀθώνην, καὶ ἂν δὲν εἶναι ὀμαλὴ ὡς τὸ φύλλον τοῦ ῥόδου, λευκὴ ὡς ἡ χιών, λεπτὴ ὡς ἰστός ἀράχνης καὶ στερεὰ καὶ τὸν χυλοῦ, δὲν ἠμπορεῖ ἡ Ἀνοῆ νὰ σὲ δεχθῇ.

Ἡ Ὀσκάρ ὑφανε τὴν ὀθώνην, καὶ τὸ ἔργον του ἐξέκλεψε τοὺς ἐμπειροτέρους.

— Αὐρίον, τῶ εἶπεν ὁ *συντεχνιάρχης*, ἡ ἄλλη δοκιμασία.

Τὴν ἐπαύριον ὁ νέος τεχνίτης ἐπέστρεψεν εἰς τὸ *Συνδικεῖον* συνοδευόμενος παλιν ὑπὸ τῆς γραίας, ὁ δὲ *Συντεχνιάρχης*, λαβὼν αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς, τὸν ἔφερον εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου περιέμενον ὅλη ἡ *Συντεχνία* τῶν ὑφαντῶν, ἀπὸ πλείονας τῶν τριακοσίων ἀνδρῶν συγκεκμηνη. Ἐκεῖ ὁ Ὀσκάρ προσεκλήθη νὰ καθήσῃ εἰς θρόνον ἰστάμενον ἐν τῷ μίσῳ ὑψηλοῦ ἰκρίωματος. Ὁ δὲ γέρον ἀπελθὼν ἐκάθησε πλησίον τῶν *Συνδίκων* εἰς θρόνον δι' αὐτὸν παρεσκευασμένον.

Αἰρῆς ἐκτύπησε τὰς χεῖρας, καὶ ἐν τῷ ἄμα ἐξ ἄνδρες σχεοινία κρατοῦντες ἔσυρον τὰ ἄκρα αὐτῶν, καὶ τὸ θρονίον τοῦ Ὀσκάρ ὑψώθη διὰ χοχλιῶν ὡς δεκαπέντε πόδας ὑπὲρ τὴν γῆν· ὑπὸ τοῦ πόδα δ' αὐτοῦ ἀνήρθη σιμρὸς κεράτων, ὀνύχων βῶων καὶ ἰππων, πτερῶν καὶ πίστεα, ὥστε ὁ δυστύχης αὐτῶν κενὸς εἰς νεφρὴ ἀναθρόων καὶ περιβάλλων αὐτὸν, ἐκινδύνευε νὰ τὸν ἀποπνίξῃ, καὶ ὤρειεν αὐτὸς νὰ κρατῆται μὲ τὰς δύο του χεῖρας διὰ νὰ μὴ πῆσῃ εἰς τὴν πυρὰν καὶ καθ'. Οἱ δὲ δῆμοί του, ἄλλοτε μὲν τὸν ἔστρεπον περὶ ἑαυτὸν, ἄλλοτε δὲ τὸν κατεβίβαζον ὥστε οἱ πόδες του ἠγγίζον τὴν ἀνθρακίαν. Καθ' ὅλον δὲ τὸ

διάστημα τοῦτο ὁ χορὸς τῶν ἐργατῶν ἐψάλλε μεγαλοφώνως τὸν *Ἐλεγον* ἢ ἄσμα τῶν ὑφαντῶν.

Τέλος ὅταν ἐκρίθη ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ μείνῃ περαιτέρω ἀνεὺ κινδύνου τῆς ζωῆς, τὸν κατεβίβασαν, καὶ ἀμέσως τῶ ἔχυσαν κατὰ κεφαλῆς δώδεκα ἀμφορεῖς ὕδατος, καὶ μετὰ ταῦτα τὸν ἐσυγχώρησαν διὰ τὴν καρτερίαν μετ' ἧς ὑπέμεινε τὴν πρώτην ταύτην δοκιμασίαν.

Τὴν ἐπαύριον οἱ *Σύνδικοι* τὸν ἐπεβίβασαν εἰς πλοῖον, καὶ ἀφοῦ ἐμακρύνθησαν εἰς τὴν κυμαινομένην θάλασσαν, τὸν ἐρρίψαν εἰς αὐτὴν κατὰ κεφαλῆς καὶ τὸν ἀφῆκαν νὰ παραδαίρηται χωρὶς νὰ τῶ φέρουν κάμειαν βοήθειαν. Ἐξ ἐναντίας μάλιστα, ὅταν, ἐξητλημένος ἤθελε νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐκράτουεν μεγάλας μάστιγας, καὶ τῶ ἐσχίζον τὰ κρέατα. Δὲν τὸν ἔλαβον δὲ ὀπίσω εἰς τὸ πλοῖον, εἰμὴ ὅταν εἶδαν ὅτι ἐκινδύνευε νὰ καταποντισθῇ.

Τὴν ἐπιόσσαν εἶχε τὴν ἄδειαν νὰ καθήσῃ εἰς τὴν κλίνην του καὶ ν' ἀναπαυθῇ. Ἄλλ' οἱ *Σύνδικοι* ἐξεπλάγησαν ὅταν τὸν εἶδαν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἐργασίαν κατὰ τὸ σῆθη, ὡς ἂν τίποτε δὲν τῶ εἶχε συμβῇ.

Ἡ γενναϊότης του αὕτη τοὺς κατέστησεν ἐπιεικτερούς ὡς πρὸς τὴν τελευταίαν καὶ δυσκολωτέραν δοκιμασίαν, καθ' ἣν διερχόμενος μεταξὺ ὄλων τῶν ὑφαντῶν, παρατεταγμένων εἰς δύο σειράς, ἐμελλε νὰ μαστιγωθῇ ὑπ' αὐτῶν ἀλληλοδιαδόχως. Εἰς τὴν ἀληθῆ ταύτην βράτανον ὑπεβλήθη μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας. Τὸν συνώδευσε δὲ αὕτη ἡ Γρουμβρίγη, κρατοῦσα αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς, καὶ αὐτὴν αἰδοῦμενοι, προσέτι δὲ πρὸς τὸν νεόφυτον φιλικῶς διαθεθεμένοι, ἐκτύπων ὄλοι φιλανθρωπότερον, πλην μόνου ἐνός. Ὁ Χριστιανὸς οὐ μόνον ἐκτύπησε μ' ὄλην τὴν δύναμιν τοῦ τιβερῶν του βραχίονος, ἀλλ' ἐκτύπησεν εἰς τὸ στήθος, ὥστε ὁ Ὀσκάρ ἔπεσε κατὰ γῆς αἶμα πτύων, καὶ σχεδὸν ἄπνους.

— Ἐντροπή, ἐντροπή! ἀνέκραξαν ὁμοφώνως ὄλοι οἱ ὑφανταί.

— Χριστιανέ, Χριστιανέ, σὲ γνωρίζω, εἶπεν ἡ Γρουμβρίγη, πρῶτοςα τοὺς ἀδόντας. Πρόσμενε τὴν ἐκδίκησίν μου.

— Τέκνον, εἶπεν ὁ *Συντεχνιάρχης* πρὸς τὸν Ὀσκάρ, ὅστις ἠνέωξεν ἤδη τοὺς ὀφθαλμοὺς. Ὁ ἐργάτης οὗτος ἤμαρτε πρὸς τὴν *Συντεχνίαν*, διότι εἰδείθη μισαδελφός, καὶ διότι σ' ἐκτύπησε παρὰ τοὺς κανόνας. Κατὰ τοὺς νόμους τῆς *Συντεχνίας* ἠμπορεῖς σὺ νὰ διατάξῃς περὶ αὐτοῦ. Ποίαν θέλεις νὰ τῶ ἐπιβάλῃς ποινήν;

— Τὸν συγχωρῶ, εἶπεν ὁ Ὀσκάρ μὲ ἀσθενῆ φωνήν, μόλις ἀνεγειρόμενος. Δὲν ζητῶ ἐκδίκησιν, ζητῶ τῶν συντρόφων μου τὴν φιλίαν.

— Εὐγε, εὐγε! ἀνεβόησαν χειροκροτοῦντες οἱ ὑφανταί, καὶ κυκλώσαντες αὐτὸν, τὸν ἔφερον ὡς ἐν θριάμβῳ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἀφῆσαντες μετ' ἀγανάκτησεως ὀπίσω τὸν Χριστιανὸν, ὅστις οὐτε τὴν εὐγένειαν καὶ δὲν εἶχε νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Ὀσκάρ διὰ τὴν μακροθυμίαν του, ἀλλ' ἐφάνη δεχθεὶς αὐτὴν σχεδὸν μετὰ περιρονήσεως.

— Τὴν ἐρχομένην κυριακὴν ἢ παραδοχὴ τοῦ Ὁσκάρι, εἶπεν ὁ Σουτεχνιάρχης ἅμα ἐφθάσαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Καθ' ὅλην δὲ τὴν ἐβδομάδα ταύτην ὁ Ὁσκάρι ἐνοσηλεύετο ὑπὸ τῆς Δουιθέκης καὶ ὑπὸ τῆς μάμμης τῆς. Τὸ δὲ σάββατον τὸ ἐσπέρας εἰσελθούσα πρὸς αὐτὸν ἡ πρεσβύτις,

— Ἴδου λοιπὸν, τῷ εἶπεν, αὐτιον γίνεται μέλος τῆς Ἄνσης· ὄλαι σου αἱ ἐπιθυμίαι ἐξεπληρώθησαν. Ἄλλο δὲν ἔχεις τί νὰ ζητήσης ἀπὸ τῆς τύχης.

— Ὅλαι . . . εἶπεν ὁ νέος διατάζων. Ὅχι ὄλαι. — Πῶς ὄχι; ἐρώτησεν ἡ Γρουμβρίγη. Ἄναξ ταχθεὶς εἰς τὴν συντεχνίαν, ἠμπορεῖς νὰ γίνης πρωτοτεχνίτης καὶ ἐργοστασιάρχης.

— Καὶ Σουτεχνιάρχης ἂν γίνω καὶ πρέπη νὰ ζήσω μακρὰν σὰς, μακρὰν τῆς Δουιθέκης, θὰ εἶμαι δυστυχεστάτος, ἀπεκρίθη ὁ Ὁσκάρι, στηρίζων τὸ βλέμμα του εἰς τὴν γῆν.

— Καὶ διατί νὰ ζήσης μακρὰν μας ποτε; ἐρώτησεν ἡ γραία. Ἐν ὅσῳ μένεις εἰς Βέργην ἐλπίζω ποτε νὰ μὴ μακρυνθῆς ἀπ' ἡμῶν. Καὶ ἐπειτα . . . Ἄκουσε, εἶμαι γραία. Ἐντὸς ὀλίγου θ' ἀφήσω τὴν Δουιθέκην εἰς τὸν κόσμον μόνην καὶ ἀπροστάτευτον. Ἄγαπᾷς τὴν Δουιθέκην;

— Διατί μὲ τὸ ἐρωτᾷς, εἶπεν ὁ Ὁσκάρι θορυβοῦμενος, ἀπ' οὗ εἶγες τὴν δευδέρκειαν νὰ τὸ ἐνοήσης;

— Ἄν ὑπόσχεσαι νὰ τὴν ὀδηγήσης εἰς τὴν ζωὴν καὶ νὰ τὴν καταστήσης εὐτυχῆ, ἡ Δουιθέκη εἶναι μνηστὴ σου.

— Ἄν διὰ τὴν καταστῆται εὐτυχῆ, ἀπεκρίθη ὁ Ὁσκάρι, ἔπρεπε νὰ δώσω τὴν ζωὴν μου καὶ πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς τὴν μέλλουσαν μακαριότητα, προθύμως θὰ τῇ ἐθυσίαζον καὶ αὐτὴν καὶ ἐκείνην. Ἄλλὰ, μητέρα, δὲν ἀρκοῦσι τὰ ἐδικά μου αἰσθήματα, ἂν τὰ αἰσθήματα τῆς Δουιθέκης δὲν εἶναι σύμφωνα πρὸς αὐτά.

— Τῆς Δουιθέκης, τὰ αἰσθήματα τῆς Δουιθέκης! ἀνέκραξεν ἡ γραία μὲ φωνὴν ὀργίλην. Τὰ αἰσθήματα τῆς Δουιθέκης ἐγὼ τὰ κρατῶ εἰς χεῖράς μου. Μὴ φροντίζης δι' αὐτὴν ἡ Δουιθέκη εἶναι νύμφη σου ἀπὸ ἐμὲ ἤξευρέ το.

Ἡ πρότασις αὕτη ἤρθε εἰς τὸν Ὁσκάρι τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐνστάσεις του περαιτέρω. Ἄλλως τε ἐνδομύχως δὲν ἐφρόνει ὅτι εἶχε μεγάλην ἐνστάσεων ἀρομήν, διότι ἡ φιλαυτία του ἦτον ἐντελῶς πηχαριστημένη ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸν τρόπων τῆς νέας κόρης. Οὐχ' ἦττον ὁμως, ἐπὶ ἀναπαύσῃ ἐντελῶς τὴν συνείδησίν του, εἶπεν εἰς τὴν Γρουμβρίγην:

— Σ'εὐχαριστῶ, μητέρα, διὰ τὸ ἀνεκτίμητον τοῦτο δῶρον. Ἄλλὰ δὲν εἶλω ἀπὸ τὰς χεῖράς σου νὰ τὸ λάβω μόνον. Θέλω εὖρει ἀρομήν νὰ συνηγορήσω ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὁ ἴδιος πρὸς τὴν Δουιθέκην.

Ἡ Γρουμβρίγη ὁμως δὲν ἦτον ἐξ ἐκείνων, αἰτινες δέχονται ἄλλων τὴν θέλησιν ὡς κανόνα τῆς ἰδίας αὐτῶν θελήσεως. Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἐπομένως λαβοῦσα τὸν Δουιθέκην κατὰ μέρος,

— Θύγατερ, τῇ εἶπεν, ἀπεφάσις τὴν τύχην σου. Σ' ἔκλεξα ἄνδρα τεχνίτην ἐμπειρον, ὅστις ταχέως θὰ φθάσῃ εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμούς, ἀνθρώπων ἐντιμοῦ καὶ ἀγαθόν, ὅστις σὲ ἀγαπᾷ περιπατῶς, καὶ θὰ σὲ καταστήσῃ εὐτυχῆ.

— Ποῖον, μάμμη; ἐρώτησεν ἡ Δουιθέκη. — Τὸν Ὁσκάρι Σειγβρίτ, ἀπήντησεν ἡ Πρεσβύτις.

— Μάμμη, ὦ μάμμη μου, ἀνέκραξεν ἡ κόρη. Εἶμαι εὐτυχεστάτη ὡς εἶμαι. Διατί θέλεις νὰ μ' ἀποβάλῃς ἀπὸ πλησίον σου; Ἐγὼ εἶμι χρόνου, ἀκόμη νὰ ζήσης πολλοὺς. Ἐν ὅσῳ ζῆς ἄρες με νὰ εἶμαι μαζί σου. Μὴ κάμῃς αὐτὴν τὴν ἀπόρατιν.

— Τὴν ἀπόρατιν τὴν ἑκάμα, ἀπεκρίθη ἡ κόρη; ἡ Γρουμβρίγη, καὶ μὲ γνωρίζεις. Ὅ, τι ἀπορατίζω τὸ ἀπεφάσις. Αὐτιον εἰσερχεται εἰς τὴν Ἄνσην, τὴν ἄλλην κυριακὴν εἰς τὴν οἰκογένειάν μου.

— Ἄλλὰ μή-ερ, μητέρα, ἐπανελάθει ἀγωνιστῶσα ἡ νέα ἄρες με καὶ νὰ σκεφθῶ. Διατί τὸν Ὁσκάρι; Πῶς ἤξευρες ἂν μὲ θέλῃ ἐκεῖνος; Ποῦ ἤξευρες ἂν εἰς τὴν πατρίδα του δὲν ἀφῆκεν ἄλλην ὑπόσχεσιν, ἂν αἱ ἐλπίδες του δὲν εἶναι φιλοδοξότεραι ὅταν προβῇ εἰς τὸ πᾶρόν του. Διατί αὐτόν; Διατί νὰ εἰπῇ ἡ Ἄνση ὅτι τὸν ἔλαβες εἰς τὴν οἰκίαν σου διὰ νὰ τῷ ἐπιβάλῃς τὴν ἐγγονήν σου; Ἄν ἀρεῦκτως θέλῃς νὰ μὲ μακρύνῃς ἀπὸ πλησίον σου, δὲν εἶναι καὶ ἄλλος τεχνίτης, ἱκανός, εὐπορός, πῆμιος;

— Παιδίον, εἶπε τραγίως ἡ γραία, νὰ σκεφθῆς τὸ, ὅταν ἐσκέφθῃς ἐγὼ, εἶναι ἐντελῶς περιττόν. Ὁ Ὁσκάρι οὕτε ὑπόσχεσιν ἔχει ἄλλην δεδομένην, οὕτε ἐλπίδα ἄλλην ἀνωτέραν τοῦ νὰ γίνῃ σύζυγός σου. Φόνου χάσμα ὑπάρχει μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ, καὶ τὸ θὰ τὸ πληρώσης. Ἐφρόνευσα τὸν πατέρα, σοὶ δίδω εἰς τὸν υἱόν εἰς ἐξαγορὰν τοῦ αἵματος. Οὕτω προῦρισται καὶ οὕτω πρέπει νὰ γίνῃ.

Καὶ ταῦτα εἰπούσα, ἐξῆλθεν. Ἡ δὲ Δουιθέκη, ἀπ' οὗ ἔμεινεν ἐπὶ τινὰς στιγμάς ἀγνος καὶ ἀκίνητος, ἔπεσεν ἐπειτα γονατιστὴ ἐμπρὸς τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας, ἧτις ἐκρέματο πλησίον τῆς κλίνης τῆς, καὶ λαβοῦσα αὐτὴν μὲ τὰς δύο χεῖρας, τὴν καταλείπει σπασμαδικῶς· ἐπειτα δὲ βίβηται εἰς τὴν κλίνην τῆς, ἐξεβόρῃ εἰς ἀπαραμύθητα δάκρυα.

Καὶ ὁ Ὁσκάρι δὲ τὴν νύκτα ὅλην ἐκείνην ἦτον λίαν ἀνήτυχος. Ἡ πρὸς τιμὴν του τελετὴ τῆς ἐπαύριον, ἧτις ἐμελλε νὰ μεταβάλῃ πᾶσαν τὴν τύχην του, ἡ καὶ νὰ τῷ ἀνοίξῃ ἐποψίαν νέων ἐλπίδων, πρὸ πάντων δὲ αἱ λέξεις τῆς γραίας, καὶ αἱ οὐράνιαι ἐλπίδες αὐτῆς περιεῖχον, ἐστρεβίλιζον διὰ τοῦ ἐγκεφάλου του, καὶ ἀπέβαλλον τὸν ὕπνον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, ἀδιακόπως κινουσαί τῆς φαντασίας του τὸ καλλιδοσκοπίον. Περὶ δὲ τὸ μεσοῦκτιον, μεταξὺ ἄλλων φαντασιῶν τῷ ἐφάνη ὅτι ἤκουσε ψιθυρίζουσαν φωνὴν γνωστὴν, τὴν φωνὴν τῆς Δουιθέκης. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν, κλειστοὺς ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, παρεδίδοτο μετ' ἀγαλλιάσεως εἰς τὸ ἀνέκραστον θέλημα τῆς ἀκουστικῆς ταύτης ἀπάτης. Ἄλλὰ κατ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ τῷ φαίνεται ὅτι δὲν ἦτον ἀπάτη, ὅτι ἦτον ἀλήθεια, καὶ πρὸς τούτοις εἰς τὸν κῆπον ὅστις ἐξετείνετο ὑπὸ τὸ δωματίον του, ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε ἐλαφρὰ βήματα. Ἐν

τῷ ἅμα ἠγέρθη καὶ ἐβίβηται εἰς τὸ παράθυρον· ἀλλ' εἰς τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς σελήνης, κρυπτομένης ὀπίσω συννεφῶν, δὲν ἦτον βέβαιος ἂν εἶδε μορφήν ἀνθρωπίνην μακρυνομένην ὀπίσω τῶν δένδρων, ἢ ἂν ἦσαν οἱ κλάδοι, οὗ; εἰκίει ἡ νυχ-ερὴ αὔρα. Ἀπ' οὗ δὲ περιέμεινε τινὰ χρόνον, μὴ ἰδὼν οὐδ' ἀκούσας τί ἄλλο, ἐπέσθη ὅτι ἦτον ἡ αὔρα, καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν κλίνην του, ἀπεκοιμήθη μετ' ἡσυχίαν ταύτην.

Τὴν δ' ἐπαύριον ἀμαξίον ἐπὸ τεσσάρων βοῶν σειρομένη, καὶ κοσμημένη ὑπὸ κλαδῶν καὶ φύλλων, ἔστατο ἀπὸ πρῶτες ἐμπρὸς τῆς πόλης τοῦ Σουδικείου τῶν ὑφραντῶν. Ὁ Σουτεχνιάρχης ἐλθὼν ἔλαβε τὸν Ὁσκάρι ἀπὸ τῆς χειρὸς, καὶ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ, μετὰ δύο Σουδικῶν, δύο ὑφραντῶν καὶ δύο μαθητευομένων εἰς τὴν ἀμαξίαν, ὅπου ὄλοι ἔστατο ὄρθιοι. Σαλπίγκων δὲ προπροροομένων καὶ παρακολουθούσης ὄλης τῆς Σουτεχνίας μετ' ἀδιακόπων ζητοκραυγῶν ὑπὲρ τοῦ Ὁσκάρι Σειγβρίτ, περιήλθον ἐν πομπῇ τὰ κυριώτερα μέρη τῆς πόλεως, καὶ κατήτησαν τέλος εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Γρουμβρίγης, ὅπου εἰς εὐρείαν αἴθουσαν εἶχε παρασκευασθῆ μέγα συμπόσιον τῆς ὑποδοχῆς. Ἄλλὰ καθ' ἡν στιγμὴν οἱ ὑφρανταὶ ἐμελλον νὰ καθήσωσι μετ' ἐκπλήξεως, μετ' ἀγανακτήσεως μάλιστα, εἶδαν τὸν Χριστιανὸν εἰσελθόντα, ὡς ἂν εἶχε λησμονηθεὶς ὅλα τὰ τὴν προτεραιάν συμβάματα, καὶ προπετῶς, προκλητικῶς σχεδὸν διευθυνόμενος πρὸς τὴν τράπεζαν. Ἐπειδὴ δὲ συνήθεια ἦτον, εἰς τὰ συμπόσια ταῦτα παρὰ τὸν νεωστὶ εἰσαγόμενον νὰ καθήνται οἱ ὁμέτως πρὸ αὐτοῦ εἰσαγόμενοι ἐργάται, ὁ δὲ Χριστιανὸς ἦτον ἐπὶ τοῦ Ὁσκάρι νεωτερός ἐ τῇ Ἄνση, διὰ τοῦτο ἀδιστακτικῶς καὶ αὐθαδῶς ἐπαυρῆθη καὶ ἔλαβε τὴν ἐδραν πλησίον ἐκείνου πρὸς ὃν εἶχε προσεβῆ τοσοῦτον ἀνοικείως πρὸς κοινὴν ἀποδοκιμασίαν. Ἐνείνε τὸ αὐτὴ αὐθαδεια ἐκορύφωσε τὴν κοινὴν ὀργὴν, καὶ ὄλοι ἤρχισαν νὰ φωνάζωσιν.

— Ἐξω! ἐξω. Ἄλλ' ὁ Χριστιανὸς ἔλαβεν ἀταράχως τὴν ἐδραν του καὶ ἐκάθησεν ἀδιαφορῶν διὰ τὰς κραυγὰς.

μέλη τῆς; Δικάτατε καὶ ἐπειτα, ὅστις τολμᾷ ἂς μὲ καταδικάσῃ. Ἐν τούτοις ἡ θέσις μου εἶναι αὕτη, καὶ τῇ λαμβάνω.

Ἡ ἀψήφησις αὕτη ἐκίνησε γενικὴν δυσαρέσκειαν, ἀλλὰ καὶ καταπληξιν ἐνταυτῷ ὥστε μυστικὸς μὲν ψιθυρισμὸς ἀγανακτικῶς ἠκούσθη ἐπιπετῶν ἐπὶ τῆς συνέλευσεως, ὄλοι ὁμως ἐσιώπησαν, καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ δώσωσιν ἀρομήν εἰς περαιτέρω σκάνδαλον.

— Φέρε, κέρατόν με, ὠραία κόρη, ἀνέκραξεν ὁ Χριστιανός, τείνων τὸ μεταλλινόν του ποτήριον εἰς τὴν Δουιθέκην, ἧτις ἐρυθρίωσα τὸ ἐπλήρωσεν ἀφρίλωντος οἴνου. Δὸς νὰ πῶ εἰς ὑγείαν τῆς Ἄνσης καὶ τῶν καλῶν τῆς προστασιῶν!

Οἱ ἀνοικεῖται οὗτοι λόγοι παρώξυνον εἰς ἄκρον τοὺς συνδαιτημόνας, καὶ εἰς τὸ στόμα πολλῶν ἐξ αὐτῶν ἠκούοντο ὑπόφωνοι ἀπειλαί, αἱ ὁμως ὁ γέρον συντεχνιάρχης κατέστειλε δι' ἐνός β'έμματος. Τὸ συμπόσιον ἐξηκολούθησε, καὶ ὁ Χριστιανὸς ἔτρωγε καὶ πρὸ πάντων ἐπινεν ὡς ἂν τίποτε δὲν εἶχε συμβῆ, καὶ ἂν πα-τάπατι δὲν ἐπρόκειτο περὶ αὐτοῦ, καὶ ὡς ἂν ἡ τράπεζα ἐκείνη εἶχε παρατεθῆ μόνον πρὸς ἰδιαιτέραν αὐτοῦ εὐωχίαν, εἰς βαθμὸν ὥστε μέχρι τέλους οἱ κεραιαὶ του γιναν ἐρυθρότεραι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του λαμπρότεροι ἀπὸ τὸ συνηθεῖς.

Ἐπειδὴ τὸ τέλος τοῦ συμποσίου ὁ συντεχνιάρχης, κτυπήσας τρίς τὴν τράπεζαν μετ' ἡμῶν τῆς μάχαιράν του, ἠγέρθη καὶ λαθὼν ἐν ποτήριον,

— Ὑφρανταὶ τῆς Ἄνσης, εἶπεν, εἰς ὑγείαν τοῦ νέου μας συναδέλφου! Ὑπέστη καλῶς τὰς δοκιμασίας του, ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι ἐπιδέξιος ὑφαντής, ἠτίμιος ἄνθρωπος, καὶ εὐγενὴς αἰσθημάτων νέος. Μὲς ὑγείαν τοῦ συναδέλφου ἡμῶν Ὁσκάρι Σειγβρίτ.

Ὅλοι ἠγέρθησαν καὶ ἐπανελάθει ἐνθουσιωδῶς τὴν πρόκωσιν ταύτην. Μόνος ὁ Χριστιανὸς ἔμεινε καθήμενος.

— Χριστιανέ, ἀνέκραξεν ὀργίλως ὁ γέρον, σὲ προτ-καλῶ, νὰ ἐγερθῆς καὶ νὰ πῆς εἰς ὑγείαν τοῦ Ὁσκάρι, ἄλλως ἢ Ἄνση θὰ σὲ βιάσῃ.

Τότε ἐγερθεὶς ὁ Χριστιανός, ἐφενδόμισε βιαίως τὸ

— Ἀπὸ πότε, εἶπεν, ἡ Ἄνση ἀθετεῖ τοὺς κανονισμοὺς τῆς; Ἀπὸ πότε ἀποβάλλει αὐθαίρετως τὰ ποτήριόν του εἰς τὸν ἀπέναντι τοίχον, ὥστε συνετρίβῃ, μεγάλην ἐρυθρὰν κηλίδα εἰς τὸν ὄχλον ἀφέν.

— Έγώ εις εις μόνων τῶν φίλων μου τὴν υγιείαν πίνω, εἶπεν ὑβριστικῶς καὶ ἐκάθητε.

Ἄλλ' ὁ Ὁσκάρ, μὴ δυνάμενος τέλος νὰ κρατήσῃ τὴν ἀρχὴν του διὰ τὴν τοσαύτην ἐπίμονον καὶ ἀπρόκλητον διαγωγὴν τοῦ Χριστιανοῦ, τὸν ἔζωσε μὲ τοὺς δύο βραχιονάς του, καὶ τοι δὲ πολὺ λεπτοφυέστερος καὶ ἀσθενέστερος αὐτοῦ φαινόμενος, τὸν ἤγειρε μετὰ πολλῆς ἐπιδειξιότητος καὶ βώμης ἀπὸ τὴν καθέδραν του, καὶ βαρὺν τὸν ἐκύλισεν εἰς τὴν τράπεζαν, μεταξὺ τῶν ἀνεστραμμένων παροφιδῶν, τῶν φιαλῶν καὶ τῶν ποτηρίων, ἐπιπροτούτων καὶ ἐπικαγαζόντων ὄλων τῶν ὑραντῶν.

Ἄλλ' ὁ γέλωσ των μετετρέπη εἰς φρίκην ὅταν εἶδαν τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστιανοῦ ἐγερεθέντος, ἀπαισιῶς διαστραφέν, καὶ καταχθόνιον ὠχρότητα ἐπυθίσαν διὰ μιᾶς εἰς τὰς παρειάς του, αὐτὸν δὲ ὡς αἰλουρον διὰ μιᾶς πηδήσαντα εἰς τὸν τράχηλον τοῦ Ὁσκάρ, καὶ κτυπήσαντα αὐτὸν διὰ μαχαριδίου εἰς μέσον τὸ στήθος.

— Ἀνεπιτήδειε, μ' ἐπόνετες, ἀνέκραξεν ὁ Ὁσκάρ, φέρων τὴν χεῖρα εἰς τὴν πληγὴν, ἐξ ἧς ἐξέρρευεν ἀμέσως τὸ αἷμα. Ἀθροῦθτος ὁμως μείνας, ἤρπασεν συγχρόνως ἀπὸ τοῦ λυσσώδους τὴν χεῖρα τὸ ἐγχειρίδιον καὶ τὸ ἐβρίψεν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του ἔξω τοῦ παραθύρου.

— Πρόσεξε, ἐπρόσθεσεν ὁ οἶνος μᾶς θερμαίνει, καὶ τὰ παιγνίδια μας ἤρχισαν νὰ ἦναι ἀνούσια. Τὰ κοράσια ἤρχισαν νὰ τρομάζουν, καὶ οἱ σύντροφοι νὰ νομίζουν ὅτι δὲν παίζομεν.

Ἄλλ' ὁ Χριστιανὸς χωρὶς νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν μετριότητα τοῦ ἀντιπάλου του, παραφερόμενος ἐξ μᾶλλον ἢ πρὶν, ἔστρεψεν δευτέρου ξιφίδιον ἀπὸ τὸν κόλπον του καὶ ἐβρίβη ἐπ' αὐτὸν ἐκουσίως ἀροπλισθέντα. Θὰ τὸν ἐρόνκει δὲ ἂν οἱ ὑρανταὶ δὲν ἠγείροντο ὅλοι θερμωδῶς, καὶ δὲν παρενέβαινον. Καὶ τινες μὲν ἔστρεψον τὸν Ὁσκάρ ἐκτὸς τῆς αἰθούσης καὶ τὸν ἔβησαν εἰς τὴν κλίνην του, ὅπου ἦ γραιὸν Γρουμβρίγη κρυφίως κατάρως προπέρουσα, ἐπέδρασε τὴν πληγὴν του· οἱ δὲ λοιποὶ συλλαβόντες τὸν Χριστιανόν, τὸν ἔσπρωξαν ἐκ τῶν ὤμων κράζοντες.

— Ἐξω, ἔξω τὸν ἀνανδρον, ἔξω τὸν δολοφόνον! Ὀπισθισμένοι νὰ βίβη κατ' ἀόκλου! Ὑπὸ δίκην, ὑπὸ δίκην τὸν κακὸν ἐργάτην. Ἄλλ' ὁ Χριστιανὸς στραφεὶς πρὸς αὐτούς,

— Φίλτατοι, εἶπεν, ἐραγα καὶ ἐπία καὶ ἐχόρτασα. Καὶ ἂν ἠθέλετε νὰ με κρατήσετε εἰς τὴν συναναστροφήν σας, πιστεύετε ὅτι δὲν θέ ἐμένα. Θὰ ὑπάγω νὰ κοιμηθῶ. Καλὴν νύκτα σας.

Καὶ ἐξῆλθε καγγάζων. Ἡ δὲ οὐχέως ἐγενεῖν ἐτι θερμωδιστέρα ὡς ἐκ τῆς νέας ταύτης ὑβρεως, ἧτις ἀπετινέτο εἰς ὅλην τὴν συντεχνίαν.

— Ὑπὸ δίκην, ὑπὸ δίκην! ἐκραζον πολλὰ φωναὶ ὁμοῦ.

Τότε ὁ Συντεχνιάρχης ὑψώσας τὴν λευκὴν βράβδον του, ἧτις ἦτον τὸ σύμβολον τῆς ἀξίας του, ἀνεφώνησε.

— Ὑπάρχουσι δώδεκα ἐργάται, οἵτινες ἐν πλήρει πεποιθῆται καὶ ἀνελέγκτω συνειδήσει ζητοῦσι νὰ δικασθῇ

ὁ Χριστιανός, καὶ νομίζουσι τοῦτο δίκαιον καὶ χρησίμον καὶ καλόν;

Ὅλοι ἀνεβόησαν,

— Ὅλοι, ὅλοι ἡμεῖς.

Δώδεκα δὲ ἐκ τῶν μᾶλλον προβεβηκότων προελθόντες, εἶπον·

— Ἡμεῖς ἐν πλήρει πεποιθῆται καὶ ἐν ἀνελέγκτω συνειδήσει ζητοῦμεν νὰ δικασθῇ ὁ Χριστιανός, καὶ νομίζομεν τοῦτο δίκαιον καὶ χρησίμον καὶ καλόν.

Τότε ὁ γέρον ἐπηξα τὴν βράβδον του εἰς τὴν γῆν, καὶ μὲ φωνὴν βραδείαν καὶ ἐπίσημον ἐπρόφερεν,

— Ὁ ἐργάτης Χριστιανὸς τίθεται ὑπὸ δίκην. Προσκαλεῖται νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ συνδικεῖον αὐριον ἀπὸ πρωίας.

Τὴν ἐπαύριον κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν πάντας οἱ ὑρανταὶ εἶχον συβρέυτοι εἰς τὸ συνδικεῖον, προσκαθηντο δὲ ἤδη οἱ σύνδικοι καὶ ὁ συντεχνιάρχης. Ἄλλ' ἡ ὥρα παρήρηχο καὶ ὁ σύνδικος δὲν ἐφαίνετο. Τέλος ὁ γέρον ἐγερεθείς, καὶ πατάζας τὴν γῆν διὰ τῆς λευκῆς βράβδου, εἶπεν

— Ἐκφωνήσατε τὰς τρεῖς κλήσεις· καὶ ἂν ὁ ὑπόδικος δὲν φανῇ μετὰ τὴν τελευταίαν, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Ἀνοῆς διαγράφεται τῶν καταλόγων αὐτῆς, κωλύεται πᾶσης δοσοληψίας ἢ συνεργασίας οὐδεὶς Ἀνσεάτης θέλει τῶ δώσει ὕδωρ καὶ πῦρ, καὶ ἀποβάλλεται πασῶν τῶν ἀνσεατικῶν πόλεων ἐπὶ ποιῆ μαστιγώσεως.

Τότε ὁ πρῶτος σύνδικος ἀναστάς ἐνερόνησε.

— Χριστιανέ, ἐμφανίσθητι εἰς τὴν Ἀνοην.

Ἄλλ' αὐτε φωνὴ αὐτε ἀκρόασις.

— Χριστιανέ, ἐμφανίσθητι εἰς τὴν Ἀνοην! Ἐμάνελαβεν ὁ δεῦτερος σύνδικος ἐγερεθείς.

Οὐδεὶς ἐφάνη καὶ πάλιν.

Τέλος ἐγερεθείς ὁ τρίτος σύνδικος,

— Χριστιανέ, ἐμφανίσθητι εἰς τὴν Ἀνοην, ἐπρόφερεν κατηρώς.

Ἄλλ' ἡ αὐτὴ σιωπὴ, καὶ ὁ συντεχνιάρχης ἠγείρετο ἤδη ὅπως προφέρει τὴν ἀποβολὴν του, ὅταν ἡ θύρα ἠνωχθῆ θερμωδῶς, καὶ εἰσιλθὼν ὁ Χριστιανὸς μὲ μειδιᾶμα προπετής,

— Αἱ! κολὺ ἐωθινοὶ εἴθε, φίλτατοι, εἶπε. Μόλις ἐτελείωσα τὸ πρόγευμά μου. Μὲ δικάζετε, νομίζω. Περὶ τίνας πρόκειται;

— Τίς τὸν κατηγορεῖ; ἠρώτησεν ὁ Συντεχνιάρχης ἀποβλέπων πρὸς τοὺς ὑραντάς.

Τότε προελθὼν εἰς τῶν ἐπισημοτέρων ἐργοστασιάρχων,

— Ἡμεῖς, εἶπεν, ἀγωνιζόμεθα ἀπὸ πρωίας μέχρις ἐσπέρας· τρώγομεν τὸν ἄρτον μας κατὰ τὴν ἐντολήν ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου μας, καὶ πάντοτε δὲν τὸν ἔχομεν νὰ τὸν τρώγομεν. Παράγομεν τὰ καλλήτερα τεχνουργήματα· προσπαθοῦμεν ν' ἀγοράζωμεν εὐθυνα καὶ νὰ πωλῶμεν ἀξίως, καὶ πάλιν μόλις καλύπτομεν τὰς δαπάνας μας. Ὁ Χριστιανὸς ποτὲ σχεδὸν δὲν ἐργάζεται, ἐγκαταλείπει τὸ ἐργοστάσιόν του εἰς τῶν ἐργατῶν τὴν διακρίσιν, ἀγοράζει ὅσα τῶ ζητήσωσι, καὶ πωλεῖ ὅσα τῶ προσφέρουσιν· αὐξάνει δὲ

καὶ παραλόγως τῶν ἐργατῶν τοὺς μισθοὺς. Ποῖος τεχνίτης ἐντίμως πορζόμενος δύναιται νὰ ζῆσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τροπον; Ἦὼς διὰ τῆς δκηρίας ἐπιτυχῆσαι περιστότερον παρ' ὅ,τι ἡμεῖς διὰ τῆς φιλεργίας; Δαπανᾷ περιστότερα ἀρ' ὅσα κερδίζει. Πρέπει ν' ἀποδείξῃ πῶς ζῇ.

Ὁ Συντεχνιάρχης ἀπέβλεψε τότε πρὸς τὸν Χριστιανόν, ὡς προσκαλῶν αὐτὸν εἰς ἀπολογία.

— Τοῦτο μόνον; εἶπεν αὐτός. Καὶ τί ἔχετε νὰ ἐρευνησῆτε σεις πῶς ζῶ;

Ἄν δαπανᾷ περιστότερα ἀρ' ὅσα κερδίζω, πρὸς ὄφελος τῆς Ἀνοῆς τὸ κάμνω. Ἄν δὲν ἐπιτηρῶ τοὺς ἐργάτας μου, εἶναι διότι τοὺς ἐκλέγω καλοὺς, διὰ τοῦτο τοὺς πληρώνω καὶ διπλασίως. Ἀγοράζω τὴν πρώτην ὕλην εἰς τιμὴν διὰ νὰ τὴν ἀγοράζω καλὴν, καὶ πωλῶ τὰ προϊόντα μου εὐθυνα κερδοσκοπῶν ἐπὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀγοραστῶν, καὶ διὰ νὰ διαδίδωται τῆς Ἀνοῆς τὰ ἐμπορεύματα. Ἴδου τὸ μυστήριόν μου· ἔχετε σὺς καλλήτερον;

Οἱ ὑρανταὶ ἔμειναν ἀναπολόγητοι ἐμβλέποντες ἀλλήλους εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Ἄλλ' εἰς τῶν νεωτέρων, αἰσθανόμενος ἀνάκαθεν πολλὴν πρὸς τὸν Ὁσκάρ συμπάθειαν, προέβη τότε καὶ εἶπε.

— Ἀδιαφορῶ πῶς ἐργάζεται καὶ πῶς ἐμπορεύεται ὁ Χριστιανός. Ἄν προτιμᾷ νὰ λέγῃ γλυκεῖς λόγους πρὸς τὰς νέας παρὰ νὰ ὑφαίνῃ, ἂν ἔχη χρήματα καὶ θέλῃ νὰ τὰ δαπανᾷ, κύριος εἶναι. Ἄλλὰ κατηγορῶ τὸν Χριστιανόν ὅτι φέρεται ἀγερόχως καὶ προπετῶς πρὸς τὴν συντεχνίαν, ὅτι περιφρονεῖ τὴν Ἀνοην. Τὸν κατηγορῶ ὅτι περιβόρσεν ἐν τῶν μελῶν αὐτῆς, ὅτι ἠθέλησε νὰ τὸν φονεύσῃ, ὅπερ εἶναι ἐγκλημα ἀσυγχώρητον εἰς τὴν Ἀνοην, καὶ μάλιστα νὰ τὴν δολοφονήσῃ, ὅπερ εἶναι κακούργημα πανταχοῦ μισητόν, καὶ ταῦτα ἀναιτίως καὶ ἀπροκλήτως.

Ὁ Συντεχνιάρχης ἔστρεψεν ἐκ νέου ἐρωτηματικὸν βλέμμα πρὸς τὸν Χριστιανόν. Ἄλλ' ὁ Χριστιανὸς ἐτιώπα.

— Ἦκουσας περὶ τίνας κατηγορεῖται, εἶπεν ὁ γέρον. Τί ἀπολογεῖσαι;

— Ν' ἀπολογηθῶ; ἀπεκρίθη μειδιῶν ὁ Χριστιανός. Μὰ τὴν ἀλήθειαν τίποτε. Ἄν ἡ Ἀνοῆ παραπονήται διὰ τὴν συμπεριφορὰν μου, λυπούμαι πολὺ, σήμερον δὲν θὰ κάμω τὴν ἀνατροφήν μου· ὅπως εἶμαι, εἶμαι, καὶ θεὰ μείνω.

— Ἡ ἀπόκρισις αὕτη δὲν βελτιώνει τὴν θέσιν σου, εἶπεν ὁ Συντεχνιάρχης. Ἄλλὰ διατί ἀναιτίως κατεφέρθη κατὰ τοῦ συναδέλφου σου, ὅστε καὶ χεῖρα φωνικὴν κατ' αὐτοῦ νὰ κινήσῃ; Ἐκεῖνος οὐ μόνον δὲν σ' ἐπροκάλεσεν, ἀλλὰ καὶ γενναίως ἐφέρθη πρὸς σέ.

— Γενναίως! εἶπεν, ἐν ᾧ τὰ χεῖλη του ἐλάμβανον ἐκφρασιν ὑπερτάτης περιφρονησεως· ἐφέρθη ὅπως ἠθέλον νὰ φερθῶ ἂν ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν σὰς εὐχαριστῆ, τόσον τὸ χειρότερον ἄλλην νὰ σὰς δώσω δὲν ἔχω.

Οἱ σύνδικοι τότε ἐγερεθέντες ἐπλησίασαν εἰς τὸν Συντεχνιάρχην καὶ συνωμίλησαν τινὰς στιγμὰς μυστικῶς.

Ἐπειτα δὲ οὗτος λαβὼν τὸν λόγον,

— Ὑραντὰ Χριστιανέ, εἶπεν, ἐπίσημοι ἔμποροι σὲ εἰσήγαγον εἰς τὴν Ἀνοην διὰ τοῦτο ἐπαρθεῖς προπετῶς, καὶ παρέβης τοὺς νόμους τῆς. Ἡ Ἀνοῆ σὲ ἀποβάλλει. Ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὥρῶν πρέπει νὰ ἐξέλθῃς τῆς Βέργης, καὶ εἰς οὐδεμίαν Ἀνσεατικὴν πόλιν δὲν εἶσαι δεκτός, ἐκτὸς ἂν προσέλθῃς εἰς τὸν ἀδικηθέντα ἀδελφόν σου, καὶ κλίνας γόνου τῶ ζητήσης συγγνώμην.

— Αἱ ἀγκάλαι μου εἶναι ἀνοικταί, καὶ μνησικακίαν δὲν ἔχω, εἶπε μ' εὐγενῆ παρρησίαν προελθὼν ὁ Ὁσκάρ.

— Ἐχετε υγιείαν, φίλτατοι, ὑπέλαβε χλευαστικῶς ὁ Χριστιανός. Νὰ χωρισθῶ ἀπὸ σὰς μὲ λυπεῖ καίριως. Ἀλλὰ βλέπετε, ὀλίγοι ἀποθνήσκουσι τῆς λύπης, καὶ ἐλπίζω νὰ μὴ εἶμαι ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων. Ὅσον διὰ νὰ κλίνω τὰ γόνατα, μὲ συγχωρεῖτε· ἀλλὰ τὰ ἔχω τόσον σκληρὰ, ὅστε φοβεῖμαι μὴ πρὶν κλίνουν βραγίσιον. Ὁ θεὸς νὰ σὰς διαφυλάτῃ.

Καὶ μ' ἐλαφρὰν κίνησιν τῆς κεφαλῆς, ἧτις ὑπερηφάνειαν ἐξέφραζε μᾶλλον ἢ ταπεινώσιν, ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης, κοινὴν ἀγανάκτησιν ἐμπνεύσας διὰ τὸν τροπον του. Ὅλοι δ' ἐξ ἐναντίας συνέχαιρον τὸν Ὁσκάρ διὰ τὴν γενναίαν διαγωγὴν του, καὶ πολλοὶ τὸν προέπεμψαν ἐκ νέου ὡς ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὡς πρὸς αὐτὸν δὲ, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἂν καὶ ἐν πατῇ τῇ εἰλικρινείᾳ τῆς καρδίας του ἦτον πρόθυμος νὰ δώσῃ τὸν ἀσπασμόν τῆς συγχωρήσεως, καὶ νὰ μὴ γίνῃ αἴτιον τῆς ἀποπομπῆς ἐνός συνεταίρου, οὐχ ἦττον ὁμως, ὅταν τὸ πρᾶγμα συνέβη χωρὶς νὰ πταῖ αὐτός, δὲν ἐδύνατο νὰ εἰπῇ ὅτι ἦτον ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν ὅπως δῆποτε ἀναχώρησιν τοῦ Χριστιανοῦ, διότι ἀληθὲς ἦτον ὅτι ἡ παρουσία αὐτοῦ, χωρὶς νὰ ἡξιούρη διατί, τὸ ἔστενοχώρει.

(ἀκολουθεῖ)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἑλληνικὴ γραμματεία ἢ γραμματολογία, συνταχθεῖσα μὲν Γερμανιστὶ ὑπὸ Ἰωάν. Χριστιανοῦ Λουδοβ. Σχαπριου, μεταφρασθεῖσα δὲ ὑπὸ Γ. Γενναδίου, καὶ ἐκδοθεῖσα δαπάναις Ἀνδρέου Κορομηλά. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀνδρέου Κορομηλά. Κατὰ τὸν ὄδον τοῦ Ἑρμοῦ, ἀρ. 215. 1849. Σελίδες 203. Τιμᾶται Δρ. 4.

Ἱστορία τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, κατὰ χρονολογικὴν καὶ εἰδογραφικὴν σειρὰν καὶ ἐν ἀλφαβητικῶς πίναξιν, ὑπὸ Κ. Ἀσωπίου, Καθηγητοῦ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ὁθωνος. Τόμος πρῶτος Α—Ζ. Ἐν Ἀθήναις, Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Σ. Κ. Βλασοῦ. 1850. Τιμᾶται δραγ. 12. — Σελ. 960. Ἐτι δὲ καὶ πρόλογος, ἐκ σελίδων 200.

Πολλάκις θεβαίως, κατερχόμενοι εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἐθαυμάσατε σαλεύουσαν ἐντὸς τοῦ λιμένος αὐτοῦ πελο-
ρίαν τινὰ ναῦν, ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ
Γαλλία ἐκπέμπουσιν ἐκ διαλειμμάτων εἰς τὴν ἡμετέραν
θάλασσαν, ἐπιδεικνύουσαι πῶς τὴν ἐκατόγχιον αὐ-
τῶν δύναμιν. Ἐπειτα δὲ εἶδατε ἐπίσης λέμβον μι-
κρὰν καὶ εὐτροπον, ἥτις, χωριζομένη ἀπὸ τῆς τοῦ
λιμένος αἰμασιᾶς, ὤρμησεν ἐπὶ τὸ γιγαντώδες ἐκεῖνο
κατασκευάσμα, μετακομίζουσα ἐπιβάτην. Ἀνάλογόν
τινα ἐντύπωνι προξενούσιν αἱ δύο προκείμεναι συγ-
γραφαί, μάλιστα ἐὰν ἀναλογοισθῶμεν, ὅτι τῆς δευτέ-
ρας ἐξεδόθη μόνος ὁ πρῶτος τόμος, καὶ ὅτι, κατὰ
ἀναλογίαν, δύο ἕτεροι ἰσοπαχεῖς βιβλοὶ μόλις θέλουσι
συμπληρώσει τὴν ὅλην πραγματείαν. Δὲν ἠνώσαμεν δὲ
ἐνταῦθα αὐτάς, οὐδὲ ἡ σύγκρισις ἐκείνη ἐπῆλθεν ἡμῖν
κατὰ νοῦν, μετριώδους μόνον ἀντιθέσεως χάριν· ἀλλὰ
διότι καὶ κατὰ ἄλλα πολλά, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, οἰκειοτάτην
ἔχουσι τὴν σχέσιν, καὶ κατὰ τοῦτο πρὸ πάντων, ὅτι,
καθὼς τὸ ἀκάτιον μεταφέρει ὑμᾶς ἀνέτως εἰς τὸ δι-
κροτον, οὕτως ἡ ἐπιτομος πρώτη πραγματεία εἰσά-
γει ὑμᾶς ἐπιτηδείως εἰς τὸ ἕτερον μέγα ἔργον.

Ἡ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Γ. Γενναδίου ἐκδοθεῖσα Γραμ-
ματολογία σύγκειται ἀπὸ 165 παραγράφων, ἐξ ὧν
οἱ πρῶτοι 7 ὀρίζουσιν ἐν συνόψει τὰ περὶ τῆς Κλασι-
κῆς ἀρχαιολογίας ἐν γένει, ἥτοι τῆς εὐρείας ἐπιστή-
μης, δι' ἧς μανθάνομεν τὰ κατὰ τὰς πράξεις καὶ τύ-
χας, τὰ κατὰ τὸν πολιτισμὸν, τὴν γλῶσσαν, τὰς
τέχνας καὶ ἐπιστήμας, τὰ ἦθη, τὸ θρησκευμα, τοὺς
ἐθνικοὺς χαρακτῆρας καὶ τὰ μνημεῖα τῶν δύο ἐθνῶν,
τῶν ἀμέσως καὶ πλέον ὄλων τῶν λοιπῶν εἰς τὴν διά-
πλασιν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ συντελεσάντων, δη-
λαδὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων. Τῆς μεγά-
λης ταύτης ἐπιστήμης μέρος ἀποτελεῖ ἡ Ἱστορία τῆς
Κλασικῆς Γραμματείας, τὰ περὶ τῆς ὁποίας ὀρίζον-
ται διὰ βραχείων ἐν ταῖς ἐπομένους 4 παραγράφους.
Ταύτης δὲ πάλιν μέρος εἶναι ἡ Ἱστορία τῆς Ἑλλη-
νικῆς Γραμματείας, περὶ ἧς ἰδίᾳ πραγματεύεται τὸ
προκείμενον ἐγχειρίδιον, ἀπὸ τοῦ § 12 καὶ ἐφεξῆς,
διαιροῦν αὐτὴν εἰς περιόδους ἕξ. Τὴν πρώτην, ἀπὸ
τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταστροφῆς
τῆς Τροίας, ἥτοι, κατὰ τὴν γενικῶς πρᾶξιν, ἀπὸ
χρονολογίαν, μέχρι τοῦ 1184 ἔτους π. χ., § 12—
17. Τὴν δευτέραν, μέχρι τῆς νομοθεσίας τοῦ Σόλωνος,
1184—594 π. χ., § 18—54. Τὴν τρίτην, μέχρι
τῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐνθρονίσεως 594—336 π. χ.,
§ 35—81. Τὴν τετάρτην, μέχρι τῆς καταστροφῆς
τῆς Κορίνθου, 336—146 π. χ., § 82—113. Τὴν
πέμπτην, μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, 146 π. χ.
—306 μ. Χρ., § 114—148. Τὴν ἕκτην, μέχρι τῆς
ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, 306—1453, §
149—165. Ἐκάστη περίοδος, μετὰ βραχείαν περὶ
τῶν πολιτικῶν συμβάντων καὶ τῆς καταστάσεως τῆς
γλώσσης προανάμνησιν, ὑποδιαιρεῖται, καθ' ὅλην, εἰς
ποιητικὴν Γραμματείαν καὶ εἰς πεζογραφικὴν Γραμ-
ματείαν, ἕκαστος δὲ τῶν δύο τούτων κλάδων πάλιν,
κατ' εἶδος (Διδακτικὴν, Λυρικήν, Ἐπικήν ποιήσιν κλπ.)
Ἱστορίαν, Γεωγραφίαν, Φιλοσοφίαν κλπ.)· καὶ καθ' ἕκα-
στον εἶδος δίδονται σύντομοι τινες ὀρισμοὶ καὶ εἰ-

ρήσεις περὶ τῶν συγγραφέων, τῶν ἔργων αὐτῶν, τῶν
ἐκδόσεων κλπ. Ἐν τέλει δὲ ἐπισυνήρθη καὶ χρονολο-
γικὴ ἐπιθεώρησις τῆς ἑλληνικῆς Γραμματολογίας.

Ὁ διδάσκαλος ὀνομάζει τὴν πραγματείαν ταύτην
μετάφρασιν τῆς ὑπὸ Σχαποίου γερμανοστὶ συνταχθεί-
σης· ἀλλὰ τοῦτο καθ' ὑπερβολὴν μετριόρουσης,
διότι, ἀληθῶς εἰπεῖν, αἱ πολλαὶ σημειώσεις δι' ὧν
διευκρίνησε καὶ συνεπλήρωσε τὸ βραχὺ τοῦ Σχαποίου
κείμενον, καθιστῶσι τὸ ἔργον κτῆμα τοῦ Ἑλλήνου
ἰδίου οὐδὲν ἧττον ἢ τοῦ Γερμανοῦ. Ἴσως μάλιστα εὐχῆς
ἄξιον ἦτο, ἂν ἐπιφέρει καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ
πρωτοτύπου μεταβολὰς τινὰς· ἂν λ. χ. ἀφῆρει ὅλως
τὴν πρώτην περίοδον, διότι δυσκόλως ἐπιτρέπεται
σήμερον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς προγενέστερα τῆς Ὀμη-
ρικῆς ποιήσεως τὰ ἀποδιδόμενα εἰς τὸν Ὀρφέα καὶ
τὸν Μουσαῖον καὶ τοὺς ἄλλους Ὀρφικοὺς ποιητὰς
ἔργα. Ἐπιτρέπει δὲ καθ' ὅλην ταύτην τὴν πραγμα-
τείαν ἡ ἀκριβεία, ἡ εὐκρίνεια, καὶ ἡ ἀφέλεια, δι' ἣν ἐν
γένει διακρίνεται ὁ ἡγούμενος ἐκεῖνος τῶν ἡμετέρων
διδασκάλων.

Ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Ἀσωπίου ἐκδοθεῖσα ἱστο-
ρία τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων ἕτεραν
ἔχει ὅλως τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἔκτασιν. Ἐν προλόγῳ
μακρῷ ἐκτίθεται, μετὰ πλείστης ζωηρότητος καὶ
πολυμαθείας, ἡ ἱστορία τῆς γραμματείας ἢ φιλολογίας,
ὡς ὀνομάζει αὐτὴν ὁ συγγραφεὺς, καὶ ἰδίως ἡ φιλο-
λογία ἐπὶ τῶν Σωκρατικῶν χρόνων, ἢ φιλολογία παρ'
Ἀλεξανδρινούς, καὶ Περγαμηνούς· ἡ σχέσις τῶν Γραμ-
ματικῶν πρὸς τοὺς Κριτικούς, ὡς πρὸς τε τὸ ὄνομα
καὶ ὡς πρὸς τὸ ἔργον· ἐξετάζεται ἂν τὸ ὄνομα φι-
λολόγος, ὃ ἀπέδωκεν ἐαυτῷ πρῶτος Ἐρατοσθένης ὁ
Κυρηνάιος, παροξύτονον εἶναι ἢ προπαροξύτονον·
διὰ τὸ Ἐρατοσθένης ὀνομάσθη φιλόλογος ἢ φιλόλο-
γος καὶ ποία τις ἢ παρὰ Ἐρατοσθένη φιλολογία·
ἱστορεῖται ἡ φιλολογία παρὰ τοῖς μετέπειτα, ὃ χωρι-
σμός τῆς φιλολογίας ἐκ τῆς φιλοσοφίας· πῶς ἐκ τῆς
πολυμαθείας μετέφερον ἢ χρῆσις τὸ ὄνομα φιλόλογος
καὶ εἰς τὴν πολυγραφίαν· ὅτι καὶ ὡς ἰδιαιτέρον ἀξίω-
μα ἀναφέρεται παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις αὐτοκράτορσιν
ὁ φιλόλογος, ὅτι δὲ, ἐκτὸς τούτου, καὶ εἰς κύριον
ὄνομα μετετρέπη ὁ φιλόλογος. Μετὰ δὲ τὴν ἀνακε-
ραλαίωσιν τῶν προειρηθένων, μεταβαίνει ὁ πρόλογος
εἰς τὴν ἐπὶ τῶν μέσων αἰώνων φιλολογίαν, πρῶτον
ἐν τῇ ὀψει, ἔπειτα ἐν τῇ ἀνατολῇ. Καὶ τελευταίον
ἐπέρχεται εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς παλιγγενεσίας τῶν
γραμμάτων, ἰδίαν ἀφιερώσιν, περὶ τὰ ἔσχατα, πραγ-
ματείαν εἰς τὸν περιφανῆ Γερμανὸν Αὐγουστον Οὐ-
όλφιον, τὸν περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης καὶ ἐν ἀρ-
χῇ τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος κανονίσαντα, καὶ
διαρθρώσαντα, καὶ, οὕτως εἰπεῖν, διοργανώσαντα τὴν
ἐπιστήμην ἐκείνην.

Ἐπειτα δὲ τῷ προλόγῳ, πρῶτον, πίναξ περιέχων
ἱστορίαν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων κατὰ χρονολο-
γικὴν σειρὰν, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι
τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου, εἰς ἕξ, ὁμοίας σχεδὸν
τῶν τοῦ ἐγχειριδίου τοῦ διδασκάλου Γενναδίου, ὑπο-
διηρημένους περιόδους· δεύτερον, πίναξ ἐμφαίνων τὴν
ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων κατὰ σειρὰν εἰ-

δογραφικὴν, καὶ ὑποδιηρημένους εἰς δύο μεγάλα τμή-
ματα, τὴν ποιήσιν καὶ τὸν πεζὸν λόγον· τρίτον, ὃ
αὐτὸς πίναξ, περιέχων καὶ τὰ ὀνόματα τῶν εἰς
ἕκαστον εἶδος ἀναφερομένων ποιητῶν καὶ συγγραφέων·
τέταρτον, πίναξ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγρα-
φέων, προσεπιγεγραμμένος μὲν μετὰ βραχείας ἐρ-
μηνείας ἐπὶ τινῶν, διότι τῶντι τοιαύτη ἦτο ἡ ἀρ-
χικὴ πρόθεσις τοῦ συγγραφέως, καὶ βραχείας μόνον
σκοπῶν νὰ ἐπιφέρει ἐρμηνείας ἐπὶ τινῶν ἤρξατο
καὶ αὐτὴν τὴν τύπων τοῦ βιβλίου, μετ' ὀλίγον ὅμως,
μεταβαλὼν σχεδίου, ἀπὸ τοῦ Δ. καὶ μάλιστα ἀπὸ
τοῦ Ε, ἐκτενεῖς συνέταξε, περὶ τινῶν δὲ καὶ πληρε-
στάτας, πραγματείας, ὡστε ὁ πίναξ οὗτος ἀπέβη τὸ
ἀξιολογώτερον τῆς ὅλης συγγραφῆς μέρος.

Ὁλίγοι ἄνθρωποι, καὶ πρὸ πάντων ὀλίγοι συγ-
γραφεῖς, ἔκρινον ἐαυτοὺς τοσοῦτον αὐστηρῶς ὅσον ὁ
διδάσκαλος Ἀσωπίος. «Τὸ πόνημα τοῦτο,» λέγει ἐν
τῷ τέλει τοῦ προλόγου, «τινὰς μὲν θέλει ἐκφοβῆσαι
διὰ τὸ μέγεθος, ἐνθυμουμένους τὸ τοῦ Καλλιμάχου
μέγα βιβλίον, μέγα κακόν. Δικαιώτερον δὲ ἄλλους
θέλει ταραξεῖν τὸ ἀνομοιομορφον τοῦ βιβλίου, πάν-
«σύντομα βλέποντας τὰ ἐν ἀρχῇ καὶ διεξοδικὰ τὰ
«ἐφεξῆς ἄρθρα. Δὲν θέλουσι λείψει θεβαίως καὶ οἱ
«εὐχρόντερος παράδοξον πῶς τοσοῦτος λόγος κατη-
«ναλώθη ἐνίοτε περὶ συγγραφέων ἐξηφανισμένων καὶ
«ἀνυπαρκτῶν τὰ νῦν, ὅσον περὶ Εὐμήλου, περὶ Ζωί-
«λου, κτλ., ἐνῶ περὶ ἐνδόξων καὶ σωζομένων σχεδὸν
«οὐδὲ λέξις πολλάκις. Καὶ κρίσις, πιθανῶς, περὶ
«συγγραφῆος ἢ πράγματος θέλει φανῆ τισιν ἀπότο-
«μος, καὶ παραπομπαί εἰς ἀνέκδοτα πονήματα ἢ
«ἀλλίως καὶ ἀλλοῦ τελεσθησόμενα ὑποσχέσεις,
«δὲν θέλουσιν ἴσως συγχωρηθῆ κτλ. Οὐδὲ ἡ περὶ τὴν
«χρονολογίαν διαφωνία, οὐδὲ ἡ φράσις θέλει διαφυγεῖ
«τὴν παρατήρησιν τῶν δευδερχῶν, ποῦ μὲν ἐπὶ τὸ
«ἑλληνικώτερον, ποῦ δὲ ἐπὶ τὸ χυδαῖκώτερον κλίνουσα.
«Πολλὰ θέλουσι καταδικασθῆ ὡς ἀλλότρια τοῦ
«προκείμενου καὶ μακρόθεν ἐξηγημένα, καὶ αἱ μα-
«κρὰ, ἐν πρωτοτύπῳ τὰ πολλά, σημειώσεις, δὲν θέ-
«λουσι διαφυγεῖ εὐκόλως τὴν μέλαιναν ψῆφον...»
«Καὶ μετ' ὀλίγον, ἐξηγῶν τὰ περὶ τῆς ἀνωμαλίας
«τοῦ βιβλίου, ἐπιφέρει. «Πολλάκις ἐγέλασα ἐνθυμού-
«μενος τὸ ἰταλικὸν peccato confessato mezzo per
«donato (ἀμαρτία ἐξωμολογημένη μεσο συγχωρημένη),
«τὰ νῦν δὲ βλέπω εἰς ἐμαυτὸν τοῦτο ἐφαρμοστέον.
«Ἄλλω σχεδίῳ καὶ ἄλλω σκοπῷ κατὰ πρῶτον ἀρχί-
«σας τὸ πόνημα, νὰ ἐκδώσω σύντομον πίνακα τῶν
«ἐν τῷ κειμένῳ ὀνομάτων, προτροπῇ φίλων τῶν ὀρει-
«ων ἔπρεπε νὰ σεβασθῶ τὴν γνώμην, καὶ σχεδίου
«καὶ σκοπὸν μεταβαλὼν, ἐξετρέψην εἰς τὸ διεξοδικόν
«μετέπειτα, ἀτακτότερος μᾶλλον ἢ ἀπειθέστερος προ-
«τιμήσας νὰ φανῶ, καὶ ἐκ τούτου τὸ ἀνομοιομορφον
«τοῦ βιβλίου, ἐπ' ἐλπίδι πάντοτε μελλούσης διορθώ-
«σεως, ὡς τε ἀπὸ, κατὰ τὸ ἀνωτέρω ῥητόν, μετὰ
«τὴν ἐξωμολογήσιν ἐπέρχεται τὸ ἡμῖν, μετὰ τὴν
«μεταμέλειαν καὶ διόρθωσιν τοῦ ἀμαρτήματος νὰ ἔλθῃ
«τὸ ὅλον τῆς συγχωρητέως.»

«Ἄλλ' εἶθε τοῦτο νὰ ἦτον τὸ μόνον ἔλλειμμα τοῦ
«βιβλίου μου, ἐνῶ ἀπεναντίας πολλὰ ἄλλα βαρύτερα

τὸ ἀγχημίζουσι βεβαίως. Ὅταν γράφῃ τις, κεκλει-
«σμένος ὢν ἐν τῷ ἰδίῳ μελετητηρίῳ καὶ ὑπὸ τῶν δι-
«βλίων περικυκλωμένος, λησμονεῖ ὅτι οὐχὶ δι' ἑαυ-
«τόν, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλους γράφει. Ὅταν ὅμως ἔλθῃ
«ἢ ὥρα τῆς ἐκδόσεως, καθ' ἣν τὰ γραφόμενα ἐκτί-
«θενται εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν ἀναγινω-
«σκόντων, ὅσον τὰ ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐμπορεύματα εἰς
«τὴν δοκιμασίαν τῶν πραγματογνωμόνων, τότε ἐρ-
«πονται αἱ ὑποψαί, οἱ φόβοι περὶ τούτου ἢ περὶ
«ἐκείνου, ἢ ἀκαιρος ἐπιθυμία τῶν μεταβρῦθμύσεων,
«τῶν προσθαφαιρέσεων, τῶν αἰτιολογιῶν, τῶν γονυ-
«κλισιῶν πρὸς τοὺς ἀναγνώστιας κτλ. ἄτινα ὅμως,
«καὶ ἀληθινὰ ὄντα καὶ τὸ πρὸς τὸ κοινὸν εὖβας δεῖ-
«κνύοντα, καταντῶσιν οὐδὲν ἧττον περιττά.»

Τὸ καθ' ἡμᾶς, ὀμολογοῦμεν, ὅτι μέγα κακόν δὲν
θέλομεν ποτὲ θεωρῆσαι τὸ βιβλίον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον
ἀπέβη μέγα, καθὼ περιλαβὸν πραγματείας, οἷα ἡ
περὶ τοῦ Εὐριπίδου λ. χ. (σελ. 495—628). Οὐδὲ ἡ
ἀναντα, κάταντα, πάραντα βαινύουσα μέχρι τινὸς
φράσις θέλει προξενῆσαι ἡμῖν κόπον ἀγῆθ, ἐνόσω ἡ
ἀνωμαλία αὐτὴ ἐγκτεῖται αὐτῇ τῇ φύσει τῆς γλώσσης·
ἀλλ' ἐξ ἐναντίας μυριάκις θέλομεν προτιμῆσαι τὴν διὰ
χωρᾶς διατετανομένης ὑπὸ λόφων καταφύτων καὶ κοι-
λάδων χλοερῶν περιήγησιν, ἀπὸ τῆς ἀνά μεσον ἐρή-
μων ἐπ' ἀπειρον ἰσοπέδων, καὶ αὐτόχρομα στεπεπῶν,
αὐχμηρᾶς ὀδοποιρίας, εἰς ἧς ἀξιοῦσι τινὲς νὰ παρεκ-
τρεψῶσι τὸν λόγον, ὑποβάλλοντες αὐτὸν εἰς καινὰς
τινὰς ἰδιογνώμονας καὶ δημιουργοῦντες οὕτω γλῶσσαν,
καλῶς μὲν τῇ ἀληθείᾳ συμπατισμένην καὶ συνεσφιγ-
μένην, ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον ὄχρᾶν καὶ ἄπουν, ὡς φαίνεται
μὲν εἰς τοὺς πολλοὺς νεκρὰ, ἀνίσχυρος εἶναι δὲ νὰ κατα-
πίση αὐτοὺς, ἢ νὰ θέλῃ, ἢ νὰ συγκινήσῃ. Καὶ οὐδὲ τὰς
καρτερὰς τὰς πολλὰς θέλομεν ἐπιτιμῆσαι ποτὲ,
δυσάκις αὐταὶ συντελοῦσιν εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν ἐπο-
χῆς τινος, ἢ πράγματος, ἢ προσώπου, ἅμα δὲ καὶ εἰς
ψυγαγωγίαν τοῦ ἀναγνώστου ἢ τῶν ἀκρατῶν... Ἄλλὰ
βλέπομεν, ὅτι ἀστειόν τι συμβαίνει ἐνταῦθα εἰς τὸν
ἐπικριτὴν, ὅστις, λησμονῶν τὰ ὄρκια αὐτοῦ καὶ καθή-
κοντα, ἀγωνίζεται νὰ ἀποδείξῃ τὸν ἐπικρινόμενον, καὶ
παρὰ τὰς ὀμολογίας αὐτοῦ, ἀναμάρτητον· ὡστε φο-
βούμεθα μήποτε φιλόψυγοι τινὲς ἐφαρμόσωσιν εἰς
ἡμᾶς τὸ ἀνέκδοτον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ὁ διδάσκαλος,
μεταξὺ μυρίων ἄλλων, ἐν τῷ προλόγῳ ἀνέφερον εἰπών.
«Λέγουσιν ὅτι Γάλλος Βασιλεὺς, ἐν ἀκαδημαϊκῇ συνε-
«δρείᾳ, ἔδωκε γένος θηλυκὸν εἰς ἀρσενικὸν ὄνομα. Ἐν-
«νοήσας δὲ μικρὰν κίνησιν παρὰ τοῖς ἀκαδημαϊκοῖς,
«ἠρώτησε μήπως τὸ ὄνομα δὲν ἦτον θηλυκόν· ἀλλ' ὁ
«πρόεδρος τῆς ἀκαδημίας ἀπεκρίθη μεθ' ὑποκλίσεως
«βαθυτάτης, ὅτι τὸ μὲν ὄνομα μέχρι τοῦδε ἦτον ἀρ-
«σενικόν, ἐὰν ὅμως ἢ αὐτοῦ μεγαλειότης εὐδοκῆσῃ,
«οὐκ ἐπιθέειν θέλει τραπὴ εἰς θηλυκόν.» Ἀνάγκη ἄρα,
«ἵνα μὴ κατακριθῶμεν ἴσα τῷ προέδρῳ ἐκείνῳ, νὰ
«ἀναλάβωμεν τὸ τοῦ ἐπικριτοῦ ἔνδυμα, καὶ ἐπὶ τούτῳ
«παρατηροῦμεν, ὅτι ἔχει τῶντι ἢ προκείμενῃ συγγρα-
«φῇ καιρίον τι ἐλάττωμα, εἶναι δὲ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο,
«ὅτι ἡ περὶ τοῦ σχεδίου μεταβολὴ ἐγένετο μετὰ τὴν
«ἐναρξιν τῆς τυπώσεως, ἐκ δὲ τούτου οὐ μόνον ἐστερη-
«θημεν, πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, πολλῶν ἀξιο-

λόγων ἄρθρων περὶ Αἰγίνου, καὶ Αἰσχύλου, καὶ Ἀριστοτέλους, καὶ Δημοσθένους κλπ., ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλον πόνημα, ἀντὶ εὐρύθμου καὶ εὐμελοῦς οἰκοδομήματος, κατήντησε νὰ μοιάζῃ πολὺ τὴν ἀγροτικὴν ἔπαυλιν τοῦ μυθιστοριογράφου Δυμασίου (Dumas). Καὶ ἐπειδὴ ὁ διδάσκαλος ἀγαπᾷ τὰ ἀνέκδοτα, ἴσως δὲν θέλει δυσταρεστηθῆ νὰ μάθῃ τίς ἐστὶν ἡ ἀγροτικὴ αὕτη ἔπαυλις τοῦ μυθιστοριογράφου Δυμασίου. Ὁ περιώνυμος λοιπὸν συγγραφεὺς τῶν Τριῶν Σωματοφυλάκων καὶ τοῦ Περιδεραιῶ τῆς Βασιλείσης ἀπεφάσισε πρὸ τινῶν ἐτῶν νὰ ἀνεγείρῃ ἑαυτῷ, περίξ τῶν Παρισίων, οἰκίσκον, ἵνα δύναται, καταφεύγων εἰς αὐτὸν, νὰ κατασκευάζῃ ἀνέτως, καὶ ὑπὸ ἀδιακρίτων ἐπιτελέσεων μὴ παρενοχλούμενος, τὰς δραματικὰς ἐκείνας σκηνάς, αἱ ὅποιαι τοσαύτας συνεκίνησαν καρδίας καὶ τοσαύτας παντατίαις εἰστρηλάτησαν. Ἐκλέξας δὲ χωρίον εὐθετον καὶ προσδιορίσας διὰ τὴν ὅλην οἰκοδομήν δραχ. 5 ἢ 6.000, ἤρχισε τὸ ἔργον. Ἀλλ' ἅμα προκυψάντων ὅπως οὖν τῶν τοίχων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐπερχόμενος καθ' ἑκάστην εὕρισκε, νῦν μὲν ὅτι τὰ δωμάτια εἶναι εὐάριθμα, νῦν δὲ, ὅτι εἶναι στενά, καὶ ἄλλοτε ὅτι, εὐτελεῖ φαίνονται. Ὅθεν διέτασσε σήμερον προσθήκην τινὰ, καὶ αὐριον πλατυτέραν διασκεύην, καὶ μεθαύριον ἐπικόσμησιν τινὰ. Μετ' ὀλίγον, εὗρε τὴν ἰσοπέδον οἰκίαν, καὶ περ οὐ μικρὸν εὐρυνεῖσταν, ἀνεπαρκῆ καὶ διώρορον κατέστησεν αὐτήν. Ἐπὶ δὲ πᾶσιν, δαιμονίων ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἔγκεφάλῳ αὐτῷ πηδῶντων καὶ χορευόντων φαντασμάτων τῶν πολυτελῶν μεγάρων τοῦ Μοντεχρίστου, ἐπεχείρησε ποικίλα ἐγκαλλωπίσματα καὶ κλλιτεχνήματα θαυμαστά, ὥστε ἐπὶ τέλους, ἀντὶ 6.000 δρ. ἐδαπανήθησαν 200.000, ἀντὶ δὲ εὐτελοῦς οἰκίσκου, ἠγέρθη βασιλικοπρεπῆς ἔπαυλις, περιβλεπτος μὲν ἐξωθεν, ἔσθωθεν δὲ ἐξαισιῶς πως πεποικιλμένη καὶ κεκοσμημένη, ἀλλὰ ἐν καὶ μόνον ἔχουσα ἐλάττωμα, ὅτι οὔτε ὁ κοιτῶν, οὔτε τὸ σπουδαστήριον, οὔτε τὸ ἐστιατόριον εἰς ἐπιτηδεῖαν ἔκειντο θέσιν, τὸ δὲ πάντων δεινότερον, ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἀναβῆ ὁ κύριος μετὰ τῶν φίλων εἰς τὸν ἄνω ὄρορον, ἵνα ἐπιδείξῃ αὐτοῖς τὰ δώματα ἐν οἷς ἐμελλε μετ' αὐτῶν νὰ συνδιατᾶται, οὐδὲ κλίμαξ εὐρεθῆ, οὐδὲ τόπος εὐθετος ἵνα τεθῆ ἡ κλίμαξ.

Ἀλλὰ διὰ παιδιᾶς, ὅπως οὖν πόρρωθεν ἐζητημένης, δὲν θέλομεν κηταστρεφῆ τὸν λόγον περὶ τῶν δύο ἐκείνων σεβατμίων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων μαθηταὶ εἶναι οἱ πλείους τῶν σημερινῶν λογίων τοῦ ἔθνους. Τὰ δύο τελευταῖα αὐτῶν ἔργα χαρακτηρίζουσι μέχρι τινός, νομίζομεν, τὰς τε ὁμοιότητας αὐτῶν καὶ ἀνομοιότητάς. Ὅτι κοινὸν ἔχουσιν οἱ δύο διδάσκαλοι εἶναι ἡ εὐγενὴς μετριοφροσύνη, τὸ ἀναμάρτητον τῆς ἀληθοῦς παιδείας καὶ ἀξίας τεκμήριον. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν κηρύττωσιν, ἐπὶ παρέχουσιν ἡμῖν τὰ πρωτόλεια τῆς ἐπιστήμης, δὲν ἀξιοῦσιν, ὅτι ἐν ἡμέραις ἐξ ἑπλάσαν ἐκ τοῦ μηδενὸς τὸν κόσμον τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀλλὰ, πρωταγωνισταὶ ἐμολογουμένως ὄντες ἐν τῷ μεγάλῳ σταδίῳ τῆς τοῦ ἔθνους ἐκπαδεύσεως, περὶ μὲν ἑαυτῶν οὐδέποτε μεγαληγοροῦσι, πρὸς δὲ τοῦς ἄλλοις πλείστην ἐπιδει-

κνύουσιν ἐπιείκειαν. Δὲν ὁμοιάζουσι τὸν χωρικὸν, ὅστις, οὐδέποτε προκύψας ἀπὸ τὴν κοιλάδα ἐν ἣ ἐγεννήθη, φαντάζεται, ὅτι ὁ κόσμος ὅλος ἐντὸς τῆς κοιλάδος ἐκείνης περιλαμβάνεται· ἀλλ' ἀναβάντες εἰς τὰ ὑψηλότερα τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως ὄρη, ἀπέβλεψαν ἐκεῖθεν πρὸς τὸν ἀχανῆ αὐτῆς ὄριζοντα καὶ ἠνένησαν, τὸ τίς ἐστὶν ἡ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου δύναμις πρὸς τὴν ἀκαταμέτρητον ἐκείνην ἔκτασιν. Ἐντεῦθεν ὁ δισταγμὸς αὐτῶν, ὁ σωτήριος ἐκεῖνος δισταγμὸς, ὁ αἰετοε καταναγκάζων τὸν λόγιον ἄνδρα νὰ βελτιώσῃ ἑαυτὸν, οὐδέποτε δὲ ἐπιτρέπων αὐτῷ νὰ εὐχαριστήσῃ ἐντελῶς ἀπὸ τῶν ἰδίων ἔργων. Διότι ὁσάκις ἀπαντήσετε κομπορῆματα καὶ περιαιτολόγον τινὰ σοφόν, ἔστε βεβαίως, ὅτι ὁ δυστυχῆς μυωπάζει καὶ, τὸ δὴ λεγόμενον, δὲν βλέπει ἐπέκεινα τῆς ῥινὸς αὐτοῦ.

Κατὰ τὰ λοιπὰ, ὁ μὲν Γεννάδιος φαίνεται ἀνήκων εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπὶ τῶν διδασκάλων γενεάν, εἰς τὴν γενεάν τῶν Λάμπρων Φωτιαδῶν, καὶ τῶν Κωνσταντᾶδων, καὶ τῶν Βαρδαλάδων, ὁ δὲ Ἀσώπιος συγκαταλέγεται ἤδη μετὰ τῆς νέας. Ὅτι μάλιστα διέκρινε τοὺς καλαιῶς ἐκείνους τοῦ ἔθνους ἀναμορφωτάς, ἦτο ἡ ποικιλία τῶν γνώσεων μᾶλλον ἢ ἡ βαθυτέρα ἰδίας τινός ἐπιστήμης μελέτη, ὁ ἀγὼν τοῦ ν' ἀναδείξωσιν ἀγαθοῦς μαθητάς μᾶλλον ἢ νὰ διαπρέψωσιν αὐτοὶ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ πολυμαθείᾳ, ἢ ὑπὲρ τοῦ κοινῶν συμφέροντος ἄμιλλα μᾶλλον ἢ ἡ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου. Ὅταν ἔλθῃ ἡ ἐποχὴ νὰ ἐκτιμηθῶσι δικαιότερον παρ' ὅτι σήμερον συμβαίνει τὰ κατὰ τὸν διδάσκαλον Γεννάδιον, πάντες θέλουσι συνολομογήσει, ὅτι κέκτηται ὁ ἀνὴρ τὰ πλεῖστα τῶν προτερημάτων τῶν ἀρχαίων ἐκείνων πρωταθλητῶν τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας. Ὅπόσους ἀγῶνας δὲν κατέβαλεν αἰετοε διὰ νὰ διακρίνῃ τοὺς ἐπιμελεστέρους τῶν μαθητῶν, διὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς πνευστερούς, διὰ νὰ ἐνθαβρύνῃ τοὺς δευλοτέρους! Ὅποιοι ἐκ τῶν σημερινῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν δὲν εἶναι ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ! Ὅποιοι, πρὶν ἀναβῶμεν εἰς τὴν καθέδραν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἤδη ἔτη αὐτὸς καθ' ἑκάστην ἀναβαίνει, δὲν ἐκαθησάμεν εἰς τὰ κατέναντι αὐτοῦ ταπεινότερα βῆθρα, καὶ δὲν ἠκούσαμεν τὰς νοουθεσίας, καὶ δὲν ἐλάβομεν τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ! Ὅποιοι ἄρα γὰρ τὸ ἐνθυμοῦνται! Μὴ λησμονήσωμεν δὲ καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἅμα ἐκραγέντος τοῦ ἀγῶνος, καταλιπὼν τὸν ἀνετον τῆς εἰρηλικῆς σπουδῆς βίον, παρέστη ἐν τῷ μέσῳ τῶν τοῦ πολέμου συμφορῶν, καὶ ἐξεστράτευσε, καὶ ἐδημηγόρησε, καὶ ἐπέινασε, καὶ ἐδιψήσε, καὶ ἐπὶ ψάθης ἐνόσησεν, ὡς ὁ ἐσχατος τῶν στρατιωτῶν ἅμα δὲ καταλυθέντος τοῦ πολέμου, ἐπανῆλθε πάλιν, ἄνευ ἀξιώσεων, ἄνευ φωνασκῶν, ἄνευ δικαίωματων, εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ ἐπάγγελμα, καὶ πρωτοεργὸς μὲν ἐγένετο τῆς συστάσεως τοῦ ἐν Αἰγίνῃ Κεντρικοῦ Σχολείου, πρωτοεργὸς δὲ καὶ τῆς συστάσεως τοῦ ἐν Ἀθήναις γυμνασίου, προϊστάμενος μέχρι τοῦδε, ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν δυσχερειῶν, τοῦ καταστήματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ κυριώτατον φυτώριον τοῦ ἡμετέρου πανεπιστημίου. Ὅποιοι ἄρα γε Ἑλλήνων παῖδες δύνανται νὰ καυχῆθῶσιν, ὅτι πλεί-

ότερον συνετέλεσαν εἰς τὴν τοῦ ἔθνους διαμόρφωσιν! Ὁ δὲ διδάσκαλος Ἀσώπιος διακρίνεται μᾶλλον διὰ τοὺς περὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων διαπρεπεῖς αὐτοῦ ἀγῶνας. Ἡ φιλοπονία καὶ ἡ περὶ τὸν λόγον χάρις φαίνονται συνακμάζουσαι παρ' αὐτῷ μετὰ τῆς προῖουσης ἡλικίας, ἀντὶ νὰ μαραίνωνται, ὡς πολλὰκις συμβαίνει. Ἡ δὲ καθόλου πολυμαθεῖα αὐτοῦ καὶ ἡ βαθεὶα ἰδίως γνώσεως τῶν κυριωτέρων μυστηρίων τῆς ἀρχαίας φιλολογίας εἶναι τοσαῦται, ὥστε, ἐν ὑπὸ ἰσοδυναμῶ ἐπεστέρονον κριτικῆς μεγαλοφυίας, ἠθέλον ὁμολογουμένως ἀναδείξει τὸν ἄνδρα, οὐχὶ μόνον κορυφαῖον τῶν ἡμετέρων φιλολόγων, ὅς ἐστι καὶ ἔσται βεβαίως ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἀλλ' ἕνα τῶν διασημοτέρων φιλόλογων τῆς ὅλης παρούσης ἐποχῆς. Καὶ, ἵνα συμπληρώσωμεν διὰ λέξεων δύο τὸν μεταξὺ τῶν δύο ἀνδρῶν παραλληλισμὸν, ὁ μὲν Γεννάδιος δύναται νὰ ὀνομασθῆ, νομίζομεν, ὁ νεώτερος τῶν ἀρχαίων τοῦ ἔθνους διδασκάλων, ὁ δὲ Ἀσώπιος, ὁ πρεσβύτερος τῶν νέων.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΠΙΤΤ Ὁ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ.

(Κατὰ Μανωλαῖον).

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδιον Μ.)

Ἀλλὰ καιρὸς εἶναι νὰ ἴδωμεν ὁποῖα τις ὑπῆρξεν ἡ ἐσωτερικὴ κυβέρνησις τοῦ ὑπουργείου ἐκείνου, τοῦ ὁποῖου τοσοῦτον λαμπρὰ ἀπέθρην τὰ ἐξωτερικὰ κατορθώματα. Οἱ δύο πρωτεύοντες ὑπουργοὶ, μετὰ πλείστης ἐπιτηδεϊότητος, διεμερίσαντο τοὺς διαφόρους τῆς κυβερνήσεως κλάδους. Ἐκείτος μὲν ἔλαβε τὴν ἰδιοκτονῶς προκήρυσσαν αὐτῷ μερίδα, οὐδέτερος δὲ εἶχε τὸν ἐλάχιστον ὀθόν τοῦ γὰρ ἐπεμῆ εἰς τὴν ἀρμοδιότητά τοῦ ἄλλου. Ὁ Νεοκαπτελλίας ἀνέλαβε τὸ θησαυροφυλάκιον, τὸν διορισμὸν εἰς ὅλα τὰ πολιτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα καὶ τὴν διαχείρισιν τοῦ μέρους ἐκείνου τοῦ ἀπορρήτου κεφαλαίου, τὸ ὁποῖον τότε ἐγχερίμειεν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν βουλευτικῶν ψήφων. Ὁ δὲ Πίττ, ὡς προείπομεν, ἀνηγορεύθη γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας καὶ ἐφορος τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἐξωτερικῶν πραγμάτων. Ὡστε τοιοῦτοτρόπως, εἰς μίαν μὲν διώρυγα παρεξέτραπῃ ἅπας ὁ ὄρβος τῶν αἰσχροτέρων καὶ λοιμωδεστέρων ὀχετῶν τῆς Κυβερνήσεως διὰ δὲ τῆς ἄλλης ἐβρέυσσε πᾶν τὸ λαμπρὸν καὶ διαυγὲς αὐτῆς ρεύμα. Ἀπαντες οἱ οὐτιδανοὶ καὶ ἰδιοτελεῖς ἄνθρωποι, ὅσοι ἐδίψων νὰ λάβωσιν ὑπουργήματα ἐπικερδῆ ἢ παράσημα, ἔτρεχον εἰς τὸν Νεοκαπτελλίας. Εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παρίσταντο, κατὰ πᾶσαν πρωίαν, οἱ βουλευταὶ ἐκεῖνοι, ἐπὶ τῆς σιωπηρᾶς τῶν ὁποίων ψηφοφορίας ἐρεῖδετο κυρίως ἡ δύναμις τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ μὲν ἐζήτει οικονομικὴν τινὰ θέσιν διὰ παλαιὸν τινὰ αὐτοῦ ἄνθρωπον· ὁ δὲ, προσοδοφόρον ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα διὰ τὸν υἱὸν του· ἄλλος πάλιν ἐψιθύριζεν, ὅτι αἰετοε ὑπῆρξεν ὀπαδὸς πιστὸς τῆς αὐτοῦ ἐξοχότητος καὶ τοῦ θρόνου, ὅτι ἐδαπάνησε πολλὰ εἰς τὴν τελευταίαν ἐκλογὴν του, ὅτι οἱ μεστῆται τῶν ψήφων κατήντησαν ἀσυνείδητοι, ὅτι ἦδη ἦτο ἠναγκασμένος νὰ δανειθῆ χρήματα ἐπὶ ὑποθήκῃ, καὶ ὅτι δὲν ἤξευρε ποῦ νὰ εὕρῃ 500 λίρας. Ὁ δούξ ἐσφιγγεν ὅλων τὰς χεῖρας, τοὺς ἠτπάζετο, ἔκρουεν ἐλαφρὰ τὴν ῥάχιν αὐτῶν, καὶ ἀπέπεμπεν αὐτοὺς, δούς τοῖς μὲν ἀμοιβήν, τοῖς δὲ, ὑποσχέσεις. Ὁ Πίττ, ἴστατο μεγαλοφρόνως πόρρω ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐμπορίας, διότι οὐ μόνον αὐτὸς ἦτο ἀδιάφορος, ἀλλ' ἀπετροπιάζετο καὶ τὴν ἀγδίαν τοῦ νὰ διαφθεῖρῃ ἄλλους. Ἐν τούτοις εἰκοσαετίαν μὲν διατελέσας ἐν τῇ βουλῇ, δεκαετίαν δὲ ἐν τῇ διοικήσει, ἐγνώρισε πῶς συνετηρεῖτο ἡ κυβέρνησις ἐκείνη, καὶ ἤξευρε καλλίστα, ὅτι οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ ἀπειδῶς ἰδέκαζον· καὶ μισῶν μὲν τὸ ἔθος, ἀλλ' ἀπελπισθεῖς τοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν κατάργησιν αὐτοῦ, ἀμφιβάλλον δὲ ἂν, κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου, ὑπουργεῖον οἰονδήποτε ἤθρυνάτο νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς. Δὲν ἤθελε οὐδὲ νὰ ἴδῃ τίποτε, οὐδὲ νὰ γνωρίζῃ τίποτε, οὐδὲ νὰ πιστεῖ τίποτε περὶ τούτου. Ὅσοι ἐτόλμησαν νὰ τὸν πλησιάζωσι διὰ νὰ ἐμιλήσωσι πρὸς αὐτὸν περὶ τοιοῦτων ὑποθέσεων, τάχιστα ὑπεχώρησαν ἐκπεπληγμένοι ὑπὸ τῆς ἀλαζόνος αὐτοῦ ταπεινοφροσύνης. Διότι ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἐπιδεικνύουσιν αὐτῷ τῇ ἀληθείᾳ πλείονα τοῦ δέοντος τιμὴν· ὅτι τὰ πράγματα ἐκεῖνα ὑπερβαίνουσι τὴν ἰκανότητά του· ὅτι καὶ μὲν ὁ βασιλεὺς, ἐν τῇ ἐπιεικείᾳ αὐτοῦ, ἀκούει εὐμενῶς τὴν γνώμην του περὶ ἐκστρατειῶν καὶ συνθηκῶν· ὅτι πῶντι, ὁσάκις πρόκειται περὶ τοῦ τίς θέλει στρατηγήσει ἐν τῇ Ἀμερικῇ, ἢ τίς θέλει πρεσβεύει ἐν Βερολίνῳ, οἱ ἄλλοι ὑπουργοὶ ἔλκουσιν πιδωνάτα θεωρῆσει εὐλογον νὰ ἐρωτήσωσι τὴν γνώμην του· ἀλλ' ὅτι αὐτὸς δὲν ἰσχύει παντάπασι παρὰ τῷ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργῷ καὶ ὅτι δὲν θέλει ποτὲ τολμήσει νὰ ἀπαιτήτῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐλαχίστην θέσιν.

Καὶ δὲν ἤξεύρομεν ἂν ἡ καταφανὴς ἐκείνη ἀκεραιότης δὲν συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ τὸ ἔθνος τοῦλάχιστον ὅσον καὶ ἡ εὐγλωττία τοῦ ἀνδρός καὶ ἡ περὶ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου ἐπιτηδεϊότης. Διότι παντοῦ ὅπου καὶ ἂν ἴτασο ἤκουε νὰ λέγωσι, μετὰ εὐφροσύνης καὶ θαυμασμοῦ, ὅτι ὁ μέγας ῥήτωρ, καίτοι ἐξ ἐπιφανῶν μὲν γονέων μὴ ἔλκων το γένος, καίτοι περιουσίας ἀμοιρῶν, αἰετοε δὲ ὑπὸ τῆς αὐλῆς καὶ τῆς ἀριστοκρατίας μισούμενος, κατώρθωσε νὰ ἀναδείξῃ ἑαυτὸν μὲν πρῶτον τῆς Ἀγγλίας ἄνδρα, τὴν δὲ Ἀγγλίαν πρώτην τοῦ κόσμου χώραν· ὅτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, εἰς ἅπαντα τὰ ἀπὸ Λισαβώνας μέχρι Μόσχας ἀνάκτορα, μετὰ σεβασμοῦ ἀνερέετο· ὅτι τρόπαια αὐτοῦ ἔφερον ἅπαντα τὰ τέσσαρα τῆς γῆς μέρη· καὶ ὅτι ἐντούτοις αὐτὸς ἐξηκολούθει νὰ ἦναι ὁ ἀκλόυστατος ἐκεῖνος Γουλιέλμος Πίττ, μηδὲ τίτλον φορορίας ἐρεῖδετο κυρίως ἡ δύναμις τῆς Κυβερνήσεως.

μηδὲ ἄλλην χρηματικὴν ὠφέλειαν. Ὁ σωτὴρ αὐτὸς τοῦ κράτους, παραιτηθεὶς τῆς ἀρχῆς, ἤθελεν ἀναγκασθῆναι νὰ πωλήσῃ τὴν ἀμαξάν αὐτοῦ καὶ τὰ ἀργυρᾶ σκεύη. Ὁσὶ μακρὰν καὶ ἂν διεδόθη τὸ μίσημα τῆς διαφθορᾶς, αὐτοῦ αἱ χεῖρες ἦσαν καθαραί· μηδέποτε ἔλαβον τὴν τιμὴν τοῦ αἵματός, μηδέποτε δὲ καὶ τὴν ἐπλήρωσαν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ συμμαχία τῶν δύο ἐκείνων ἀνδρῶν προσέλαβεν ἐπικούρους ἀπάτας τὰς εὐγενεστέρως καὶ ἀπάτας τὰς ἀγενεστέρως ιδιότητες τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἐνιγχύθη δ.ἀ. τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μοχθηρίας.

Ὁ Πίττ καὶ ὁ Νεοκαστελλίας ἦσαν ἰσότιμοι πρωθυπουργοί, εἰς δὲ τὰς δευτερευούσας θέσεις διωρίσθησαν ἀνθρώποι παντὸς κόμματος καὶ χρώματος, ἐξαίρεσει μόνων τῶν κεκρυμμένων Ἰακωβιτῶν, δηλαδὴ τῶν ὀπαδῶν τοῦ πρώην βασιλικοῦ οἴκου· ἰδίως δὲ προσελήφθησαν εἰς τὰ πράγματα πάντες οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες ὅσοι, ὡς ἐκ τῆς ἰκανότητος καὶ τῆς βαρύτητος αὐτῶν, ἠδύνατο νὰ ἀποβῶν ἢ γρησῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἢ ἐπικίνδυνον ἐν τῇ ἀντιπολιτεύσει. Ἐντεῦθεν οὐ μόνον οὐδεμία ὑπῆρχεν ἀντιπολιτεύσις, ἀλλ' οὐδὲ πιθανότης οὐδεμία ὑπῆρχε τοῦ νὰ προκύψῃ τοιαύτη ἀντιπολιτεύσις. Ἐαὶ πολλά ἐτὴ ἡ βουλὴ ἐφαίνετο ἀποβλαύσα τὰ κύρια αὐτῆς καθήκοντα, καὶ δι' ὅλων τεσσάρων συνόδων, τὰ πρακτικὰ οὐδὲν ἐμφαίνουσιν ἔχνος κομματικῆς τινος ψηφοφορίας. Ὁ προϋπολογισμὸς, εἰ καὶ ὑπέρογκος, ἐπεψηφίζετο ἄνευ συζητήσεως. Ὁ γέρον βασιλεὺς ἦτο εὐχαριστημένος· καὶ θεωρῶν μὲν τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἐπιτυχίαν μὲθ' ἧς διεξήγετο ἐν Γερμανίᾳ ὁ πόλεμος, θεωρῶν δὲ καὶ τὴν εὐκολίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἐδεδίοντο πᾶσαι αἱ δημόσιαι ὑποθέσεις, ἐλησμόνησε τὴν τε ἀρχαίαν αὐτοῦ πρὸς τὸν Πίττ δυσμένειαν καὶ τὰ ἐπανειλημμένα τοῦ Νεοκαστελλίας ἀκαταρήματα.

Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων, ὅτε ὁ Γεώργιος Β' ἀπέθανεν αἰφνης, τῆ 25 Ὀκτωβρίου 1760, διεδέξατο δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ ἐγγονος αὐτοῦ Γεώργιος Γ', εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 22. Ἡ θέσις τοῦ Γεωργίου Γ', διέφερον οὐσιωδῶς ἀπὸ τῆς θέσις τοῦ πάππου αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ προπάππου. Οἱ δύο αὐτοὶ πρῶτοι βασιλεῖς τοῦ Ἀννοβεरिकοῦ οἴκου οὐδὲ τὰ τῶν νομίμων ἡγεμόνων δίκαια εἶχον, τὰ ἀναπληροῦντα πολυλάκις τὴν ἑλλειψίν τῆς ἰκανότητος, οὐδὲ τὰ πρῶτα πρῶτα προτερήματα, τὰ πολλὰκις ἀναπληροῦντα τὴν ἑλλειψίν τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου. Οἱ μὲν Οὐίγγοι ὑπεστήριζον αὐτοῦ· παντὶ σθένει, διότι δι' αὐτῶν καὶ μόνον ἐθεώρουν σωζόμενα τὰς συνταγματικὰς ἀρχὰς ὑπὲρ ὧν αἰετοῦ ἐγνήμισθησαν, ἀλλὰ δὲν ἠθάνοντο πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἐκείνους τὴν ἀφοσίωσιν τὴν ὁποίαν ἐνέπνευσάν ποτε οἱ Στουαρτιδῆ, καὶ περ εἰς τὰς αὐτὰ περιπεσόντες ἀμαρτήματα. Οἱ μέγιστοι Τόρρις ἐθεώρουν τὴν ξένην δυναστείαν ὡς κακὸν μέγα, τὸ ὅποιον ἠείχοντο ἀπλῶς διὰ τὸν φόβον κακοῦ ἐπιμεγαλυτέρου, διότι, δηλαδὴ, ἐθεώρουν τὴν παλινορθώσιν τῶν Στουαρτιδῶν ὡς ἀπαραιτήτως συνδεδεμένην μὲ τὴν ἀνορθώσιν τοῦ μισητοῦ Παπισμοῦ. Οἱ δὲ ἀποκλειστικοὶ Τόρρις ἀπεστρέφοντο τοὺς δύο Γεωργίους, ὡς ἄσφατος καὶ τυραννοῦς. Ὄστε εἰ δὲ

στήματι μακροῦ χρόνου, οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀγγλίας ὑπὸ πολλῶν μὲν ἐκ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν ἐβδελύσσοντο, δὲν ἠγαπῶντο δὲ θερμῶς ὑπ' οὐδενός. Περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου Β' ἡ ἀποστροφή ἐκείνη μεγάλου μέρους τοῦ ἔθνους πρὸς τὸν Βρυονδικὸν οἶκον ἐξέλιπε, ἀλλὰ τὸ αἶσθημα τῆς ἀφοσίωσιν δὲν εἶχεν ἐτι παραχθῆ. Ὁ γέρον βασιλεὺς οὐ μόνον εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν εἶχε γεννηθῆ, ἀλλὰ πρὶν γίνῃ 30 ἐτῶν, δὲν εἶχε πατήρει εἰς τὴν Ἀγγλίαν· ὡμίλει κακῶς τὴν Ἀγγλικὴν ἦτο πολὺ μᾶλλον προσηλωμένος εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ἢ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Καὶ οὐδὲ κατὰ τὰ λοιπὰ ἦτο ἀξιοκλήτος· διότι ὑπῆρξεν υἱὸς μοχθηρῶς καὶ ἐπιμοχθηρῶτος πατρός, σύζυγος ἀπίστος καὶ οὐδὲ εἶχε τοὐλάχιστον τὰ προτερήματα τὰ καθ' ὅσα ἐπίχαριν καὶ συγγνωστὴν τὴν ἀκολασίαν ἐπὶ δὲ πᾶσιν οὐδὲ μεγαλόφρων ἦτο, οὐδὲ φιλόανθρωπος.

Ἄλλ' ἄμα θανόντος αὐτοῦ, νῆα παρήχθη πραγμάτων κατάστασις. Ὁ νέος βασιλεὺς ἦτο ἐκ γενετῆς Ἀγγλος· ἄπασι αὐτοῦ αἱ βραβαὶ καὶ ἐξεις, ἀγαθαὶ ἢ πονηραὶ, ἦσαν ἀγγλικαί. Οὐδεμία μερὶς τῶν ὑπηκόων του εἶχεν ἀφορμὴν τινὰ προσωπικῆς κατ' αὐτοῦ ἀντιπαθείας. Αὐτοὶ οἱ ἐτι περιλιπόμενοι ὀταδοὶ τοῦ Στουαρτικοῦ οἴκου, δυσκόλως ἠδύνατο νὰ θεωρηθῶσιν αὐτὸν ἐνοχον σπρετερισμοῦ τῆς ἀρχῆς· ἐξεναντίας, γεννηθεὶς 50 ἐτὴ μετὰ τὴν ἐξῶσιν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, καὶ τέταρτος μὲν ὢν γόνος, διάδοχος δὲ τρίτος τῆς Ἀννοβερικῆς δυναστείας, ἠδύνατο μᾶλλον νὰ λογισθῆ ὡς ἔχων πρόσημα τι κληρονομικοῦ εἰς τὸν θρόνον δικαίου. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἡ νεότης του, τὸ σχῆμα του καὶ πάντα ὅσα ἐλέγοντο περὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ περιεπέριον αὐτῷ τὴν εὐνοίαν τοῦ κοινῶ Ὁθεν ἀράδοξον δὲν εἶναι, ὅτι ὁ νέος βασιλεὺς ἠγαπήθη ὑπὸ τοῦ ἔθνους, καὶ ὅτι ἡ Τορική μάλιστα μερὶς, ἧτις αἰετοῦ ἠθάνθη τὴν ἀνάγκην τῆς εἰς τὸν ὑπέρτατον ἄρχοντα ἀφοσίωσιν, ἐτράπη μετὰ ζήλου κλειστοῦ ἐπὶ τὸ αἰσθημα τοῦτο, ἄμα ἠδυνήθη νὰ πράξῃ τοῦτο εὐσημῶς ὅπως οὖν.

Ὁ δὲ ἡγεμὼν, τοῦ ὁποῦ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνδρῶσιν τοιοῦτοτρόπως ἐχαιρέτισεν ἢ μεγάλη ἐκείνη μερὶς, ἢ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀλότριά διατελέσασα, εἶχε λάβει ἐκ φύσεως θέλησιν ἰσχυράν καὶ ἐπιμονήν, ἧτις ἠδύνατο ἴσως διὰ τραπευτεσσὶν νὰ χαρακτηρισθῆ ὀνόματος, ἐτι δὲ νουν, οὐχὶ μὲν ὁρῶν ἢ εὐρῶν, ἀλλ' ἀπαρῶντα εἰς ἐπιτηδείων πραγμάτων διεξαγωγὴν. Ἄλλ' ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ δὲν εἶχε λάβει ἀφορμὴν νὰ ἀναπτυχθῆ ἐντελῶς, διότι ἀετράπη εἰς βίον μονήρη καὶ ἐπὶ τινὰ ἐτι χρόνον διετέλεσεν ὅλος χειραγωγούμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀρχιμαγιστροῦ Κόμητος Βυτίου. Ὁ Βύτιος αὐτὸς μηδέποτε σχεδὸν μετέγε τῶν πολιτικῶν πραγμάτων μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Καὶ εἶχε μὲν παιδείαν τινὰ καὶ φιλοκαλίαν, ἂν καὶ ἀνορθόγραφος, ἦτο δὲ καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ἐντιμὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἦτο στενὸν, καὶ ὁ τρόπος ψυχρὸς καὶ ἀγέρωχος. Ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου Γ' καὶ υἱὸς τοῦ Γεωργίου Β'. Φριδερικός, ὁ ἀποθανὼν πρὶν βασιλεύειν, συνειθίζε νὰ τὸν ἐμπαίζῃ λέγων

« Βύτιε, εἶσαι καλὸς νὰ σταλῆς πρὸς τοὺς εἰς μικρὰν τινα καὶ ἀγέρωχος Γερμανικὴν αὐλήν, ὅπου ὁ πρέσβυς δὲν εἶχε τίποτε νὰ πράξῃ ». Αἱ κακὰ γλωσσῶσαι ἐλεγον, ὅτι ὁ ἀρχιμαγιστρός εἶχε μετὰ τῆς μητρὸς τοῦ βασιλέως οἰκειότερα τοῦ δένοντος σχέσεις· τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἦτο στενὸς αὐτῆς φίλος καὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀπεριόριστον ἀμφοτέροι ἐλάθον ἰσχύϊν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως. Καὶ ἡ μὲν μήτηρ, ὡς γυνὴ καὶ ξένη, δὲ ἠδύνατο, φυσικῶ τῷ λόγῳ, νὰ ἀποθῆ συμβουλοῦς πολλὰ φρόνιμος εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα. Ὁ δὲ κόμης ἦτο ἐπίσης νεώτερος πολιτικός· καὶ εἶχε μὲν τὴν ἀγνήτην προαίρεσιν νὰ πύσῃ τὴν αἰσχρὰν βουλευτικὴν διαφθορὰν ἧτις ἐπεκράτει τότε ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀλλ' εἶχε συγχρόνως τὴν ἰδίαν, ὅτι, δ.ἀ. νὰ καίῃ τὴν διαφθορὰν ταύτην, ἐπρεπεν ὁ βασιλεὺς νὰ υποβάλῃ εἰς τὴν θύλην αὐτοῦ τὴν βουλήν, ὅπερ ἦτο δυσχερὲς νὰ καταρθῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ἀπὸ αὐτῆς τῆς πρώτης ἡμέρας καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς ἀνέλαβε τὰς ἡνίας τῆς κυβερνήσεως, ἐπερῆσαν σημεῖα τινα, ἀποδείξαντα, ὅτι μεγάλη τις παρασκευάζεται μεταβολή. Ὁ λόγος τὸν ὅσον ἐξεφώνησεν εἰς τὸ μέγα μυστικὸν συμβούλιον, δὲν εἶχε προϋποβληθῆ εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Εἶχε δὲ συνταχθῆ ὑπὸ τοῦ Βυτίου καὶ περιεῖχε τινὰς παρατηρήσεις, αἰτινες ἠδύνατο νὰ θεωρηθῶσιν, ὡς κατακρινούσας τὴν ἐπὶ τῆς προλαβούσης κυβερνήσεως διεξαγωγὴν τῶν πραγμάτων. Ὁ Πίττ ἀντίειπεν εἰς ταῦτα καὶ ἀπήτησε νὰ μετρισθῶσιν αἱ ἰκράσεις ἐκείναι εἰς τὸν δημοτικὸν ἠθρόμινον λόγον· ἀλλ' ὁ Βύτιος δὲν ἐνέδωκεν ἐμὴ μετὰ πολὺν χρόνον ἐπιμένων μέχρι τῆς ἐπιούσης ἑσπέρας. Αὐθημερὸν δὲ ὁ Βύτιος οὐ μόνον μυστικός συμβουλοῦς προσχειρίσθη, ἀλλὰ καὶ ὑπουργός· μετ' ὀλίγον δὲ ἐσῆλθε καὶ εἰς τὴν τῶν Λόρδων βουλήν.

Ἐὰν οἱ ὑπουργοὶ ἦσαν ἡνωμένοι, ἤθελεν πιθανῶτα καταστῆσαι τῆς αὐλικῆς ταύτης βασιλείας. Ἡ βουλευτικὴ ἰσχύς τῆς Οὐίγικῆς ἀριστοκρατίας, ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς μεγαλοφίας, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φήμης τοῦ Πίττ, ἤθελεν ἀποθῆ ἀκαταγώνιστος. Ἄλλὰ τινὲς τῶν ὑπουργῶν ἐφθόουν τὴν εὐνοίαν τὴν ὁποίαν ὁ ἀγὴρ ἐκείνος ἀπελάμβανε παρὰ τοῖς πολλοῖς· ἄλλοι ἦσαν δυσχερεστῆμένοι, καὶ ὅχι ὅλος ἀναγίως, ἀπὸ τοῦ κυριαρχικοῦ καὶ ὑπεροπτικοῦ αὐτοῦ τρόπου· ἄλλοι πάλιν ἐκ πεποιθήσεως εὐλικερῶς δὲν συνεφώνουν καθ' ὅλα μὲ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ σύστημα. Ὁμολογοῦν μὲν, ὅτι εἶδε τὴν πατριδὰ εἰς τὸ βάραθρον τῆς ταπεινώσεως καὶ ὅτι ὕψωσεν αὐτὴν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς δόξης· καὶ ὁμολογοῦν, ὅτι διεξῆγε τὸν πόλεμον δραστηρίως, ἐπιτηδείως καὶ λαμπρῶς· ἀλλ' ἤρριξαν νὰ θεωρῶσιν, ὅτι ἡ πατάλη τῶν πόρων τοῦ δημοσίου ἀπέθη ἀπαραδεγμάτιςτος καὶ ὅτι τὸ δημόσιον χρέος ἐξωγκώθη εἰς ὑπερβολήν. Ἐδέχοντο μὲν, ὅτι τινὲς τῶν κατακρινόμενων τῶν ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν στόλων καὶ στρατῶν γενομένων, ἦσαν οὐ μόνον ἐνδοξοί, ἀλλὰ καὶ λυσιτελεῖ· ἀλλ' ἀποθνήσκοντες ἀπὸ τοῦ Γεωργίου Β', οἱ ὑπουργοὶ ἐκείνοι, τολμηρότεροι γενομέ-

νοι, ἤρριξαν νὰ ἐρωτῶσι, ἰ. διὰ τί ἡ Ἀγγλία δαπανᾷ τοὺς θησαυροὺς καὶ τὸ αἷμα τῶν τέκνων τῆς πρὸς χεῖρὶν τούτου ἢ ἐκείνου τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων; Ὁ μέγας ὑπουργός ἰθεώρει, ὡς φαίνεται, ἀνάξιον αὐτοῦ νὰ ὑπολογίσῃ τὸ τίμημα τῆς νίκης. Ἐνόσω τὰ πυροβόλα τοῦ ἐν Λονδίῳ Πύργου ἀνήγγελλον, διὰ τῶν ἐκπυροσροτήσεων αὐτῶν, νέα τρόπαια, ἐνόσω χαρισμοῖνοι φωτοχυσμοὶ ἤπτοντο εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς μητροπόλεως, ἐνόσω Γαλλικαὶ σημαῖαι ἐν θριάμβῳ διὰ μέσου τοῦ Λονδίνου ἐκομίζοντο, ἀδιάφορον ἦτο εἰς αὐτὸν μέχρι τίνος ἤδυναν ἢ δημοσία δαπάνη. Ἐξεναντίας, ὡς προείπομεν, ἐφαίνετο ἐγκαυχώμενος μᾶλλον διὰ τὰς θυσίας, τὰς ὁποίας τὸ ἔθνος, ἐκβαλχουθὲν ὑπὸ τῆς εὐγλωττίας καὶ τῆς τύχης ἐκείνης, μετὰ τὸσαύτης μὲν τότε προθυμίας προσήνεγκε, μετὰ τὸσαύτης δὲ πικρίας ἐμελλεν ἐπειτα νὰ ἐλεεινολογῆται. Ὀλίγοι μὲν τινὲς ὠρελοῦντο ἀπὸ τοῦ πολέμου, διότι οἱ ἐν Γερμανίᾳ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ἐκανερχόμενοι οἰκαδε, ἠγόραζον κτήματα μεγάλα, ἐκτίζον παλάτια καὶ ἤριζον, ἐπὶ πολυτελείᾳ, πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀριστοκρατίαν. Ἀλλὰ τὸ ἔθνος ἐδανείσθη, ἐν διαστήματι τῶν τεσσάρων τοῦ πολέμου ἐνιαυτῶν, τόσα, ὅσα ἡ ἐπιτηδειότερα καὶ φειδωλοτέρα κυβέρνησις δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποδώσῃ εἰς 40 εἰρηνικά ἐτὴ. Καὶ ἐν τούτοις ἐλπίς εἰρήνης οὐδεμία ὑπῆρχεν. Ἡ μὲν Γαλλία, ἡ τὸσαῦτα παθούσα καὶ τσοῦτον ταπεινωθῆσα, ἤθελεν ἀναμφιβόλως δεχθῆ ἰσικεῖς συνθήκας· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνέφερον εἰς τὸν Πίττ. Ὁ πόλεμος κατέστησεν αὐτὸν ἰσχυρόν καὶ δημοχρῆ μετὰ τοῦ πολέμου συνεδέετο ἅπαν τὸ λαμπρότερον τῆς ζωῆς αὐτοῦ μέρος· πρὸς τὸν πόλεμον ἦτο μέγιστα ὁ ἀγὴρ ἐπιτηδείων. Καὶ ἐπὶ τέλους ἤρριχε νὰ ἀγαθῶ τὸν πόλεμον ἐνεκα τοῦ πολέμου αὐτοῦ, ἐπιρροπέστερος ὢν εἰς τὸ νὰ αὐξήσῃ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἀγγλίας ἢ νὰ διαλύσῃ τὰς πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐρίδας.

Τοιαῦτα ἐδόξαζον περὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ Πίττ καὶ ἄλλοι μὲν τινὲς τῶν ὑπουργῶν, ὀξύτερον δὲ μὲν ὅλων τῶν λοιπῶν ὁ γυναικῶδελφος αὐτοῦ Γεώργιος Γρενουίλλιος, ὁ ταμίας τοῦ στόλου. Οἱ δύο αὐτοὶ ἄνδρες, εἰ καὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι, ἀμφοτέροι δὲ ἰκανότατοι καὶ χρισητότατοι, ἦσαν ἐν τούτοις ὅλως πρὸς ἀλλήλους ἀνόμοιοι. Ὁ Πίττ οὐδέποτε ἐνδελεχῶς ἐνηγοιήθη περὶ οἰονδήποτε τῆς ἐπιστήμης κλάδου· ἦτο οἰκονομικός ἀθλιός· δὲν ἤξευρε καλῶς οὐδὲ τοὺς κανόνες τῆς βουλῆς ἐκείνης, τῆς ὁποίας ἦτο τὸ διαπρεπέστερον κόσμημα· δὲν ἐσπούδατε ποτὲ τακτικῶς τὸ δημόσιον δίκαιον, καὶ ἦτο τσοῦτον περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἀμαθής, ὡστε ὁ Γεώργιος Β' ἠγανάκτητέ ποτε, διότι ἄνθρωπος μηδέποτε τὸν Οὐάττελον ἀναγκώσας, ἤξῃου ν' ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐξωτερικῶν πραγμάτων. Ἀλλὰ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα προτεσημάτων, διὰ θαυμαστῆς δυνάμειος τοῦ νὰ ἐμπλήθη πίστωσης καὶ ἀγάπης μεγάλας ἀνθρώπων δμάδας, διὰ εὐγλωττίας, ἧτις διὲν ἴθελε γόνον τὰ ὄσα, ἀλλ' ἀνεκίει τὸ αἷμα καὶ ἔφερε δάκρυα εἰς τοὺς ὀρθαλοῦς, διὰ πνεύματος παραδόξως μὲν πολυμη-

στικόν πνεῦμα, κατέστησε δὲ τὴν πολιτικὴν διαφθο-
ράν ὑπὲρ ποτε λοιμωδεστέραν.

Τὸ ἀμοιβαῖον πάθος τῆς Οὐγγικῆς καὶ τῆς Τορ-
κικῆς μερίδος, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀρχίσει νὰ κατευ-
νάξεται μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Οὐαλπολλίου, σχε-
δὸν ἐξέλιπε περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Γεωρ-
γίου Β', ἥδη δὲ προέκυψεν αὖθις σφοδρότατον. Πολ-
λοὶ μὲν Οὐῖροι ἦσαν ἐπὶ τὰ πράγματα· ὁ δούξ
Βεδρορδίας, ὁ υπογράφας τὴν μετὰ Γαλλίας συνθή-
κην· ὁ δούξ Δεουονσχερίας· ὁ ἐκπροσωπῶν τὸ ὑπουρ-
γεῖον ἐν τῇ βουλῇ Γρενουίλλιος· ὁ Φόξ, ὅστις ἐξηκο-
λοῦθαι περιζόμενος ἐν σιωπῇ τὰ δυσπολόγητα τῆς
θέσεως αὐτοῦ ὠρελήματτα. Ἀλλὰ τὸ ὅλον κόμμα
ἀκεστρέφετο τὸν νέον πρωθυπουργόν, καὶ οὐ μόνον τὸ
κόμμα τοῦτο, ἀλλὰ καὶ σύμπαν σχεδὸν τὸ ἔθνος· διότι
ὁ ἄνθρωπος ἦτο φιλὸν τῆς βασιλικῆς εὐνοίας δημιούρ-
γημα, μηδεμίαν ἔχων ἱκανότητα, καὶ διότι ἦτο Σκώττος
τόγενος, ἐκτὸς δὲ τῆς ἄλλης ἀντιπαθείας ἧς τότε
ἐπεκράτει ἐπὶ μετὰ Σκώττων καὶ Ἀγγλων, ὁ Βύ-
τιος σκανδαλωδῶς προετίμα τοὺς ὁμογενεῖς αὐτοῦ
εἰς ὅλας τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας.

Τὸ δὲ μέγα καὶ κοινὸν ἐντέθεν προκύψαν μίτος
ἀρρομήν ἐκρήξεως προσφορωτάτην ἔλαβε τὴν περὶ
εἰρήνης συνθήκην. Ὁ διαπραγματευθεὶς τὴν συνθήκην
ταύτην Βεδρορδίας, κατεχλευάσθη εἰς τὰς ὁδοὺς· τὸ
φορεῖον τοῦ Βυτίου προσεβλήθη, καὶ μετὰ κόπου διε-
σώθη ὑπὸ τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς. Δὲν ἐτόλμα δὲ
οὗτος νὰ φαῖ ἑὶς τὸν δρόμον εἰμὴ μετημεριε-
μένους· καὶ γέροντις, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀποθανῶν,
συνείθη νὰ λέγῃ, ὅτι ἀπήντησεν, εἰς μίαν τῶν πλα-
τείων τοῦ Λονδίνου, τὸν παντοδύναμον ἐκείνον ἄνθρω-
πον, περιβεβλημένον μὲν χιτῶνα ποδήρη, φέροντα δὲ
ἐπὶ κεφαλῆς ὀγκώδη φενάκης πύργον. Ἰὸ σύμβο-
λον δὲ εὖ ὁ δόχλος ἐξεκόνειζε τὴν κύτου ἐξοχότητα
ἦτο ἐν ταχυδρομικὸν ὑπόδημα, διότι ἀπὸ τοῦ δνό-
ματός καὶ ἐπωνύμου αὐτοῦ ἐτχημάτισαν ἄθλιον κατὰ
τὰ ἄλλα λογοπαίγνιον, ἐμφαίνον τὸ ὑπόδημα ἐκεῖνο.

Ταχυδρομικὸν λοιπὸν ὑπόδημα, συνήθως ὑπὸ τοῦ ἐτω
βρακου δορυφορούμενον, ὅτε μὲν εἰς σταυρὸν ἀνηρτάτο,
ὅτε δὲ εἰς φλόγας παραδίδετο. Καὶ κατὰ τῆς αὐτῆς ἐπι-
σης ἐδημασιεύοντο καθ' ἑκάστην εἰς κελὸν λόγον καὶ
διὰ στίχων λοιδορογραφίαι ὑπερβύτουσαι πᾶν μέ-
τρον ὀρακτότητας καὶ μίτους. Ἀπεινας δὲ ἤστειρον,
ὅτι ταῦτα ὑπεκινούοντο κρύφα ὑπὸ τοῦ αἰετοῦ ἐν
τῷ σκοτεινῷ πρᾶκτοντος Λόρδου Τέμπλου· εἰς ὃ Πίττ
ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῶν αἰσχροπραγιῶν τῆς
ἀντιπολιτευτικῆς μετὰ τῆς οὐτῆς περιρρητήσεως μετὰ
τῆς ὁποίας ἀπέστρεψε αὐτὸ ἀπὸ τῶν αἰσχροπραγιῶν
τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλ' ἂν καὶ δὲν κατεδέχετο νὰ με-
ταχειρισθῆ εἰμὴ τὰ νόμιμα καὶ ἐπιτιμα ὄπλα, ἦτο παρὶ
γνωστὸν, ὅτι αἱ ἐκ τοῦ ἔμφαντος καταπερόμενοι παρ
αὐτοῦ πῆγαι ἦσαν πολὺ φοβερώτεροι τῶν λάθρα
ἐπαγομένων ὑπὸ τοῦ γυναικαδέλφου τοῦ δολοφονίου.

Ὁ Βύτιος ἤρχεισε νὰ τρέμῃ· αἱ βουλαὶ προέκειτο
νὰ συνέλθωσιν· ἡ περὶ εἰρήνης συνθήκη ἐμελλεν ἀμέ-
σως νὰ υποβληθῆ εἰς συζήτησιν· καθ' ὅλας τὰς πι-
θανότητας ὁ Πίττ, ἡ μεγάλη Οὐγγικὴ φατρία καὶ οἱ
πολλοὶ τῶν βουλευτῶν ἐμελλον ὁμοφώνως νὰ ψηφί-

σωσιν. Ὁ νέοφυτος ἐκεῖνός πολιτικὸς ἀνὴρ εἶχεν ἀ-
ποφανθῆ, ὅτι ἀκεστρέφετο τοὺς τρόπους, δι' ὧν οἱ
προηγούμενοι ὑπουργοὶ ἐτιθάσσεον τὴν βουλήν· ἀλλὰ
τόρα ἤρχισε νὰ ἐννοῆ, ὅτι ἡ εὐτυνευδησία του ἦτο
ἄκαιρος· τὰ ὄνειρα ὄγοντο ἀνάγκη ἐπέστη οὐ μόνον
νὰ δεκάσῃ, ἀλλὰ, ἵνα ἀνακηθῆ τὸν ἀπολεσθέντα
χρόνον, νὰ δεκάσῃ αἰσχρότερον καὶ ἐπονειδιτέτερον
τῶν προκατόγων. Ἐπρεπε νὰ σχηματισθῆ πλειονο-
ψηφία, ἀδιάφορον διὰ τίνος τρόπου. Ἡδύνατο, ἤθελε
νὰ κατορθώσῃ τοῦτο ὁ Γρενουίλλιος; Ἡ ἐπιμονὴ καὶ
ἡ διεξίτητος οὗτο εἰς οὐδεμίαν κρίσιμον πραγμάτων
κατάστασιν εἶχον ἐπὶ δοκιμασίῃ. Παρεκτὸς τούτου, ὁ
ἄνθρωπος ἐθεωρήθη ἀείποτε ὡς πειθήμιος ἀκόλουθος
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Τέμπλου καὶ τοῦ γαμβροῦ Πίττ, ἥδη
δὲ, ἂν καὶ ἀδίκως, ἐλογίζετο φιλικῶς πρὸς αὐτοὺς δια-
κείμενος. Ἀλλων λοιπὸν ἐξέετο ἡ Κυβερνήσις ἐπικυύ-
ρω· καὶ ἐν τῇ ἀμνηστία ταύτῃ, ὁ Βύτιος ἐστράφη πρὸς
τὸν Φόξ ὅστις εἰδέχθη προθύμως τὴν προταθείσαν συμ-
μαχίαν, θεωρήσας ἐπιτηδείαν τὴν περιστάσιν τοῦ νὰ
ἐναθῆ πάλιν εἰς τὴν πρωτοπῆν, ἀρ' ἧς κατεκρήμνισεν
αὐτὸν ὁ ἀντίζηλος οὗτο Πίττ.

Ὁ Φόξ ἔλαβε τὴν διαβ. βίωσιν, ὅτι ἂν διακώτη
τὴν κυβερνήσιν ἀπὸ τῆς ἐμεινδύου ἐκεῖνης δυσχερείας,
θελεῖ προχειρισθῆ εἰς τὸ πρὸ πολλοῦ ὑπ' αὐτοῦ πο-
θεύμενον ἀξίωμα τοῦ ὁμοτίμου· αὐτὸς δὲ ἀφ' ἐτέρου
ἀνέλαβε νὰ ἐπιτύχῃ, ἐκ παντός τρόπου, ἀγαθοῦ ἢ
μοχθηροῦ, τὴν ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐγκρίσιν τῆς εἰρήνης.
Ἐπὶ δὲ τούτῳ, αὐτὸς μὲν ἀνηγορεύθη ἡγεμὼν τῆς
βουλῆς, ὁ δὲ Γρενουίλλιος ἐνέδωκεν εἰς τοῦτο, ἂν
καὶ μετὰ πολλῆς ἀγαπητικῆσεως καὶ ἀθυμίας. Ὁ Φόξ
ἤλπισεν, ὅτι θέλει καταπαύσει τινὰς τῶν ἰσχυροτέρων
Οὐγγίων, οἵτινες ἦσαν προσωπικοὶ αὐτοῦ φίλοι, νὰ
συντρέξωσιν εὐλακρινῶς τὴν αὐλήν· ἀλλ' ἠπατήθη
καὶ ἐνόησε μετ' ὀλίγον, ὅτι ἀνάγκη ἦτο νὰ παλαίσῃ
μόνος πρὸς τὴν προκειμένην δυσχερείαν.

Ἐν τούτοις εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ νικήσῃ, καὶ δὲν
συνείθη νὰ ἀπισθοδρομῆ. Ὅθεν ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα
ἀναβολὴν δὲν ἐπέδεχτο, ἔδωκεν εἰς τὸν Βύτιον νὰ
καταλάβῃ, ὅτι τὸ ὑπουργεῖον δὲν ἤδύνατο νὰ ὀρθο-
πλοῆθῃ εἰμὴ μεταχειριζόμενον τοὺς τεχνήτους τοῦ
Οὐαλπολλίου τρόπους, καὶ δίδων εἰς αὐτοὺς μάλιστα
ἐτασιν, ἧς ἤθελε καταπλήξῃ καὶ αὐτὸν τὸν Οὐ-
αλκόλιον. Τὸ γραφεῖον τοῦ Φόξ μετεβλήθη εἰς δημο-
πρατήριον· ἐκατοντάδες βουλευτῶν ἐλάμβανον αὐτόθι
μυστικὰ μετ' αὐτοῦ συνεντεύξεις καὶ ἀπερχόμενοι
συνεπήγοντο τὸν μισθὸν τῆς ἀτιμίας· ἄνθρωποι δὲ
ἀσφαλῶς εἰδότες τὰ πράγματα, ἰδεοῦσαν, ὅτι εἰς μίαν
μόνην πρῶτην ἐμετρήθησαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον 20,
000 λιρῶν καὶ ὅτι ὁ ἐλάχιστος τῆς δωροδοκίας ὄρος
ἦτο ἐν τραπεζογραμμάτιον 200 λιρῶν.

Ἡ δωροδοκία προσέλαβε σύμμαχον τὸν τρόπον.
Οἱ δὲ οἰκητοὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν ἀπειύθησαν τῆς ὑπη-
ρεσίας· διὰ νὰ πεισθῶσι δὲ καὶ οἱ ἰσχυρότατοι τῶν με-
γιστάνων ὅτι ὀφείλουσι τοῦ λοιποῦ τυρλὴν ὑπακοῆν,
ἐκρίθη εὐλογον νὰ τιμωρηθῆ ὁ δούξ Δεουονσχερίας,
διὰ τὴν ἀντιπολιτευτικὴν αὐτοῦ. Ὁ πλοῦτος αὐτοῦ, τὸ
ἀξίωμα, ἡ δύναμις, ὁ ἀκηλίδωτος τοῦ κατ' ἰδίαν βίου
χαρακτήρ καὶ ἡ ἀδιάλειπτος τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἀροῦ

σώσις εἰς τὴν Ἀνοδοτικὴν δυνατείαν, δὲν ἰσχυρὰν νὰ
τὸν ἀπαιτῶσιν ἀπὸ δεινῆς προσωπικῆς ὑβρεως. Ἡτο
γνωστὸν ὅτι ὁ δούξ κατέκρινε τὴν διαγωγὴν τῆς κυ-
βερνήσεως, ὅθεν ἀσφασίθη νὰ ταπεινωθῆ ὁ βασιλεὺς
ἐκεῖνος τῶν Οὐγγίων, ὡς δνόμαζεν αὐτὸν γλευαττι-
κῶς ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ. Καὶ προσελθόντος τοῦ
αὐτοῦ εἰς τὰ βασίλειον, ἵνα τελέσῃ τὴν ὑπηρεσίαν του,
εἰκέ τον· παρήγγειλεν ὁ βασιλεὺς εἰς ἕνα τῶν ἀγ-
γελιφόρων, « ὅτι δὲ θέλω νὰ τὸν ἴδω. » Ἐπειδὴ
δὲ ὁ ἀγγελιφόρος εἰδίταζεν, « ὕπαγε », τὸν εἶπεν
ὁ βασιλεὺς, « καὶ ἐπανάλαβε αὐτῷ τὰς ἰδίας λέξεις
» μου. » Ἡ ἀγγελία διεβιάσθη· ὁ δούξ παρητήθη
ἀμέσως τῆς θέσεώς του καὶ ἀπήλθε ἐξω φρενῶν ὑπὸ
ὄργης· ἐπίσης δὲ παρητήθησαν καὶ ὅλοι οἱ ἐν ὑπη-
ρεσίᾳ ὄντες συγγενεῖς του. Καὶ τοῦτο μὲν ἦτο τοῦ
ἐλάχιστον γυναικῶν, ἂν ὄχι συνετόν· ἀλλὰ μετ' ὀλί-
γον ἤρχισαν νὰ παύωνται σωρηδὸν καὶ αὐτοὶ οἱ
μικρότεροι ὑπάλληλοι, διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι διω-
ρίσθησαν ἐπὶ τῇ συστάσει βουλευτῶν, οἵτινες δὲν ἦ-
σαν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. Συνταξιοῦχοι, χήραι ἀν-
δρῶν πεσόντων εἰς τὸν πόλεμον, κατετρέχθησαν
διὰ παρομοίας αἰτίας, καὶ ἡ καταδρομὴ προέβη
ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ ἀρχαιότεροι τοῦ Φόξ φί-
λοι, ἄνθρωποι γινώσκοντες τὴν ἐμυτον αὐτοῦ φι-
λαθρωπίαν καὶ ἀγαθότητα, δὲν ἤδύναντο νὰ ἐννοή-
σωσι τὴν ἐπελθούσαν παραδοξὸν εἰς τὸν χαρακτήρα
του ἀλλοίωσιν.

Ἐν τούτοις συνήλθον αἱ βουλαί. Οἱ ὑπουργοί,
καὶ περ ὑπὲρ ποτε ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης μισούμε-
νοί ἦσαν ὁμοῦς βέβαιοι, ὅτι ἔχουν τὴν πλειονοψη-
φίαν, καὶ ἤλπιζον προστούτοις, ὅτι θέλουσι κλεινε-
κτῆσαι καὶ ἐν ταῖς συζητήσεσι, διότι ὁ Πίττ, ὑπὸ
δεινῆς ἀρθριτίδος, ἐκρατεῖτο δέσμιος ἐν τῷ δωματίῳ
αὐτοῦ. Οἱ φίλοι του ἐζήτησαν ν' ἀναβάλωσι τὸν βου-
λευτικὸν ἐκείνον ἀγῶνα, μέχρις οὗ δυνηθῆ καὶ οὗτος
νὰ περυσθῆ· ἀλλὰ ἡ πρότασις τῶν ἀπεβρίβθη. Ἡ
κρίσιμος ἡμέρα ἐπέστη. Ἡ συζήτησις εἶχε προχωρή-
σει, ὅτε λαμπρὰ ζητοκραυγαὶ ἠκούσθησαν ἐν τῇ αὐλῇ
τῆς βουλῆς· ὄθρους προσήγγισε κατὰ μικρὸν διὰ τῶν
κλιμάκων, διὰ τῶν προδῶμων τελευταῖων αἱ κύλαι
ἠνεώχθησαν καὶ ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ ἐπευφημοῦντος
πλήθευς προέκυψεν ὁ Πίττ, ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν αὐ-
τοῦ κομιζόμενος. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο ἰσχνόν καὶ
πελιδόν, τὰ μέλη του ὑπὸ φλαννέλας περιτετυλιγ-
μένα, εἰς δὲ τὴν χεῖρα ἐκράτει τὴν βακτηρίαν του.
Οἱ φορεσφόροι ἀπέθεσαν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἀκροατηρίου,
οἱ δὲ φίλοι του περιστοιχίσαντες αὐτὸν ἀμέσως, τὸν
ἐβλήθησαν νὰ ἀναθῆ εἰς τὴν ἔδραν του. Καὶ εἰς τοι-
αύτην κατάστασιν, ἐπὶ τρεῖς καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἠ-
γόρευσε κατὰ τῆς εἰρήνης, ἀναγκάζομενος ἐκ διαλειμ-
μάτων νὰ καθῆσθαι καὶ νὰ λάβῃ τινὰ φάρμακα. Βε-
βαίως ἡ φωνὴ του ἦτο ἀδύνατος, ὁ δὲ λόγος ἐκεῖνος,
εἰ καὶ ἐξαστραπτῶν ἐνίοτε καὶ ἀρπάζων τὴν καρδίαν
τῶν ἀκροατῶν, ὑπῆρξεν ἀσθενῆς, παραβλλόμενος με-
τὰ ἄλλας καλητέρας αὐτοῦ δημογραφίας. Ἀλλ' οἱ
ἄνθρωποι ὅσοι ἐνθυμοῦντο τὸ τί ἐπράξε, καὶ ἔδλεπον
ἦδη, τὸ τί ἐπαγε, διήκουσαν αὐτοῦ μετὰ συγκινή-
σειν πολὺ ζωηροτέρων τῶν, ὅσας εὐγλωττία ἀπλή δύ-

ναται νὰ παραγάγῃ. Δὲν εἰμύρεσε δὲ νὰ περιμείνῃ
τὴν ψηροφορίαν καὶ ἀνεκομίσησθαι οἶκαδε, παραπεμ-
πόμενος ὑπὸ ἐπευφημῶν ὁμοίων ἐκείνων εἰς προα-
νήγγειλον τὴν ἀφίξιν του.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον.)

ΤΟ ΧΕΙΡΟΦΙΛΗΜΑ.

Πρὸ ἐνός μηνὸς ἀγγέλειεν ὁ Αἰὼν ὅτι δύο υἱοὶ
τοῦ αυτοκράτορος τῆς Ρωσίας Νικολάου, ἐπισκε-
φθέντες τὴν ἐξοχὴν τοῦ ἐν Ὀδησσῷ Προξένου τῆς
Ἑλλάδος, ἠπάσθησαν τὴν χεῖρα τῆς οικοδεσποίνης.
Ἀλλὰ πόθεν τὸ ἔθος τοῦτο τοῦ χειροφιλήματος εἰς ὁ
ὑποβάλλονται καὶ βασιλόπαιδες, καὶ ἡγεμόνες;

Ὁ Πλίνιος λέγει ὅτι ἡ συήθεια τοῦ ἀσπάζεσθαι
τὴν χεῖρα ἔχει ἀγνωστον τὴν καταγωγὴν, ἡμεῖς δὲ
προσθέτομεν καὶ ἀρχαιοτάτην. Ὁ Πρίκιμος, ἐλθὼν
πρὸς τὸν Ἀχιλλέα διὰ νὰ ζητήσῃ τὸν νεκρὸν τοῦ
Ἑκτορος, ἀπεκαλεῖ ἐκυτόν ἐλειονότατον, ὄχι μόνον
ὡς παθόν-α δσα δὲν ἔπαθε τις ἄλλος βροτὸς ἐπιχθό-
νιος, ἀλλὰ καὶ ὡς καταντήσαντα νὰ φιλήσῃ καὶ
αὐτὴν τοῦ φονεύσαντος τὸν υἱὸν του τὴν χεῖρα.

« ἐγὼ δ' ἐλειονότερός περ
« ἔτλην δ', οἱ ὄψω τις ἐπιχθόνιος βροτὸς ἄλλος,
« ἀνδρὸς παιδοφόνου ποτὶ στόμα χεῖρ' ὀρέγεσθαι. »
Ιλιάδ. Ω. 505.

Ἡ συήθεια ἀρὰ τοῦ ἀσπάζεσθαι τὴν χεῖρα ἐπεκράτει
καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων.

Ἐπὶ Ῥωμαίων, οἱ δήμαρχοι, οἱ ὑπατοὶ, καὶ οἱ
δικτάτορες, εἶδον τὴν δεξιάν πρὸς τοὺς ὑποδεστέρους
αὐτῶν διὰ νὰ τὴν ἀσπασθῶσιν. Ἀπὸ δὲ Αὐγούστου
τοῦ μεταβαλλόντος τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα εἰς
μοναρχίαν, οἱ αυτοκράτορες παρεῖχον τὴν τιμὴν τοῦ
ἀσπάζεσθαι τὴν χεῖρα αὐτῶν πρὸς μόνους τοὺς με-
γιστάνους καὶ τοὺς ἀνωτέρους ἀξιοματικούς, πρὸς δὲ
τὸν λαὸν ἐπέτρεπον ν' ἀπεται τῆς αυτοκρατορικῆς
γλαμύδος, ἡ καὶ νὰ προσαγορεύῃ αὐτοῦ μακρόθεν
βάλλων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στόματος.

Τὸ χειροφιλημα, κατὰ τὸν μεταίωνα, ἐθεωρεῖτο
ὡς πράξις σεβασμοῦ, ὑποταγῆς καὶ ἀγάπης. Ὅθεν, οἱ
μὲν ὑποτελεῖς, ὁμολογούντες ὑποταγὴν, ἠσπάζοντο
τὴν χεῖρα τῶν τιμαριωτῶν, οἱ δὲ Χριστιανοὶ τὴν τῶν
ἱερέων τιμῆς ἕνεκα, καὶ τὰ τέκνα τὴν τῶν ἰδίων γο-
νέων, πρὸς ἐνδειξιν σεβασμοῦ καὶ στοργῆς συγχρόνως.
Κατὰ τὴν Ἰθρηκὴν χερσονήσον, ἐν τε τῇ Ἰσπανίᾳ
καὶ τῇ Πορτογαλίᾳ, οἱ μεγιστάνεις ἠσπάζοντο τὴν
χεῖρα τοῦ ἡγεμόνος, κατὰ τε τὴν ἀναγόρευσιν αὐτοῦ
καὶ κατ' ἐπισήμους τινὰς τελετάς. Ὁ οὐλιχδικὸς δὸν
Πέτρος, ἐραστῆς τῆς Ἰνέας δὲ Καστρο, ἀναβάς εἰς
τὸν ὀρόνον τῆς τελευταίας τῶν δύο τούτων ἐπικρα-
τειῶν, ἀνήρτησεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν σκελετὸν τῆς ἐρω-
μένης του, καὶ ὑπεχρέωσε τοὺς μεγιστάνους ν' ἀπο-
νέμωσιν αὐτῇ ὅλας τὰς ὀφειλόμενας εἰς βασιλίαν
τιμάς, καὶ ἰδίως ν' ἀσπάζωνται τὴν δεξιάν της. Ἐν
δὲ τῇ Ἰσπανικῇ Αὐλῇ ἡ τελετὴ τοῦ χειροφιλήματος

έγινετο μεγαλοπρεπώς πολλάκις τού έτους. Όλοι οι ανώτεροι υπάλληλοι, οι στρατιωτικοί παντός βαθμού, ίκανός αριθμός κληρικών, και πολλοί άλλοι έχοντες τινας σχέσεις προς την Αύλην, ένδεδυμένοι στολάς πλουσίας και χρυσούραντους, προσήρχοντο προς τον βασιλέα καθήμενον επί θρόνου, και κλίνοντες γόνυ ήτπάζοντο την δεξιάν αυτού, ως και την των περι αυτόν ίσταμένων μελών της βυτιλικής οικογενείας. Αί γυναίκες μόνα, δέν εξηρούντο μέν της διατυπώσεως ταύτης, άλλ' υπεβάλλοντο εις αυτήν μακράν του πλήθους, έν αίθουση ιδιαίτερα.

Έν τή Αύλῃ της Γαλλίας, πρό της πρώτης μεταπολιτεύσεως, ο χειρασπασμός έκ μέρους των κυριών άντεμείβετο δι' έρασμιωτέρας δεξιώσεως, διότι ο μέν βασιλεύς επέθετε φίλημα επί της παρειάς αυτών, ή δέ βασίλισσα δέν επέτρεπε ν' ασπασθώσι το κράσπεδον της εσθήτος αυτής, ουτινος ήπτοντο επ' αυτό τούτω.

Οί Καρδινάλιοι, οι δσιώτατοι αυτοί λειτουργοί του ύψίστου, οτινες, έν τή χριστιανική της καρδίας κύτων, καθαρότητι, θεραπεύουσι τας άθηνείας της ίδιης σαρκός επιτρέποντες εις εκυτους κάταν τρυφήν και πέναν ά πόλαυσιν, άπέλαυν και του πνεύματος του να επιθέτωσ φίλημα, και φίλημα βιβαίως φλογερόν, όχι επί της παρειάς ή της χειρός, άλλ' επ' αυτόν των χειλέων των βασιλισσών!

Έν τή Αγγλία, καθ' ώριμμένας τινάς επισήμους ημέρας, οι μεγαίστατες, γονυπετούντες ένώπιον της βασιλίσσης, ασπάζονται την δεξιάν αυτής. Έν δέ τή Ρωσία, το χειροφιλημα καθίσταται ως επί το πλείον όχληρόν προς τον δεχόμενον τον ασπασμόν. Τή πρώτην ημέραν έάστου έτους, όλοι οι πολιτικοί και στρατιωτικοί αξιωματικοί ασπάζονται την χείρα του αυτοκράτορος, της αυτοκρατειρας, και όλων των μελών της οικογενείας αυτών. Πολλάκις αι ήγεμονίδες καταπονηθείσαι και άκαυδήταται, διεκοψεν την επίμοχλον ταύτην τελετήν. Παρατηρητέον όμως ότι το έθος τούτου του χειροφιλήματος, ως τεκμήριον φιλορροσύνης και τιμής, διατηρείται προς όλας τας κυρίας έν Ρωσία. Και οι μέν άνδρες ασπάζονται την χείρα των γυναικώ, αυται δέ ανταποδίδουσι χαριέστερον και επιρθονώτερον την προσηγορίαν, επιθέτουσι φίλημα επί της παρειάς αυτών. Και εις το έθος τούτου υπεβάλλονται κατά χάος, ως ιδόμεν, και των αυτοκράτορων οι υιοί, προς δέ και οι αυτοκράτορες αυτοί.

Άλλοτε το έθος του χειροφιλήματος υπήρχε και παρά τή Οθωμανική Αύλη. Ένώπιον των Σουλτάνων του Βυζαντίου έτρεπε τότε όλόκληρος ή Εύρώπη, και οι πρέσβεις των ξένων Δυνάμεων ήτπάζοντο την χείρα των. Αλλά, προϊόντος του χρόνου, το χειροφιλημα μεταβλήθη εις άσπασμόν της μικράς χειρίδος των αυτοκρατορικώ μονούδν, και όταν ακολουθώσ Σέρβος τις στρατώνης, επί προσάσει του να όμιλήσθ προς Ακουράτην τον Α'. έρόνευσεν αυτόν, κατηγορήθη και ή διατύπωσις αυτή. Ο Τουρνεφόρτιος, οστις έγραφεν, ως γνωστόν, πρό 152 έτών, περιγράφων την τελετήν της ύποδοχής των πρέσβειων παρά των Σουλ-

τάνων, λέγει ότι δύο αντιπρόσωποι της Γαλλίας, ο Κ. Σειοί και ο Κ. Μικρεβίλλης έτυχον της τιμής του ν' ασπασθώσι χειρίδας σουλτανικής. (Τόμ. Β. σελ. 303).

Οι Μαύροι της Αφρικής ασπάζονται την χείρα των ανωτέρων αυτών, ο δέ Φερνάρδος Κορτέζ διβαιοεί ότι την συνήθειαν ταύτην έβρε και μεταξύ των Ιθαγαυνών της Μεξικής οτ' έφρασε κατά πρώτον εκεί.

Οί βασιλείς της Περσίας υπαχρέουν τους παρουσιαζομένους ένώπιον αυτών ν' ασπάζονται τον πόδα των, ο δέ Καλλιγούλας, το άποτρόπαιον εκείνο δδελύγμα της Ρώμης, άποθεώσας εκυτόν, ήζίου επίσης το ειδος τούτου της λατρείας, και ο μεγαλοκρητής Δοκλητιανός, οστις απέθανε καλλισργών θρόδακας έν Σιλώνιαι της Δαλματίας, εισήγαγε το έθος τούτο εις την αυτοκρατορικήν Αύλην. Οί Έλληνες ήπτοντο άπλωσ των γονάτων εκείνων τους δσιούς επρόκειτο να εξευμενίσωσιν, οι δέ Ιουδαίοι ήτπάζοντο τους πόδας των προφητών και των γερόντων. Η άμαρτωλός γυνή της πόλεως Ναζν έβριξε τοίς δάκρυσι, και ταις θριξί της κεφαλής; αυτής εξέμασσε, και κατερίλησε τους πόδας του Ιησού αλείφουσα τώ μύρω. Αλλά και ο Ιησούς αυτός κατεδέχθη να πλύνη τους πόδας των μαθητών αυτου ολίγον πρό της σταυρώσεώς του, και της ταπεινώσεως ταύτης, το παράδειγμα μιμείται κατ' έθος και ο πατριάρχης της Κωνσταντινουπόλεως πλύνων την μεγάλην έδδομαδα τους πόδας δώδεκα άρχιερέων, και ο πάπας αυτός της Ρώμης.

Οί πάπαι Αδριανός ο Α' και Λέων ο Γ' φθονήσαντες την μεγαλοπρέπειαν του Δοκλητιανού, έθέτησαν προς της άλλους και το ν' ασπάζωνται οι παρουσιαζόμενοι ένώπιον των άρχιερέων της Ρώμης τους πόδας αυτών, θεωρήσαντες εκυτους άγιωτέρους και του αποστόλου Πέτρου, οστις, μη άνεχόμενος να προσκυνήσθ αυτόν ο πεσών πρό των ποδώ του εκκονταρχης Κορνήλιος, « Ανάστηθι, ειπε, κάγω αυτός άνθρωπος είμι. »

Έν τή Περσία, οι υπήκοοι ήτπάζοντο άλλοτε τους πόδας των βασιλέων, προς ένδειξιν και σεβισμού και ύποταγής συνάμα. Αλλά μετά ταύτα άπρασίστη ν' ασπάζεται ο λαός, επί παρουσία αυτών, όχι πλέον τους πόδας, άλλά την γην!

Ας ελπίσωμεν ότι ο πολιτισμός θέλει εξαλείψει τα χυκαρπη ταύτα σύμβολα της δουλείας, συγγνωστά μόνον οταίς εμπνεύσασσι σεβας προς τους γονείς ή αίτήμα καρδίας έρώσης.

N. Δ.

ΝΑΥΑΓΙΟΝ.

Ο Έμμανουήλ Σούζας Σιπουειδδας άνήκων εις τινα των άρχαιοτέρων και διασημοτέρων της Πορτογαλλίας οικογενειών, άρου έδούσεσε τ' όνομά του κατά τας Ινδίας διά της γεννησιότητος και των λαμπρών κατορθωμάτων του, έλαβεν άμοιβήν, περί τα μέσα του 15' αιώνος, την διοίκησιν της άκροπόλεως Δίου,

ήτις εδίδετο μόνον εις αξιωματικούς διακεκριμένους άνδρείας. Έμεινε διεις την θέσιν ταύτην έτη πολλά. Αλλ' ισχυρώς επιθυμών να επανίδη τον γενέθλιον τόπον του, επεβιβάσθη εις πλοίου από του λιμένος Κοχίν, συμπαραλαβών και τὰ πλοίου, και τους υπακτιστάς αυτού, ως και άλλους επιβάτας.

Ο Σούζας συνεπέφερε μεθ' εκυτου και την γυναίκα του Έλεονόραν Γαρκίν, θυγατέρα του Σα, οστις ή τότε στρατηγος των έν Ινδίας Πορτογάλλων, τὰ τέκνα του, Παντολέοντα τον γυναικάδελφόν του, και τινες άλλους ευγενείς και αξιωματικούς, ών ο αριθμός, συμπεριλαμβανομένων και των ναυτών, και των υπηρετών, και των δούλων, άνεθικεν εις εξακείους περίπου ανθρώπους.

Ο Σα, διατρίψας εις Κουλιάνη, ενεκά τινων άγορών, επί της Μαλαβαρικής παραλίας, μόλις εδουήθη ν' άνεχωρήσθ τον Φεβρουάριον. Τήν δέ 13 Απριλίου ειδεν την παραλίαν των Κάφρων, και εκείθεν έπλευσαν ευτυχώς μέχρι του Ευέλπιδος άκρωτηρίου. Αλλ' άνεμος τροδρότατος άπαρκτίας αντιπνεύσας τότε, εκίνησε την φοβερωτάτην θύελλαν άφ' όσας εδοκίμωσαν ποτέ ναύται κατά τας θαλάσσας ταύτας. Ο ουρανός παρευθός έσκοτίσθη, ή θάλασσα εξηγγιώθη, και τὰ κύματα ύφούμενα μέχρι των νεφών, ήπειλουν κατά πάσαν στιγμήν να καταποντίσωσι το πλοίου. το δε πυκνότατον εκείνο σκότος διέκοπτον μόνον διηνεκεί; άστραπαί συνοδευόμεναι υπό φρικαλέων και τρομερών βροντών, οτινες ένέπνεον φρίκην και εις αυτάς έτι τας πλέον άτρομήτους καρδίας. Ο πρωεύς μετά των ναυτών συνδισκέπτετο αν έπρεπε να διακαρτεήσωσιν εις την θάλασσαν ως να καταπέσθ ή τρικυμία; άλλά φροθιέντες την πρόδον της καταγίγδης, και, διά την έτήσιον ώραν μη ελπίζοντες να παραλλάξωσι το άκρωτηρίου, διευθύνθησαν προς την Ινδιαν. Τήν προπαθίαν όμως ταύτην δέν έστεφάνωσεν ή ποθουμένη επιτυχία; επειδή οι άνεμοι, παρωργισμένοι καθ' ύπερβολήν, έφαινοντο ότι είχαν συνομόσει τον δλεθρον του δυστυχούς πλοίου άρεκατά ήδη βεβλαμμένου. Μαι ταίως ήγωνίζοντο ο,τε πρωριός και οι ναύται να το άποσπάσωσιν από της μανιώδους παραφοράς των άνέμων. Τά πλευρά, προσβαλλόμενα ισχυρότατα υπό των κυμάτων, διεσπάσθησαν, και εισέρρεε το ύδιον πλειότερον παρ' όσον ήδύναντο πολλαί άντλίας να εξαντλήσωσιν, αι πραγμακτικίαι έρρίφθησαν εις την θάλασσαν προς άνακύρτισιν του πλοίου, άλλ' ουδύλωσ ήλαττώθη ο κίνδυνος. Το δυσυγές πλήρωμα άηληπίσθη, εκασοι κύμα το ήπειλει με θάνατον. Αλλά μετά πολήμερον συνεχή τρικυμίαν, άνεμος μεσημερινός απεφάσιπεν ήδη την τύχη του πλοίου, ρίψαν αυτό τή 24 Ιουνίου 1552 εις την ξηράν; πλην το δυστύχημα τούτο ήν μηδέν άπέναντι των όσα έμελλον να πάθωσιν ετιτα.

Οτ' εύρίσκοντο μακράν της γής; ώσει λίθου βολήν, αι λέμβοι, ή τελευταία αυτή έλπις των ναυηγούντων, άμέτως έρρίφθησαν εις την θάλασσαν. Ο Σούζας, ή σύζυγος, τὰ τέκνα και οι επισημότεροι της συνοδίας του, λαδόντες κατεσπασμένως, ο,τι είχαν πολυτιμότερον, κατέβησαν πρώτοι εις τας λέμβους; ο κίν-

δυνος τους παρηκολούθει επιμόνωσ, ή βία των κυμάτων εξωγκουμένων υπό των άνέμων και συντριβομένων εις τους βράχους της παραλίας, ύψωνε βουνα ύδατων ίκανά να καταβυθίσωσιν αυτούς; άλλ' έν τοσούτω μετά πολλούς κόπους, και αγωνίας, και κινδύνους άπεβιβάσθησαν εις την ξηράν; όλον όμως το πλήθος δέν εδουήθη να ώφελησθ από των λεμβών, εκειδή μετά τον δεύτερον ή τον τρίτον διάπλουν συνετρίβησαν και αυται κατά των ύφάλων πετρών. Συγγρόνωσ εκόπη και το κλωδιον της άγκύρας, και οι άνθρωποι, οτινες έμενον άκόμη επί του πλοίου, δέν είχαν άλλο τι μέσον προς σωτηρίαν, ειμή το να ριφθώσιν εις την θάλασσαν, αγωνιζόμενοι να φθάσωσιν εις την ξηράν, κρατούμενοι άλλοι μέν από βαρέλια, άλλοι δέ από κιβώτια, τινές δέ πεποισθότες εις τας δυνάμεις των και προσπαθόντες να σωθώσι διά του κολυμβήματος. Ολίγιστοι όμως ευτύχησαν να φθάσωσιν εις την παραλίαν άδλαβείς; άπόλεσαν δέ κατά τούτο το ναύσγιον την ζωήν τριακόσιοι περίπου Πορτογάλλοι και ξένοι. Μόλις δέ οι άποσωθέντες απέβησαν εις την γην και το πλοίου κατεποντίσθη άμέσως. Ο δλεθρος ούτος εις άπελπισίαν μεγίστην τους Πορτογάλλους έρρίψε; διότι ήλιπίζον από των συντριμμάτων του πλοίου να συναρμολογήσωσιν ειδος δρομάδος, και, του καιρού επιτρέποντος να υπάγωσιν εις την Σοφάλαν ή Μοζαμβικήν, ίνα ζητήσωσι βοήθειαν; άλλά και αυτη των ή τελευταία έλπις και καταφυγή συγκατεβυθίσθη μετά του πλοίου.

Η παραλία, εις ήν εξώκειλαν, εκειτο υπό την 31⁰ του ίσημερινού προς μεσημεριαν. Ο Σούζας διετάξε ν' αναψώσιν άρθρον πυρ, ίνα θερμοανθώσιν οι σπαδοί του και στεγνώσωσι τὰ φορέματά των, και παρήγγειλε να τοίς διαμοιράσωσι μετά φειδούς και οικονομίας δλίγον άλευρον, οστις διεσώθη μέν εκ του ναυαγίου, άλλά διεσθαρμένος κατά το ήμισυ. Η θέσις των ναυαγησάντων ήτο δεινή και αξιοδάρκτος; επειδή ή χώρα έφ' ή; εύρίσκοντο παρίστα επιφάνειαν άμμόδη και άνυδρον. Μετά πολλάς έρεύνας εύρον επί τέλους πηγήν ύδατος γλυκέος, ώφελιμωτάτου δι' αυτούς; ευθύς επεχείρησαν και άήγειραν ειδος χαρακώματος με τὰ κιβώτιά των και τινας μεγάλας πέτρας, ίνα διάγωσιν την νύκτα έν ασραλεία. Ο Σούζας, πλήρης προθυμίας και ζήλου προς τους άτυχείς συνοδοιπόρους του, τους παρεκίνει να μένωσιν αυτόθι ειως ν' αναλάβωσιν από τους κόπους και την κακοπάθειαν. Αλλ' επειδή αι διασθεθείσα ζωοτροφία εξηντλούντο ταχέως, χωρίς ν' αναπληρώνωνται, εδέησε ν' αναχωρήσωσιν. Απεφασίσθη λοιπόν ν' ακολουθήσωσι την παραλίαν μέχρι του ποταμού του Αγ. Πνεύματος, ένθα οι Πορτογάλλοι της Σοφάλας και Μοζαμβικής ενήργουν δραστηριώτατον και εκτεταμένον εμπόριον. Ο ποταμός ούτος άπέειχεν 180 λεύγας. Ο δέ Σούζας διεβεβαίωσε τους συνοδοιπόρους του και διὰ των λόγων και του παραδείγματός του τους παρώρησε να μη δειλιάσωσι. « Παρηγορήθητε, φίλοι μου, τοίς ειπε, διά την άπόλειαν των πραγμάτων; ενθυμούμενοι, ότι διετηρήσατε την ζωήν! Ας ήμεθα ήνωμένοι προπάντων ίνα υπερνικώμεν με πλειοτέραν δύναμιν όσας δυσκολίας

ἀπαντήσωμεν. Ἀποβλέψατε, ὦ φίλοι, εἰς τὴν ἀσθένειαν τῆς γυναίκης καὶ τῶν τέκνων μου καὶ ὅτε εἰς αὐτοὺς τὴν γενναίαν βοήθειάν σας εἰς πάντα κίνδυνον. Ὅλοι τῷ ἀπεκρίθησαν ὅτι ὀφείλουσι οἱ ἰσχυροὶ νὰ βοηθῶσι τοὺς ἀδυνάτους καὶ οἱ εὐρωστοὶ τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τῷ ὑπεγέθησαν νὰ τὸν ἀκολουθῶσι μετ' εὐκειθείας ὅπου κρίνη εὐλογῶ. Παρευθὺς λοιπὸν ἐκίνησαν ἡ συνοδία, συγγεμενὴ ἀπὸ τὸν Σούζαν, τὴν γυναῖκά του Ἐλεονώραν, γυναῖκα ἀνδρικήν καὶ καρτερικήν, τὰ τέκνα του, ἀνίκανα εἶναι νὰ ἀισθανθῶσι τὴν ἐκκίνδυνον θέσιν των, ἀπὸ τὸν Ἀνδρέαν Βασίον, τὸν πλοίαρχον, καὶ ἀπὸ 80 Πορτογάλλους Τούτους ἠκολούθησαν 100 περίπου ὑπηρεταί, φέροντές ἐπιπλέον τὰ παιδία, ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τὴν μητέρα ἐντός φορείου, καθὼς καὶ δοῦλοι καὶ ναῦται, καὶ τέλος ὁ Παντολέων μετὰ τινων Πορτογάλλων καὶ ὑπηρετῶν. Μετὰ δὲ τινων ἡμερῶν ὁδοιποροῦν διὰ τόπων ἐπικινδύνων, ἀπήντησαν ἀκροαίτους θράχους καὶ χειμαζόρους πολυκυμάντους, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχαν πλέον ζωοτροφίας, ἐτρέφαντο ἐξ ἀνάγκης μετ' ἀγρίους καρπούς καὶ χόρτα. Τέσσαρας μὴνας ὁδοιποροῦντες ἐβράσαν τέλος εἰς τὸν ποταμὸν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀναγνώρισαν, χωρίζομενον εἰς τρεῖς βραχίονας.

Τὰς ἀμφιβολίας, καὶ τοὺς φόβους, καὶ τὰς ὑποψίας των διεστειλάσεν ὁ ἄρχων τοῦ τόπου, φανεῖς τοσοῦτον εὐμενῆς πρὸς τοὺς Πορτογάλλους, καθ' ὅσον εἶχαν ἐμπορευθῆ πρότερον εἰρηνικώτατα μετὰ τοῦ Λαυρεντίου Μαρκεζίου καὶ Ἀντωνίου Καλλέρου ὁ ἡγεμὼν οὗτος ὑπεδέχθη φιλοφρόνως τὸν Σούζαν καὶ τοὺς ἀνθρώπους του, τοὺς ἐδάκε νὰ ἐνόησωσιν ὅτι ὁ γείτων τοῦ ἄρχων ἦτο δόλιος, καὶ πλεονέκτης, καὶ ἀπληρτος, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐπρεπε νὰ φοβῶνται ὁποιονδήποτε κακόν. Ἄλλ' ἐπιθυμῶν νὰ εὕρῃ ταχέως μέρος τι κατοικοῦμενον ὑπὸ Εὐρωπαϊῶν, παρέβλεψεν ὁ Σούζας τὰ εἰνὰ ὅσα τῷ προεῖπεν ὁ ξενιστὴς αὐτόν. Ἄμα ὅμως διορίσας τὸν δεύτερον βραχίονα τοῦ ποταμοῦ, μετανόησαν, διότι τὴν ἐπιούσαν εἶδον 200 περίπου Κάρρους διευθυνομένους πρὸς τὸ μέρος των. Καὶ μολονότι ἦσαν ἐξητλημένοι ὑπὸ κακοπαθείας, ἠτοίμασαν ὅμως τὰ ὄπλα των καὶ παρετάχθησαν ὡς εἰς μάχην· ἀλλ' ἰδόντες τοῦ Κάρρους, ὅτι ἤρχοντο ἡσύχως, ἀνεπαύθησαν καὶ ἐδοκίμασαν νὰ λάθωσι παρ' αὐτῶν ζωοτροφίας δι' ἀργυρίου ἢ μετ' ἀνταλλαγὴν σιδηρῶν σκευῶν, ὡς τὸ ἔθνος τοῦτο εἶναι ἀπληρτον. Ἐρανετο ὅτι ὁ φιλόξενος αὐτοῦ λαοῦ εἶχε καλὴν πίστιν, διότι ἐβεβαίωσαν τοὺς ναυαγήσαντας πῶς, ἂν ἤθελον νὰ ἐλθῶσιν εἰς τὸν βασιλείων, ἤθελον εὖρει ὁδοδοχὴν εὐμενῆ. Ὅθεν ἡ υπερβύλλουτα κακοπαθεῖα καὶ ἡ χαρὰ ὅτι εὗρον τὸν ζητούμενον ποταμὸν, καὶ προσέτι, τὸ ἰσχυρότερον, ἡ ἔλλειψις τῶν τροφίμων, ἠάχκασαν τοὺς Πορτογάλλους νὰ παραδεχθῶσι τὰς προτάσεις τῶν Κάρρων. Τοὺς ἠκολούθησαν λοιπὸν. Ἄλλ' ὁ ἄρχηγός περηγγεῖλε νὰ σταθῶσιν εἰς τόπον οὐνδινδρον κατὰ τὴν ὁδόν. Ἐνταῦθα διέτριψάν τινες ἡμέρας, καθ' ἃς ἔλαβον εὐτελεῖς τινος τροφῆς μετ' ἀλλαγὴν πραγμάτων ἀποσπασθέντων ἐκ τοῦ ναυαγίου. Ὁ Σούζας, ἐν καλῇ πίστει, ἠθέλησε νὰ προσμείη τὴν ἀπὸ Σοφάλας ἀριζίν τινων ἐμπόρων, καὶ ἐζήτησεν ἀδειαν

παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ νὰ κατασκευάσῃ καλύβας δι' ἐκὼν τὸν καὶ διὰ τοὺς συντρόφους του. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς διέταξε νὰ τῷ εἰπωσιν, ὅτι ὅσο περιστάσεις τὸν ἐμποδίζουσι νὰ ὑποδεχθῆ εὐνοικῶς καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς συνοδοιπόρους του, πρῶτον ἢ σπάνις τῶν τροφίμων, καὶ δεύτερον ὁ φόβος, τὸν ὅποιον ἔλαβον οἱ ὑπήκοοί του ἀπὸ τὰ ὄπλα των· ὅθεν εἰναι ἐτέρωθεν νὰ τὴν παραδώσωσιν αὐτῷ, ὡς ἐνέχυρον τῆς εἰρηνικῆς διαγωγῆς των, θέλει συγκατανεύει καὶ αὐτὸς εἰς τὴν αἰτήσιν των. Ὅθεν ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ πούσωσιν αἱ κακοπαθεῖαι καὶ τὰ δεινὰ των ὑπεχρέωσε τοὺς Πορτογάλλους νὰ δεχθῶσι τὰς ἐπικινδύνους ταύτας συνθήκας. Ματαίως ἡ Ἐλεονώρα ὑποκείμενησεν εἰς τὸν Σούζαν τὴν δυσμενῆ γνώμην, ἣν ὁ πρῶτος Βασιλεὺς εἶχε δώσει περὶ αὐτοῦ τούτου· δὲν ἤκουσε τὰς δεήσεις οὔτε τὰς συμβουλὰς τῆς γυναίκης του καὶ, ἐξ ἀλασθείου εὐπιστίας, παρεδόθη εἰς τὰ δόλια σοφίσματα τοῦ ἡγεμῶνος τούτου. Ἐπίσης καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα ἠκολούθησε τὰ παραδείγματα τοῦ Σούζας καὶ παρέδωκαν τὰ ὄπλα εἰς τὸν ἀπειτον βασιλέα. Παρευθὺς οἱ Κάρροι ἐκυρίευσαν τοὺς θησαυροὺς, οὓς ἐκόμιζον μετὰ τοσοῦτων ἀγώνων καὶ ἤρπασαν ὅλα των τὰ ἐνδύματα· ὅσοι δὲ ἐδοκίμασαν ν' ἀντισταθῶσιν, ἀντλεῶς καταστράχθησαν. Μόνη ἡ Ἐλεονώρα ἀντίστατο εἰς γενναίως, ἀλλ' ἀδύνατος γυνὴ τί ἠδύνατο κατ' ἀνθρώπων τόση ἠρωδικῶν, οἷσινες δὲν τῆ ἀφήκαν κατ' ἐν φόρεμα. Αἰτχνομένη νὰ φανῆται ἄλόγως εἰς τὰ ὄματα τῶν βαρβάρων τεύτων καὶ εἰς τὰ τῶν ἰδίων ὑπηρετῶν, ἐβρίθη εἰς ἓνα χάνδακα ἐκεῖ εὐρισκόμενον καὶ ἐτάφη, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὴν ἄμμον, μ' ἀπόρασιν νὰ μὴ ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν. Ἦθ' οἱ Κάρροι, φέροντες πλοῦτα λάφυρα, ἀπεστέθησαν, οἱ δὲ σύντροφοὶ τοῦ Σούζας, διασκορπίσθησαν, ἀπορευόμενοι τὸν ἀπειλήσαντα αὐτοὺς θάνατον.

Τελωταῖον ἡ αἰσθησις τῶν δυστυχῶν διήγγαμεν εἰς αὐτῷ θάρρος τι καὶ ἐλπίδα, ὅθεν ἐπρεπε νὰ ζητήσῃ τροφὰς ἵνα παρατείνῃ τὴν ζωὴν τῆς γυναίκης του καὶ τῶν τροφῶν τέκνων του· ἀλλὰ γυμνός, ἀσπλος καὶ ἀήθης τοῦ τόπου, τί ἔδύνατο νὰ εὕρῃ εἰς ἔρημον ἠρανισμένην ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ καταπλεγμένην ὑπὸ τοῦ ἡλίου; Μετὰ πολλὰς ἀνωφελῆς προσπάθειας, ἐπανελθὼν εὖρε τεληνικώτα καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκά του ὑπὸ πείνης καὶ διψῆς, ἔθαψε τὰ λείψανά των ἰστογείρας καὶ κατέμυγεν εἰς τὸς ἐρήμους, ἐνθα ἀναμριβδόλως ὑπὸ πείνης καὶ κακοπαθείας, ἢ θηραλωτος ἀπέθανε.

Τὰ εἰσινὰ λείψανα ταύτης τῆς συνοδίας, ἀρῶν διὰ τοὺς κόπους καὶ τ' ἀνήκουστα δεινὰ ἀπέθανον καὶ ἔμεινον μόνον 21, περιπλανήθησαν πολὺν καιρὸν καὶ τέλος ἐβουλώθησαν ὑπὸ τῶν Κάρρων. Καὶ ἤθελον ἀποθάνει ὅλοι εἰς τὴν δουλείαν, ἂν ἐμπορὸς τις Πορτογάλλος, εἰθὼν ἐκ Μοζαμβικῆς, ἵνα ἀγοράσῃ ὅτ' ἄ ἐλεράντινα, δὲν τοὺς ἐξηγόραζεν. Ἐκ τούτων ἦν εἰς καὶ ὁ Παντολέων Σα, ὅστις ἀπέθανε γέρον ἐν Λισσαβῶνι.

ΛΥΣΙΣ

τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ αἰνίγματος.

Βονίφαλος.